

KASEM BUNDIT

JOURNAL

ISSN : XXXX-XXXX (Print) 2672-9954 (Online)

วารสารมาตรฐาน กระทรวง อว. ACI และ TCI (กลุ่มที่ 1)

วารสารเกษมบัณฑิต ราย 6 เดือน ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566)

Kasem Bundit Journal, Volume 24 Number 2 (July – December 2023)<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jkbu>

- ความสัมพันธ์ระหว่างระบบงานที่มีสมรรถนะสูงกับผลการปฏิบัติงาน ผ่านการแลกเปลี่ยนทางสังคม : กรณีศึกษาธนาคารออมสิน
วงจันทร์ เจียรจินดา และอุทัย เลาหวิเชียร
- ความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวของนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน ในจังหวัดกาฬสินธุ์
อารียา ป้องศิริ จริญญา อินทนิล พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม และกตัญญู แก้วหานาม
- การสร้างการตระหนักรู้และเข้าใจร่วมกันในสิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง
ณัฐพงศ์ แยมเจริญ และกรกช แสนจิตร
- การกำหนดนโยบายสาธารณะการส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรในประเทศไทย
วิชัย ไสสุวรรณจินดา
- การศึกษาดำเนินพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ
นพพล สุวรรณทรัพย์ และปริญ วีระพงษ์
- กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรมในครอบครัวสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี
ปาริชาติ รัตนบรรณสกุล จำเริญ ชุณหโสภาค และโยธิน แสงวงดี
- การยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการร้านค้าส่งและค้าปลีกผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน
วีรพัฒน์ กฤตธนาทิพย์ อธิธิกร ชำเดช กรด สองเมือง จุลชาติ ต้นเจริญ และสุริยันตร์ ฉะอุ่ม
- ผลกระทบของวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอนของผู้บริโภคใน Gen Z
ธัญมัย เจียรกุล

บทวิจารณ์บทความ

- Ziglari, L. (2017). Interpreting multiple regression results: β weights and structure coefficients. *General Linear Model Journal*, 43(2), 13-22.
ณัฐพล ชันธไชย

OWNER AND PUBLISHER

Kasem Bundit University

ADVISORS

Dr. Vallop Suwandee	President
Dr. Senee Suwandee	Vice-President for Planning and Development

JOURNAL HISTORY

Kasem Bundit University was founded in 1993, upon the approval for its establishment, given by the Ministry of University Affairs. In 1999, the Kasem Bundit Journal was first published with relentless determination to provide a platform for the exchange of ideas, academic dialogue and argument, a body of knowledge, and new aspects of technology. Consequently, the Kasem Bundit Journal is devoted to publication, on a biannual basis, of academic and research articles as well as book and article reviews in both Thai and English, prepared by students, faculty members, scholars, and associated personnel of KBU and other universities as well as academic and non-academic organizations in Thailand and abroad.

AIMS AND SCOPE

1. To disseminate interdisciplinary academic and research articles as well as books and article reviews, particularly in the areas of social sciences, business administration, communication arts, economics, and public administration.
2. To be a focal point for the exchange of ideas, academic dialogue and argument, a body of knowledge, and new aspects of technology that would lead to skill and capacity development and an enhancement of qualitative aspects of academic works, professional studies, research, and academic services of faculty members of KBU as well as those of other domestic and international universities and various academic and non-academic organizations.
3. To promote cooperation among the staff and faculty members of KBU and other domestic and international universities and organizations through a platform for the presentation of academic articles in the areas of learning and teaching, research, social services, and cultural promotion.

EDITORIAL BOARD

Prof. Yuwat Wutthimethi	Faculty of Social Development and Administration, Kasetsart University, Thailand
Prof. Sutham Lertpongprasert	Krirk University, Thailand
Assoc. Prof. Kovit Charnvitayapong	Faculty of Economics, Thammasat University, Thailand
Assoc. Prof. Kanjana Tanmavad	Faculty of Economics, Ramkamhaeng University
Assoc. Prof. Tawin Nilbai	Faculty of Economics, Ramkamhaeng University
Assoc. Prof. Jrint Charoensriwatanakul	Faculty of Economics, Ramkamhaeng University
Assoc. Prof. Samuel M. Schreyer	Faculty of Economics, Fort Hays State University, USA
Assoc. Prof. Phanarat Panmani	Department of Commerce and Accountancy, Thammasat University, Thailand
Assoc. Prof. Nathabhol Khanthachai	Graduate School, Kasem Bundit University, Thailand
Assoc. Prof. Bordin Rassameethes	Faculty of Business Administration, Kasetsart University, Thailand
Asst. Prof. Chiratas Ratanamaneichat	Research Center, Kasem Bundit University, Thailand
Dr. William R. James	Independent scholar, Thailand
Dr. Krisda Chienwattanasook	Rajamangala University of Technology Thayaburi, Thailand

EDITORIAL STAFF

Assoc. Prof. Nathabhol Khanthachai	Editor-in-Chief
Dr. William R. James	Associate Editor
Dr. Salman Darachai	Associate Editor
Ms. Tippanad Chareerak	Staff

PUBLICATION ETHICS

Duties of Authors

The authors of articles must strictly follow international standards and practices in the preparation of their articles.

An accurate account of the work performed, containing sufficient data and references, must be presented. The authors must refer to the format, standards, and referencing style of the Kasem Bundit Journal, upon which further details could be referred to. Additionally, they should ensure that their works are original, and if any results of works or relevant statements of other researchers or authors are cited or referred to, they must be appropriately cited or quoted with the permission of the researchers or the authors, where necessary. Any copyright infringement or plagiarism is prohibited.

In principle, the authors should not submit any research work or article to be considered for publication in the Kasem Bundit Journal if that particular research work or article has been published previously, or being considered for publication, in any other journal.

Authorship should be limited to those who have made a significant contribution to the article. Moreover, the author and the co-author(s), if any, must review and approve the final version of the article and agree to its publication.

Duties of Reviewers

The reviewers must treat all manuscripts received for review as confidential documents. Should any peer reviewer feel unqualified to review a manuscript or realize that a prompt review cannot be rendered within an appropriate length of time, the peer reviewer must decline to participate in the review process and notify the editor as soon as possible. In the case that some ethical issue/issues emerging from the paper, e.g., substantial similarity or overlap between the manuscript under consideration and any other published paper, copyright infringement, etc., the reviewer should bring the issue /issues to the attention of the chief editor. The reviewers should observe that the review process must be fair, unbiased, timely, and confidential.

Duties of Editors

The editors are guided by the policies of the Kasem Bundit Journal, subject to relevant legal requirements, i.e., the rights upon registered and non-registered labels, copyright infringement, plagiarism, etc. They must affirm that the peer review process is fair, unbiased, timely, and confidential, and it must be conducted by at least three external and independent reviewers so as to be unequivocally termed as a triple-blinded review.

Duties of Publishers

The publishers must play supporting, investing, and nurturing roles in publishing and distributing the Kasem Bundit Journal and also be accountable for the observation of proper practices relating to authors, peer reviewers, and editors. The publisher is the owner of the Journal and, thus, owns the articles contained therein.

ARTICLE FORMAT

A research article must be prepared in the following format:

Objectives

Conceptual Framework

Research Methodology

Results

Conclusions and Discussions:

 Theoretical Contribution

 Policy Implications

Recommendations

References

JOURNAL STANDARD

An article should consist of approximately 12-15 pages, including references and research results which include tables of empirical data as well as statistical techniques employed for description, hypothesis testing, and statistical inference.

Kasem Bundit Journal applies quality criteria as established by Thai Journal Citation Index Centre (TCI) for an evaluation of the quality of the articles to be published and prescribed as follows:

- Clarity of an abstract
- Quality and conformity to the stated aims and scope of the Journal
- Readability
- Originality and substantive body of knowledge
- Theory/Policy implications

REFERENCES

Kasem Bundit Journal adopts referencing style of the American Psychological Association (APA) as exemplified on the Kasem Bundit Journal website.

Please visit our website for further details: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jkbu/index>

KASEM BUNDIT JOURNAL

Kasem Bundit Journal Vol. 24 No. 2 (July - December 2023) ISSN xxxx-xxxx (print), ISSN 2672-9954 (online) | ▼

DISTRIBUTION

Kasem Bundit Journal is published 2 issues per year.

1st Issue (January – June) in July

2nd Issue (July – December) in January

NUMBER OF PUBLICATIONS

400 copies per issue

AVAILABLE ONLINE

<https://www.google.co.th> and (keywords), Kasem Bundit Journal

MANUSCRIPT SUBMISSION

On-line: www.tci-thaijo.org/index.php/jkbu

E-mail: journal@kbu.ac.th

PUBLICATION COORDINATION

Research Centre, Kasem Bundit University

Design and Publication Centre, Kasem Bundit University

NOTICE

The ideas or opinions that are presented in the articles in the Kasem Bundit Journals are those of their respective authors. Kasem Bundit University is not necessary in an agreement with any of them.

PUBLISHER

KASEM BUNDIT UNIVERSITY 1761 Pattanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250

TEL 02-320-2777 FAX 02-321-4444 ISSN XXXX-XXXX (Print) ISSN 2672-9954 (Online)

บทบรรณาธิการ

วารสารเกษมบัณฑิตฉบับที่ 24(1) ประจำเดือน มกราคม - มิถุนายน 2023 เผยแพร่ฉบับ online ด้วยหมายเลขจดแจ้งการพิมพ์ประจำวารสาร ISSN 2672-9954 แต่สำหรับฉบับตีพิมพ์เป็นเอกสาร (hard copy) ยังไม่ได้รับหมายเลขจดแจ้งการตีพิมพ์ (ISSN) จากหอสมุดแห่งชาติ โดยกองบรรณาธิการอยู่ระหว่างดำเนินการขอหมายเลขการจดแจ้งการตีพิมพ์

ขอบเขตสาขาวิชาการในการตีพิมพ์วารสารวิชาการของวารสารเกษมบัณฑิต ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยตีพิมพ์บทความวิชาการ (Academic articles) บทความวิจัย (Research articles) บทวิจารณ์ตำรา (Book review) และบทวิจารณ์บทความ (Article review)

รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพล ชันธไชย
บรรณาธิการ

ความสัมพันธ์ระหว่างระบบงานที่มีสมรรถนะสูงกับผลการปฏิบัติงาน ผ่านการแลกเปลี่ยนทางสังคม : กรณีศึกษาธนาคารออมสิน วงจันทร์ เจียรจินดา และอุทัย เลาหวิเชียร.....	1-16
ความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวของนโยบายการแก้ไขปัญหาคาความยากจน ในจังหวัดกาฬสินธุ์ อารียา ป้องศิริ จริญญา อินทนิล พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม และกตัญญู แก้วหานาม.....	17-30
การสร้างการตระหนักรู้และเข้าใจร่วมกันในสิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง ณัฐพงศ์ แย้มเจริญ และกรกช แสนจิตร.....	31-51
การกำหนดนโยบายสาธารณะการส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรในประเทศไทย วิชัย โกสุวรรณจินดา.....	52-70
การศึกษาตำแหน่งพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ นพพล สุวรรณทรัพย์ และปริญ วีระพงษ์.....	71-86
กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรมในครอบครัวสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ปาริชาติ รัตนบรรณสกุล จำเนียร ชุณหโสภาค และโยธิน แสงวงศ์.....	87-101
การยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการร้านค้าส่งและค้าปลีกผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน วีรพัฒน์ กฤตธนาทิพย์ อธิกร ขำเดช กรด สองเมือง จุลชาติ ต้นเจริญ และสุริยันตร์ ฉะอุ่ม.....	102-115
ผลกระทบของวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอนของผู้บริโภคใน Gen Z ธันยมัย เจียรกุล.....	116-130

บทวิจารณ์บทความ

Ziglar, L. (2017). Interpreting multiple regression results: β weights and structure coefficients. <i>General Linear Model Journal</i> , 43(2), 13-22. ณัฐพล ชันชโย.....	131-136
---	---------

ความสัมพันธ์ระหว่างระบบงานที่มีสมรรถนะสูงกับผลการปฏิบัติงาน ผ่านการแลกเปลี่ยน ทางสังคม : กรณีศึกษาราชการออมสิน

วงจันทร์ เจียรจินดา

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 282 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

อุทัย เลหาวิเชียร

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 282 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ วงจันทร์ เจียรจินดา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 282 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ

กรุงเทพมหานคร 10240

E-mail: jearrajinda@gmail.com

วันที่รับบทความ: 26 พฤษภาคม 2566 วันที่แก้ไขบทความ: 27 กันยายน 2566 วันที่ตอบรับบทความ: 8 ตุลาคม 2566

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของระบบงานที่มีสมรรถนะสูงต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ ผ่านการแลกเปลี่ยนทางสังคม **วิธีการวิจัย** การวิจัยเชิงสำรวจจากตัวอย่างโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของธนาคารออมสินจำนวน 310 คน ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานใหญ่และสาขาราชการในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิเชิงสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อถือได้ด้วยวิธีของครอนบาค การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง **ผลการวิจัย** ระบบงานที่มีสมรรถนะสูงมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ และการแลกเปลี่ยนทางสังคม การแลกเปลี่ยนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ ระบบงานที่มีสมรรถนะสูงมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการแลกเปลี่ยนทางสังคมต่อไปยังผลการปฏิบัติงานขององค์การ ซึ่งเป็นการส่งผ่านอิทธิพลแบบบางส่วนของความสัมพันธ์ **นัยทางทฤษฎี/นโยบาย** องค์การควรให้ความสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนทางสังคมในการเพิ่มผลการปฏิบัติงานขององค์การมากกว่าการให้ความสำคัญต่อระบบงานที่มีสมรรถนะสูงแต่เพียงด้านเดียวสำหรับการเติบโตขององค์การ

คำสำคัญ: ระบบงานที่มีสมรรถนะสูง การแลกเปลี่ยนทางสังคม ผลการปฏิบัติงานขององค์การ

The relationship between high performance work systems and organizational performance through social exchange : A case study of the government savings bank

Wongchan Jearrajinda

Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, 282 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok 10240

Uthai Laohavichien

Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, 282 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok 10240

Correspondence concerning this article should be addressed to **Wongchan Jearrajinda**, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University, 282 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok 10240
E-mail: jearrajinda@gmail.com

Received date: May 26, 2023 Revised date: September 27, 2023 Accepted date: October 8, 2023

Abstract

PURPOSES: To analyze the direct and indirect influences of high-performance work systems on organizational performance through social exchange. **METHODS:** Sample survey research. Data were collected from 310 personnel of the Government Savings Bank working at the headquarters and branches in Bangkok Metropolis, using the techniques of proportional stratified sampling. The research instrument was a questionnaire tested for reliability using the Cronbach method. The main analytical method was structural equation modeling. **RESULTS:** High-performance work systems exhibited direct influence on organizational performance and social exchange. Meanwhile, social exchange exhibited direct influence on organizational performance. High-performance work systems exhibited indirect performance through social exchange on organizational performance which was a partial transfer of influence. **THEORETICAL/POLICY IMPLICATIONS:** Organizations should focus on social exchange for increasing organizational performance than only on high-performance work systems in organizational growth.

Keywords: High performance work systems, social exchange, organizational performance

บทนำ

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้องค์การทั้งในภาครัฐและเอกชนต่างต้องเร่งปรับตัวเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันกับความท้าทายที่เกิดขึ้น ทุกองค์การต่างค้นหากลยุทธ์การสร้างความสำเร็จและการเติบโตแก่องค์การ โดยหัวใจสำคัญของผลสำเร็จย่อมมาจากระบบการจัดการที่ดี โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกลยุทธ์ขององค์การให้เข้ากับระบบทรัพยากรมนุษย์จนกลายเป็นนโยบายในการนำไปปฏิบัติซึ่งช่วยทำให้เกิดผลการปฏิบัติงานสูงขึ้นที่เรียกว่า ระบบงานที่มีสมรรถนะสูง (High performance work systems หรือ HPWS) แม้ว่านักวิชาการต่างก็ยอมรับว่าสามารถทำให้ผลการปฏิบัติงานขององค์การสูงขึ้นแต่เกิดคำถามว่าด้วยวิธีการอย่างไรและทำไม จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยพบว่า ระบบงานที่มีสมรรถนะสูงไม่ได้ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การโดยตรง แต่จะมีกลไกสำคัญในการส่งผ่านที่เรียกว่า ตัวแปรคันกลาง (mediator) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการเชื่อมโยงระบบงานที่มีสมรรถนะสูงผ่านไปสู่การปฏิบัติ (Ramsey et al., 2000) และถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับทัศนคติและพฤติกรรมของคนที่ปฏิบัติงาน ดังนั้นในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมจึงนับเป็นทฤษฎีที่สำคัญที่สุดในการนำมาอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมองค์การ (Cropanzano & Mitchell, 2005)

งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างระบบงานที่มีสมรรถนะสูงกับผลการปฏิบัติงานผ่านการแลกเปลี่ยนทางสังคม โดยเลือกศึกษาจากธนาคารออมสิน ซึ่งเป็นองค์การรัฐวิสาหกิจที่ประสบผลสัมฤทธิ์ที่น่าพอใจ โดยได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติปี 2563 ที่แสดงถึง

ความสามารถในการบริหารจัดการที่เป็นเลิศ ซึ่งการได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของธนาคารออมสินเป็นผลของระบบงานที่มีสมรรถนะสูงโดยเฉพาะหรือเป็นผลของความสัมพันธภายในองค์การจากการแลกเปลี่ยนทางสังคมที่ก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้นหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของระบบงานที่มีสมรรถนะสูงที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของระบบงานที่มีสมรรถนะสูงที่ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนทางสังคม
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของการแลกเปลี่ยนทางสังคมต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ
4. เพื่อตรวจสอบอิทธิพลทางอ้อมของระบบงานที่มีสมรรถนะสูงที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การผ่านการแลกเปลี่ยนทางสังคม

แนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ผลการปฏิบัติงานขององค์การ (Organization performance)

ผลสำเร็จของงานเป็นสิ่งที่องค์การทั้งหลายต่างปรารถนาให้การประเมินผลออกมาอยู่ในระดับที่แสดงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (Daft, 2000) การวัดผลการปฏิบัติงานขององค์การเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดจากการวางแผนในการใช้ทรัพยากรในองค์การเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1) การวัดแบบเป็นตัวเงิน ได้แก่ ความสามารถในการทำกำไร ความเข้มแข็งทางการเงิน และการปฏิบัติการอย่างมี

ประสิทธิภาพ เป็นต้น 2) การวัดแบบไม่ใช่ตัวเงินจะเกี่ยวข้องกับเจตนาธรรมและภาพพจน์สาธารณะ ความสามารถทางนวัตกรรม และการเติบโตของจำนวนพนักงาน เป็นต้น

Kaplan and Norton (1996) ได้สร้างดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล (Balance Scorecard) เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินผลการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์แบบสมดุล สามารถนำผลลัพธ์ที่ได้มาช่วยปรับปรุงผลการปฏิบัติงานภายใต้แนวคิดดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุลจะสามารถวัดผลการปฏิบัติงานด้วย 4 มุมมองที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) มุมมองด้านการเงิน เป็นการให้ความสำคัญกับผลประกอบการขององค์กร 2) มุมมองด้านลูกค้า โดยพิจารณาจากความพึงพอใจของลูกค้า 3) มุมมองด้านกระบวนการภายในสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการจัดการองค์กร และ 4) มุมมองด้านการเรียนรู้และเติบโตขององค์กร เป็นการพัฒนาศักยภาพในด้านการเรียนรู้เพื่อการเจริญเติบโตขององค์กร โดยแต่ละมุมมองจะมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร ผู้บริหารสามารถมองเห็นภาพรวมต่อสิ่งที่องค์กรต้องการความสำเร็จ

2. ระบบงานที่มีสมรรถนะสูง (High performance work systems-HPWS)

ระบบงานที่มีสมรรถนะสูงเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้พนักงานไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันสูงสุด (Becker & Huselid, 1998) โดยช่วยพัฒนาทักษะ แรงจูงใจ และโอกาสของพนักงานในการทำงานให้เกิดผลิตภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ในการปฏิบัติงาน (Appelbaum et al., 2000) รวมทั้งเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายสร้างความสำเร็จให้แก่องค์กร นักวิชาการได้นิยามและให้ความหมายระบบงานที่มีสมรรถนะสูงที่หลากหลายออกไป บางคนนิยามว่าเป็นชุดของวิธีปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ที่แตกต่างกันแต่มีความเชื่อมโยงกันและถูกออกแบบ

มาเพื่อพัฒนาทักษะและความพยายามของพนักงาน (Datta et al., 2005; Takeuchi et al., 2007) แต่ส่วนใหญ่เห็นร่วมกันว่าระบบงานที่มีสมรรถนะสูงเน้นความสนใจไปที่การลงทุนใน "คน" ซึ่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์

องค์ประกอบของระบบงานที่มีสมรรถนะสูง

Van Buren and Werner (1996) ระบุว่าระบบงานที่มีสมรรถนะสูงมีรูปแบบเฉพาะที่เกี่ยวข้องกันใน 3 ด้านคือ 1) โครงสร้างของงาน 2) วิธีปฏิบัติงาน และ 3) กระบวนการที่มีประสิทธิภาพ Bohlander and Snell (2004) เห็นว่าองค์ประกอบสำคัญคือ การผสมผสานวิธีปฏิบัติงานด้านทรัพยากรมนุษย์ โครงสร้างงานและกระบวนการ เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะ ความผูกพันและความยืดหยุ่นของพนักงาน สอดคล้องกับ Noe et al. (2020) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของระบบงานที่มีสมรรถนะสูงว่าต้องทำงานสอดคล้องกันเพื่อให้งานในแต่ละหน้าที่ดำเนินไปอย่างราบรื่น โดยประกอบไปด้วย

1. โครงสร้างองค์การ (Organizational Structure) เป็นการจัดพนักงานเข้าสู่แผนกต่าง ๆ โครงสร้างจะช่วยสนับสนุนการให้ความร่วมมือต่อกัน การเรียนรู้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. การออกแบบงาน (Task design) เป็นการกำหนดการจัดกลุ่มความรับผิดชอบโดยให้รายละเอียดของกิจกรรมที่จำเป็นแก่ทีมงาน

3. คน (People) เป็นการจัดวางคนให้ถูกตำแหน่งเพื่อให้เหมาะสมกับงานนั้น ๆ ฝ่ายทรัพยากรบุคคลต้องช่วยองค์การในการสรรหาและคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติที่ต้องการ มีการฝึกอบรมการพัฒนาและจัดการอาชีพ

4. ระบบรางวัล (Reward System) เป็นระบบที่เป็นการสนับสนุนผลการปฏิบัติงานสูง โดยการกระตุ้นให้คนพยายามบรรลุวัตถุประสงค์ที่เป็นเป้าหมายขององค์การ

5. ระบบสารสนเทศ (Information System) ซึ่งความได้เปรียบทางเทคโนโลยีในการให้พนักงานได้เข้าถึงข่าวสารที่เป็นประโยชน์จะช่วยให้เกิดผลดีกับองค์กรด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปได้ว่าระบบงานที่มีสมรรถนะสูง หมายถึง ระบบงานที่มีการเชื่อมโยงวิธีการปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์กับระบบสารสนเทศ และการออกแบบโครงสร้างองค์การให้มีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์การเพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และแรงจูงใจของพนักงานให้สามารถสร้างผลการปฏิบัติงานขององค์การดีขึ้น โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ประการ กล่าวคือ 1) การออกแบบงาน 2) การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 3) วิธีการปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์

ทั้งนี้การออกแบบงานสามารถนำมาช่วยพัฒนางานให้พนักงานได้หลากหลายวิธี ตามแนวคิดของ Schermerhorn (1996) ทั้งการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นลงและสามารถเป็นกลยุทธ์สำหรับองค์การด้วยการเพิ่มศักยภาพในการจูงใจให้กับงาน Hackman and Oldham (1975) ได้เสนอตัวแบบคุณลักษณะของงาน (Job Characteristics) ซึ่งเพิ่มแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมที่ดีของพนักงานในการปฏิบัติงานทำให้เกิดผลลัพธ์ของบุคคลและงานในระดับสูง โดยมีคุณลักษณะของงานหลัก 5 ประการ ได้แก่ 1) ความหลากหลายของทักษะการทำงาน (skill variety) 2) ความชัดเจนของงาน (task identity) 3) ความสำคัญของงาน (task significance) 4) ความเป็นอิสระของงาน (job autonomy) และ 5) การได้รับข้อมูลย้อนกลับ (feedback)

ในปัจจุบัน การดำเนินงานขององค์การส่วนใหญ่ต่างใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ในการขับเคลื่อนงานปรับปรุงกระบวนการทำงานเพื่อสร้างความสะดวก

รวดเร็วสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้วยแนวทางปฏิบัติงานที่เหมาะสม ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์มีการจัดการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูล การใช้และเผยแพร่สารสนเทศที่สำคัญอย่างเป็นระบบถือเป็นปัจจัยที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของบริษัทซึ่งสมรรถนะทางเทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการสารสนเทศในองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะระดับคุณภาพของสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศมีผลกระทบเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของบริษัทอย่างมาก (Bharadwaj, 2000) โดย Tippins and Sohi (2003) ได้เสนอแนวคิดสมรรถนะของเทคโนโลยีมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT knowledge) 2) การปฏิบัติการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT operations) และ 3) วัตถุประสงค์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT objects) ในการสื่อสารภายในองค์การโดยระบบข้อมูลข่าวสารที่เปิดโอกาสให้พนักงานเข้าถึงซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตัวพนักงานและองค์การรวมทั้งช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนนำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขัน

วิธีการปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ (HR practices) หมายถึง กิจกรรมทางด้านทรัพยากรมนุษย์ที่ประกอบด้วย การฝึกอบรม การคัดเลือก การประเมินผลการปฏิบัติงาน และสิ่งจูงใจ (Ali et al., 2017) โดยนักวิชาการเลือกศึกษาแตกต่างกันตามฐานคิดการทำงานที่มีสมรรถนะสูงที่หลากหลายทั้งมาจากทัศนะพิสัย (perspective) ว่าเป็นชุดวิธีปฏิบัติทรัพยากรมนุษย์ที่ดีที่สุด (best practice) ใช้ได้กับทุกองค์การสามารถบรรลุผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Pfeffer, 1994) หรือความเชื่อที่ไม่มีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดแต่เลือกใช้ตามสถานการณ์ (best fit) รวมทั้งแนวทางการรวมปัจจัยเป็นกลุ่ม (bundle) ซึ่งทุกแนวทางล้วนพัฒนาทักษะและความผูกพันทั้งสิ้นและต่างก็มีวิธีปฏิบัติที่ใกล้เคียงกัน

3. การแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social exchange)

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมเป็นทฤษฎีที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในการอธิบายพฤติกรรมองค์กร เนื่องจากอธิบายถึงพฤติกรรมมนุษย์และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนในด้านผลประโยชน์ โดยใช้ประเมินระดับความสัมพันธ์ในด้านความผูกพันและความพึงพอใจที่ได้รับจากความทุ่มเทในการแลกเปลี่ยนทางสังคมเพื่อการบรรลุเป้าหมายของตน (Thibaut & Kelley, 1959) ด้วยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างพนักงานและนายจ้างที่มีความไว้วางใจต่อกัน รวมทั้งเชื่อถือในความสัมพันธ์ที่มีมาอย่างยาวนานจากการทำงานในองค์กร (Rubel et al., 2018) ทั้งในเรื่องของการรับรู้การสนับสนุน (perceived support) คุณภาพของการแลกเปลี่ยน (exchange quality) ความผูกพันเชิงอารมณ์ (affective commitment) และความไว้วางใจ (trust)

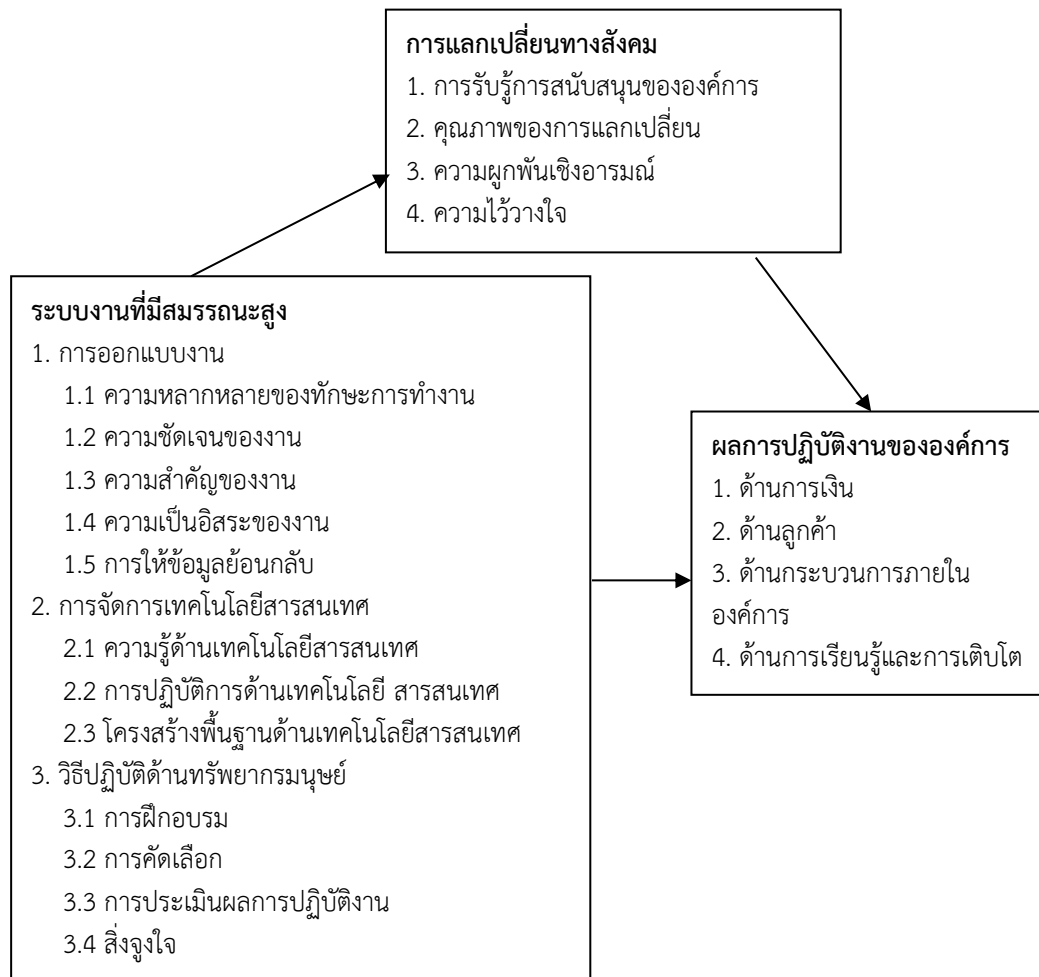
การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร มีนิยามว่าเป็นระดับของการรับรู้ระหว่างคู่พันธมิตรโดยอีกฝ่ายหนึ่งให้ความสำคัญในการสนับสนุนและห่วงใยต่ออีกฝ่ายหนึ่ง (Eisenberger et al., 1986) เมื่อการรับรู้การสนับสนุนขององค์กรสูง แสดงว่าหัวหน้าหรือองค์กรให้การช่วยเหลือพนักงานและให้การสนับสนุนรวมทั้งให้ความสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน เป็นการส่งสัญญาณว่าองค์กรต้อนรับและยอมรับพวกเขาในฐานะสมาชิกขององค์กร พนักงานจึงพยายามตอบแทนองค์กรด้วยการทำงานอย่างเต็มความสามารถ

คุณภาพของการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำกับสมาชิก หมายถึงระดับความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชากับพนักงานที่มีต่อกัน โดยมีพื้นฐานมาจากความเชื่อใจและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันตามมาด้วยสัมพันธ์ภาพที่ดี (Organ et al., 2006) จึงก่อให้เกิดคุณภาพของการ

แลกเปลี่ยนที่แตกต่างกัน หากสมาชิกอยู่ในกลุ่มที่มีคุณภาพการแลกเปลี่ยนสูงจะได้รับความไว้วางใจจากผู้นำและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานมีความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมที่เป็นผลลัพธ์ในทางบวก เกิดความพยายามและความทุ่มเทจากพนักงานในการทำงานมากขึ้น

ความผูกพันเชิงอารมณ์ หมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อองค์กรโดยมีความรู้สึกในลักษณะของการยึดมั่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร สะท้อนถึงระดับที่คู่แลกเปลี่ยนมีความผูกพันทางอารมณ์กับอีกฝ่ายหนึ่ง (Allen & Meyer, 1990) โดยเฉพาะเมื่อพนักงานมีความเข้าใจในระบบงานที่มีสมรรถนะสูง ความรู้สึกที่พนักงานมีต่อองค์กรจะอยู่ในลักษณะของความยินดีในการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและพร้อมที่จะทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มความสามารถ

ความไว้วางใจเป็นแนวคิดหลักในการเข้าใจมนุษย์และระบบทางสังคม ช่วยสร้างประสิทธิผลให้เกิดขึ้นแก่องค์กร และยังเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับปรุงความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว (Mey et al., 2014) ความไว้วางใจ หมายถึงความเชื่อมั่นศรัทธาและให้เกียรติต่อผู้อื่น เป็นความคาดหวังเชิงบวกของบุคคลที่มีต่อองค์กรพร้อมเต็มใจที่จะปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเทและยอมรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากความเชื่อนั้น โดยเฉพาะในสังคมที่มีความไว้วางใจสูง บุคลากรก็จะมีคามรับผิดชอบในการทำงานสูงสามารถปฏิบัติงานในกลุ่มได้เป็นอย่างดี ด้วยความคิดที่ยืดหยุ่นกว่าในสังคมที่มีความไว้วางใจในระดับต่ำ (Erden & Erden, 2009) จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่า ระบบงานที่มีสมรรถนะสูงมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กรโดยผ่านการแลกเปลี่ยนทางสังคมตามกรอบแนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อยืนยันสมมติฐาน ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในธนาคารออมสินซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 16,558 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานระดับ กลุ่มสายงาน ฝ่าย/ภาค ธนาคารออมสินในส่วน of สำนักงานใหญ่และบุคลากรที่ปฏิบัติงานในส่วน

ของกิจการสาขาธนาคารในกรุงเทพมหานคร จำนวน 330 ตัวอย่างจากแนวทางของ Gorsuch (1983) ที่ใช้จำนวนตัวอย่าง 5:1 ข้อคำถาม โดยส่วนสำนักงานใหญ่ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิเชิงสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) เพื่อจำแนกกลุ่มงานทั้งหมดออกเป็น 2 ชั้นภูมิ และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ซึ่งได้ กลุ่มลูกค้าบุคคล กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มทรัพยากรบุคคล และกลุ่มปฏิบัติการ สำหรับส่วนของกิจการสาขาใน

กรุงเทพมหานคร ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเขต (Area sampling) โดยแบ่งพื้นที่ของสาขานาการอมสินออกเป็น 6 กลุ่มเขต และสุ่มตัวอย่างแบบง่ายกลุ่มละ 2 เขต รวมเป็น 12 เขต โดยมีสาขานาการอมสินตั้งอยู่ทั้งสิ้น 50 สาขา

2. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งหมด 5 ส่วน มีจำนวน 60 ข้อ เป็นแบบประมาณค่า (Likert scale) จำแนกออกเป็น 5 ระดับผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

2.1 การตรวจสอบเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านและนำมาคำนวณหาค่า IOC: Index of item objective congruence ซึ่งเป็นดัชนีวัดความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ พบว่าข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดว่า IOC ควรมีค่ามากกว่า 0.60 ขึ้นไป (Hair et al., 2010)

2.2 การนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มทดลองจำนวน 30 ชุด พบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยรวมเท่ากับ 0.983 ตัวแปรระบบงานที่มีสมรรถนะสูงเท่ากับ 0.974 การแลกเปลี่ยนทางสังคมเท่ากับ 0.928 และผลการปฏิบัติงานขององค์กรเท่ากับ 0.968 ซึ่งถือว่าเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์ของ Nunnally (1978) ที่กำหนดว่าต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.7 ขึ้นไป จึงสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การรวบรวมข้อมูล ผู้เขียนได้ทำเรื่องการนัดหมายวันที่เข้าไปแจกและรับแบบสอบถามกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยได้รับกลับคืนมาจำนวน 310 ชุด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 93 ของแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งถือว่าจำนวนข้อมูลที่สูญหายมีน้อยกว่า 10 % ให้ถือว่ายอมรับได้ (Hair et al., 2006) โดยข้อมูลมีค่าความเอน

และความเอน อยู่ในช่วงระหว่าง -2 ถึง +2 จึงมีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เขียนแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนาด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling–SEM) ผ่านโปรแกรมสถิติ LISREL Version 8.8 ที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์สองอย่างประกอบเข้าด้วยกัน คือ 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis–CFA) ซึ่งเป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกต และ 2) การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ (Path analysis) เป็นการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ด้วยขนาดอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมระหว่างตัวแปรแฝง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า พนักงานธนาคารอมสินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.84 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50.65 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 56.13

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นพบว่าระบบงานที่มีสมรรถนะสูงในภาพรวมอยู่ในระดับเป็นจริงมาก และทั้ง 3 องค์ประกอบได้แก่ 1) การออกแบบงาน (M=4.08, S.D.=0.43) 2) การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ (M=4.08, S.D.=0.58) และ 3) วิธีปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ (M=4.06,

S.D.=0.54) การแลกเปลี่ยนทางสังคมโดยรวมได้รับการประเมินเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.27$, S.D. = 0.59) โดยในส่วนขององค์ประกอบนั้นพบว่า ความผูกพันเชิงอารมณ์เป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.37$, S.D. = 0.60) ตามมาด้วยคุณภาพการแลกเปลี่ยน ($M = 4.35$, S.D. = 0.55) ความไว้วางใจ ($M = 4.32$, S.D. = 0.59) โดยมีค่าเฉลี่ยการรับรู้การสนับสนุนขององค์การน้อยที่สุด ($M = 4.05$, S.D. = 0.64) แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมองเห็นว่าเรื่องดังกล่าวสำคัญกับตนเองในระดับมากที่สุด สำหรับผลการปฏิบัติงานขององค์การโดยรวม ได้รับการประเมินว่าเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.34$, S.D. = 0.59) โดยในส่วนขององค์ประกอบนั้นพบว่าทุกด้านมีความเป็นจริงอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้าน

ลูกค้าพบว่ามีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด ($M = 4.37$, S.D. = 0.57) ตามมาด้วยด้านการเงิน ($M = 4.36$, S.D. = 0.58) ด้านกระบวนการภายในองค์การ ($M = 4.32$, S.D. = 0.61) และด้านการเรียนรู้และการเติบโต ($M = 4.31$, S.D. = 0.60)

2. การใช้สถิติเชิงอนุมาน ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) มีดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ที่แสดงในรูปแบบจำลองการวัดที่สร้างขึ้นเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของตัวแปรแฝงระบบงานที่มีสมรรถนะสูง การแลกเปลี่ยนทางสังคม และผลการปฏิบัติงานขององค์การ พบว่ามีค่าสอดคล้องกลมกลืนตามเกณฑ์ค่าสถิติทดสอบโดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบค่าสถิติความกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวแปรแฝง

ตัวแปร	χ^2	df	p-value	χ^2/df	RMSEA	GFI	AGFI
HPWS	558.39	522	0.13102	1.01	0.015	0.909	0.900
SOE	50.51	40	0.12339	1.263	0.029	0.973	0.948
OP	55.30	44	0.11819	1.256	0.029	0.971	0.949

การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกต ด้วยการวิเคราะห์ตัวแปรแฝงอันดับที่หนึ่ง (first-order confirmatory factor analysis) ของระบบงานที่มีสมรรถนะสูง จากข้อคำถามทั้ง 36 ข้อ การแลกเปลี่ยนทางสังคม จากข้อคำถาม 12 ข้อ และผลการปฏิบัติงานขององค์การ จากข้อคำถาม 12 ข้อ พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (standardized factor loading) อยู่ระหว่าง 0.307-0.955 ซึ่งเป็นไปตาม

เกณฑ์การพิจารณาว่าควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.3 (Burns & Grove, 1993)

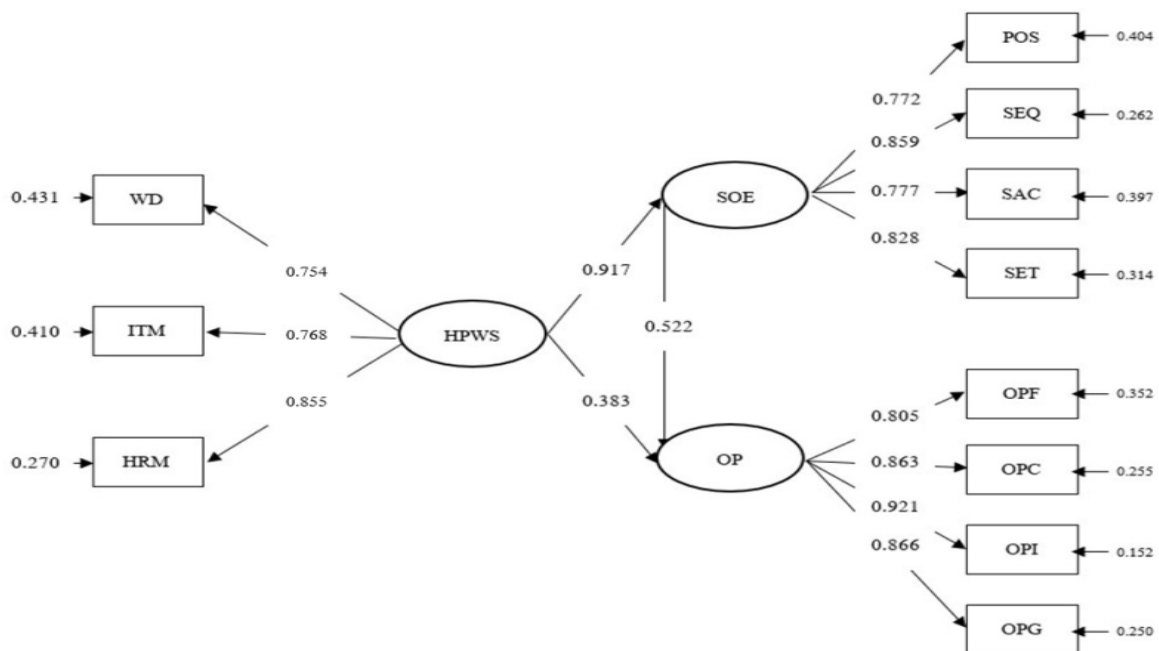
ผลการวิเคราะห์ความตรงแบบลู่เข้า (convergent validity) เพื่อตรวจสอบว่าข้อคำถามเป็นตัวชี้วัดตัวแปรแฝงเดียวกัน โดยพิจารณาเกณฑ์ที่ใช้วัดผล คือน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (standardized factor loading) ค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted –AVE) เพื่อบ่งบอกว่าตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบสามารถอยู่ในองค์ประกอบนั้นจริง พบว่าตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และ

ค่าความเที่ยงเชิงองค์ประกอบ (Composite Reliability–CR) เพื่อทดสอบความคงเส้นคงวาภายในการวัดแนวคิดเดียวกันมีค่ามากกว่า 0.60 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2006)

การวิเคราะห์โมเดลโครงสร้าง (structural model) เป็นการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ (Path analysis) ด้วยการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ด้วยขนาดอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพล

รวมระหว่างตัวแปรแฝง แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

1. การแสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าสถิติของตัวแบบเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยดัชนีที่ใช้ตรวจสอบ ซึ่งพบความไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงต้องดัดแปรโมเดลใหม่จึงได้แบบจำลองที่มีค่าดัชนีตรงตามเกณฑ์กำหนด ดังภาพที่ 2

$$\chi^2 = 45.76, df = 35, \chi^2/df = 1.307, p\text{-value} = 0.10535, GFI = 0.974, AGFI = 0.951, RMSEA = 0.032$$

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างระบบงานที่มีสมรรถนะสูงกับผลการปฏิบัติงานผ่านการแลกเปลี่ยนทางสังคม

2. การแสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปรตัวแบบโดยอนุมานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal inference) ของระบบงานที่มีสมรรถนะสูงกับผลการปฏิบัติงานผ่านการ

แลกเปลี่ยนทางสังคม เพื่อระบุขนาดและลักษณะอิทธิพลด้วยค่าสถิติวิเคราะห์เปรียบเทียบอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงแต่ละตัวว่ามีอิทธิพลทางตรงหรือทางอ้อม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติวิเคราะห์เปรียบเทียบเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝง

ตัวแปร สาเหตุ	ตัวแปรผลลัพธ์					
	SOE			OP		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
HPWS	0.917***	-	0.917***	0.383**	0.479***	0.862***
SOE				0.522***	-	0.522***
ตัวแปรแฝงภายใน R^2		0.841			0.785	

$$\chi^2 = 45.76, df = 35, \chi^2/df = 1.307, p \text{ value} = 0.10535, GFI = 0.974, AGFI = 0.951,$$

$RMSEA = 0.032$ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

การวิเคราะห์อิทธิพลหรือวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) หาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรแฝงภายนอกและตัวแปรแฝงภายในเมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรง (DE = Direct Effect) พบว่า ระบบงานที่มีสมรรถนะสูง มีอิทธิพลต่อตัวแปรด้านการแลกเปลี่ยนทางสังคมมากที่สุดที่ 0.917 และมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การเท่ากับ 0.383 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในขณะเดียวกันการแลกเปลี่ยนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ เท่ากับ 0.522 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางอ้อม (IE = Indirect Effect) พบว่า ระบบงานที่มีสมรรถนะสูง มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การผ่านการแลกเปลี่ยนทางสังคม เท่ากับ 0.479 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 ซึ่งนับว่ามีอิทธิพล

ส่งผ่านแบบบางส่วน (partial mediation) โดยผลการปฏิบัติงานขององค์การเกิดจากอิทธิพลโดยรวม (TE = Total Effect) ของระบบงานที่มีสมรรถนะสูง (TE=0.862) และการแลกเปลี่ยนทางสังคม (TE=0.522) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (Coefficient of Determination-- R^2) 0.785 หมายความว่า ระบบงานที่มีสมรรถนะสูงและการแลกเปลี่ยนทางสังคมสามารถอธิบายผลการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 78.50 ในขณะที่การแลกเปลี่ยนทางสังคมได้รับอิทธิพลโดยรวมจากระบบงานที่มีสมรรถนะสูง (TE=0.917) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2) ร้อยละ 84.10 จึงสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
H1 ระบบงานที่มีสมรรถนะสูง มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กร	ยอมรับสมมติฐาน
H2 ระบบงานที่มีสมรรถนะสูง มีอิทธิพลทางตรงต่อการแลกเปลี่ยนทางสังคม	ยอมรับสมมติฐาน
H3 การแลกเปลี่ยนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กร	ยอมรับสมมติฐาน
H4 ระบบงานที่มีสมรรถนะสูง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานผ่านการแลกเปลี่ยนทางสังคม	ยอมรับสมมติฐาน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า การแลกเปลี่ยนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กรมากที่สุด ในขณะที่ระบบงานที่มีสมรรถนะสูงมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กรในระดับที่ด้อยกว่า ดังนั้นการสร้างผลการปฏิบัติงานขององค์กรให้เป็นเลิศ จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบงานที่มีคุณภาพควบคู่กับการแลกเปลี่ยนทางสังคมเพื่อสร้างความเติบโตให้แก่องค์กร

ธนาคารออมสินได้นำระบบงานที่มีสมรรถนะสูงในด้านวิธีปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์มาใช้มากที่สุด ในบรรดาองค์กรประกอบเนื่องจากเกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการบุคคล (Fu et al., 2018) รองลงมาได้แก่ การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการออกแบบงาน โดยการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าธนาคารออมสินให้ความสำคัญกับนโยบายการประเมินผลการปฏิบัติงานตามสมรรถนะและศักยภาพของพนักงาน รองลงมา ได้แก่ การคัดเลือก การฝึกอบรม และสิ่งจูงใจ ด้วยการเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวบุคลากรที่ปฏิบัติงานจึงมี

คุณภาพสังเกตได้จากการศึกษาระดับปริญญาโท (49.35%) มีสัดส่วนใกล้เคียงกับปริญญาตรี (50.65%) ในขณะที่การกำหนดแผนการฝึกอบรมที่หลากหลายจึงเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ในปี พ.ศ. 2564 ธนาคารออมสินฝึกอบรมบุคลากรจำนวนทั้งสิ้น 49,001 คน โดยใช้หลักสูตร 238 หลักสูตร (รายงานประจำปี พ.ศ. 2564) นับว่าเป็นการช่วยส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรในองค์กรอย่างต่อเนื่อง นับเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานที่เหมาะสม การแลกเปลี่ยนทางสังคมถูกนำมาอธิบายถึงกลไกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อการปฏิบัติงานภายในองค์กร ปัจจัยที่มีน้ำหนักสูงที่สุดคือ ความไว้วางใจ โดยพนักงานที่มีความไว้วางใจต่อองค์กรจะมีผลลัพธ์ทางบวกเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทำงาน ยากอยู่กับองค์กรนานขึ้น มีความพยายามและพร้อมให้ความร่วมมือเพื่อสร้างผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ธนาคารออมสิน ควรจะกำหนดนโยบายในการพัฒนาการออกแบบงาน ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในรูปแบบใหม่ (Work from home-WFH/Work from anywhere-WFA) ซึ่งในการออกแบบงานนั้น จะต้องเหมาะสมกับงานที่มีความหลากหลาย ทักษะการทำงาน ความชัดเจนในงาน ความเป็นอิสระ รวมทั้งกำหนดเกณฑ์ในการวัดผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

2. ควรจะกำหนดนโยบายโดยจัดให้มีการฝึกอบรม และส่งเสริมในการจัดการความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งในส่วนของ Hardware และ Software เพื่อรองรับการปฏิบัติงานในรูปแบบใหม่ (WFH/WFA)

3. ควรจะกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรมนุษย์ตรงกับตำแหน่งงานพร้อมเพิ่มเติมคุณสมบัติ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถแก้ไขปัญหา มีความสามารถในการปรับตัวสูง มีการทำงานเชิงรุก และกระบวนการในการพิจารณา ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม รวมทั้งสิ่งจูงใจอื่น ๆ อันได้แก่ การเลื่อนขั้น การขึ้นเงินเดือน ต้องมีความชัดเจนของกฎเกณฑ์

4. ควรจะกำหนดนโยบายให้มีมาตรฐานในเรื่องคุณภาพการให้บริการ สร้างให้

องค์การมีการบริการที่ดี เป็นที่ประทับใจต่อลูกค้า รวมทั้งการบริหารจัดการภายใต้งบประมาณและหลักธรรมาภิบาล ส่งเสริมให้กลายเป็นวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดี ซึ่งการนำความรู้และนวัตกรรมมาใช้นั้นก็ควรมีการต่อยอดให้ใช้ทั่วทั้งองค์การ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในบริบทปัจจุบันการทำงานได้ถูกปรับเปลี่ยนไปเป็นวิธีการทำงานแบบใหม่จากสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด การออกแบบงานและวิธีปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์อาจเปลี่ยนแปลงไป การทำงานที่บ้านอาจสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรมากกว่าการให้สิ่งจูงใจประเภทอื่น ดังนั้น การพิจารณาคัดเลือกตัวแปรอาจเปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งตัวแปรคั่นกลางที่อาจมีการศึกษาเพิ่มเติมในครั้งต่อไป

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ ครั้งต่อไปอาจศึกษาโดยใช้การวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลในระดับลึกจากการสัมภาษณ์ทำให้งานสมบูรณ์มากขึ้น

3. การวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้การวิจัยแบบระยะยาว โดยใช้การเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่ห่างกัน เพื่อพิจารณาความแตกต่างของผลลัพธ์ที่ได้เมื่อบริบทเปลี่ยนไป

References

- Ali, M., Lei, S., & Wei, X. Y., (2017). The mediating role of the employee relations climate in the relationship between strategic HRM and organizational performance in Chinese banks. *Journal of Innovation & Knowledge*, 3, 115-122.
- Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63, 1-18.

- Appelbaum, E., Bailey, T., Berg, P., & Kalleberg, A. (2000). *Manufacturing advantage: Why high-performance work systems pay off*. ILR Press.
- Becker, B. E., & Huselid, M. A. (1998). High performance work systems and firm performance: A synthesis of research and managerial implications. *Research in Personnel and Human Resource Management*, 16, 53-102.
- Bharadwaj, A. (2000). A resource-based perspective on information technology capability and firm performance: An empirical investigation. *MIS Quarterly*, 24(1), 169-196.
- Bohlander, G., & Snell, S. (2004). *Managing human resources*. Thomson South-Western.
- Burns, N. & Grove, S. K. (1993). *The practice of nursing research: Conduct, critique, & utilization* (4th ed.). W.B. Saunders Company.
- Cropanzano, R., & Mitchell, M. S. (2005). Social exchange theory: An interdisciplinary review. *Journal of Management*, 31(6), 874-900.
- Daft, R. L. (2000). *Organization theory and design* (7th ed.). South-Western College Publishing.
- Datta, D. K., Guthrie, J. P., & Wright, P. M. (2005). Human resource management and labor productivity: Does industry matter? *The Academy of Management Journal*, 48(1), 135-145.
- Eisenberger, R., Huntington, R., Hutchison, S., & Sowa, D. (1986). Perceived organizational support. *Journal of Applied Psychology*, 71, 500-507.
- Erden, A., & Erden, H. (2009). Predicting organizational trust level of school managers and teachers at elementary schools. *Social and Behavioral Sciences*, 1, 2180-2190.
- Fu, N., Bosak, J., Flood, P. C., & Ma, Q. (2018). Chinese and Irish professional service firms compared: Linking HPWS, organizational coordination, and firm performance. *Journal of Business Research*, 95(1), 1-11.
- Gorsuch, R. L. (1983). *Factor analysis* (2nd ed.). Erlbaum.
- Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1975). Development of the job diagnostic survey. *Journal of Applied Psychology*, 60, 159-170.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (vol. 6). Pearson.
- Hair J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective* (7th ed.). Pearson.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *Balanced scorecard: Translating strategy into action*. Harvard Business School Press.

- Mey, M., Werner, A., & Theron, A. (2014). The influence of perceptions of organizational trust and fairness on employee citizenship. *Problems and Perspectives in Management*, 12(3), 99-105.
- Noe, R. A., Hollenbeck, J. R., Gerhart, B., & Wright, P. M. (2020). *Fundamentals of human resource management* (8th ed.). McGraw-Hill Education.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). McGraw Hill.
- Organ, D. W., Podsakoff, P. M., & MacKenzie, S. B. (2006). *Organizational citizenship behavior: Its nature antecedents and consequences*. Sage.
- Pfeffer, J. (1994). *Competitive advantage through people: Unleashing the power of the workforce*. Harvard Business School Press.
- Ramsey, H., Scholarios, D., & Harley, B. (2000). Employees and high performance work systems: Testing inside the black box. *British Journal of Industrial Relations*, 38, 501-531.
- Rubel, M. R. B., Rimi, N. N., Yusliza, M. Y., & Kee, D. M. H. (2018). High commitment human resource management practices and employee service behavior: Trust in management as mediator. *IIMB Management Review*, 30(4), 316-329.
- Schermerhorn, J. R. (1996). *Management and organizational behavior: Essentials*. John Willey and Son, Inc.
- Takeuchi, R., Lepak, D. P., Wang, H., & Takeuchi, K. (2007). An empirical examination of the mechanisms mediating between high performance work systems and the performance of Japanese organizations. *Journal of Applied Psychology*, 92(4), 1069-1083.
- Tippins, M. J., & Sohi, R. S. (2003). IT competency and firm performance: Is organizational learning a missing link?. *Strategic Management Journal*, 24(8), 745-761.
- Thibaut, J. W., & Kelley, H. H. (1959). *The social psychology of groups*. Wiley.
- Van Buren, M. E., & Werner, J. M. (1996). High performance work systems. *Business and Economic Review*, 43(1), 15-23.

ความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวของนโยบาย การแก้ไขปัญหาความยากจน ในจังหวัดกาฬสินธุ์

อารียา ป้องศิริ

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000

จริยา อินทนิล

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000

พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000

กตัญญู แก้วหานาม

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ อารียา ป้องศิริ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000

E-mail: ariya.po@ksu.ac.th

วันที่รับบทความ: 2 พฤศจิกายน 2560 วันที่แก้ไขบทความ: 21 พฤษภาคม 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 1 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน ในจังหวัดกาฬสินธุ์ **วิธีการวิจัย** การวิจัยเชิงสำรวจจากตัวอย่างจำนวน 408 คน และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 15 คน **ผลการวิจัย** ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องเห็นด้วยกับนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวม ร้อยละ 76.8 โดยกลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาลเห็นด้วย ร้อยละ 77.9 รองลงมาคือ กลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่ หรือระดับจังหวัด ร้อยละ 77.6 และกลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล ร้อยละ 74.6 ตามลำดับ **นัยทางด้านทฤษฎี/นโยบาย** การกำหนดนโยบายการดูแลปัญหาความยากจนมีความเหมาะสมในทัศนะตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การก่อตัวของนโยบาย ความยากจน

The consistency among the opinions of actors in the formulation of poverty alleviation policy in Kalasin province

Ariya Pongsiri

Department of Public Administration, Faculty of Liberal Arts, Kalasin University, Kalasin Province 46000

Jariya Intanin

Department of Public Administration, Faculty of Liberal Arts, Kalasin University, Kalasin Province 46000

Phimlikid Kaewhanam

Department of Public Administration, Faculty of Liberal Arts, Kalasin University, Kalasin Province 46000

Kathanyoo Kaewhanam

Department of Public Administration, Faculty of Liberal Arts, Kalasin University, Kalasin Province 46000

Correspondence concerning this article should be addressed to **Ariya Pongsiri**, Department of Public Administration, Faculty of Liberal Arts, Kalasin University, Kalasin Province 46000

E-mail: ariya.po@ksu.ac.th

Received date: November 2, 2017 Revised date: May 21, 2020 Accepted date: June 1, 2020

ABSTRACT

PURPOSES: To examine the consistency among the opinions of relevant actors in the formulation of policies to address poverty alleviation in Kalasin province. **METHODS:** The research methodology used was sample survey research of 408 individuals and semi-structured interviews of 15 key informants. **RESULTS:** It was revealed that 76.8 percent of the actors agreed with the overall poverty alleviation policy, 77.9, 77.6 and 74.6 percent in government, local organization, and non-government organization respectively. **THEORETICAL/POLICY IMPLICATIONS:** The poverty alleviation policy is appropriate in the opinions of the actors concerned.

Keywords: Policy formulation, poverty

บทนำ

ปัญหาความยากจนไม่ได้มีเฉพาะความยากจนที่เป็นตัวเงิน กล่าวคือเป็นความยากจนหลายมิติ (Multidimensional poverty index หรือ MPI) ของประเทศกำลังพัฒนา 111 ประเทศทั่วโลก (United Nations Development Programme, 2022) ซึ่งเป็นสาเหตุของความยากจนในมิติอื่น ๆ ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินระดับความยากจนของคนหรือครัวเรือนในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความยากจนที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Non-monetary poverty) เป็นที่มาของการขาดทางเลือกในชีวิต (อิสระภาพในการเลือกดำเนินชีวิต) ซึ่งจะมีผลต่อความยากจนมิติการทำงานและความยากจนมิติรายได้ (มันคง, 2564)

จากรายงานความยากจนหลายมิติของประเทศไทย โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) ได้วิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านการศึกษา มิติด้านการใช้ชีวิตในแบบที่ดีต่อสุขภาพ มิติด้านความเป็นอยู่ และมิติด้านความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งทั้ง 4 มิติเป็นการสะท้อนภาพบริบทของประเทศไทยและความต้องการต่าง ๆ โดยอิงข้อมูลจากหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหน่วยงานวิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาความยากจนหลายมิติสูงที่สุด (0.071) โดยจังหวัดกาฬสินธุ์มีดัชนีความยากจนหลายมิติรายจังหวัดอยู่ในระดับต่ำ สัดส่วนคนจนหลายมิติรายจังหวัดอยู่ในระดับต่ำ และระดับความรุนแรงของความยากจนหลายมิติอยู่ในระดับสูง ถึงแม้ว่าจังหวัดกาฬสินธุ์จะมีโครงการ “Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ซึ่งเป็นนโยบายที่มีลักษณะเฉพาะในการส่งเสริมและช่วยเหลือครัวเรือนยากจน และผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อยกระดับ

คุณภาพชีวิตตามหลักการชุมชนช่วยชุมชน (สำนักงานจังหวัดกาฬสินธุ์, 2564) โดยมีฐานข้อมูลครัวเรือนยากจนในการบริหารจัดการ (ระบบ KHM V.2) ซึ่งพัฒนาระบบข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด โดยมีมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์เป็นผู้พัฒนาระบบขึ้น เพื่อจำแนกความช่วยเหลือแก่ครัวเรือนในพื้นที่ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ จากผลการดำเนินงานข้างต้นจะพบว่า แม้ว่าจังหวัดกาฬสินธุ์ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหความยากจนในพื้นที่ให้หมดไป แต่่นโยบายดังกล่าวช่วยลดปัญหาความต้องการพื้นฐานที่ชุมชนสามารถดูแลกันเองได้ ซึ่งเป็นการลดปัญหาอื่น ๆ ที่จะตามมา

ดังนั้นในการแก้ปัญหาความยากจนที่จะสามารถเกิดแนวทางที่ชัดเจนได้ คือ การกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของสาเหตุปัญหา ซึ่งที่ผ่านมาจะพบว่าภาครัฐมักมีการกำหนดนโยบายที่ไม่เฉพาะเจาะจงตามกลุ่มเป้าหมาย เป็นผลให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ครัวเรือนยากจนไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน จากเหตุผลข้างต้นจึงมีความจำเป็นต้องใช้กลไกภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อเป็นการลดช่องว่างของนโยบาย และเกิดแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกัน ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับกลุ่มผู้มีส่วนร่วม (Active Participants) ซึ่งเป็นตัวแสดงที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายที่จะเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดและการยอมรับนโยบายให้สามารถกำหนดนโยบายที่มีความสอดคล้องกับประเด็นปัญหาของพื้นที่ และได้แนวทางที่มีความเหมาะสมสำหรับการกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการร่วมกำหนดนโยบายในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เครือข่ายนโยบายเป็นแนวความคิดหนึ่งในการอธิบายกลุ่มความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และกลุ่มผู้กระทำการ หรือกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่อยู่ในส่วนของการกำหนดนโยบาย ทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กลุ่มเหล่านี้จะมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน ในขั้นตอนการกำหนดนโยบายสาธารณะ และขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Rhodes, 2007) ซึ่งล้วนแล้วแต่มีการครอบครองทรัพยากร มีเป้าหมาย และมีความต้องการที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์กันด้วยการแลกเปลี่ยนทรัพยากร เกิดเป็นผลลัพธ์ทางนโยบาย ที่มาจากตัวแสดงทางนโยบายตีความ และแสดงพฤติกรรมความสัมพันธ์กับผู้อื่นภายใต้โครงสร้างเครือข่าย และบริบทต่าง ๆ (Marsh & Smith, 2000) โดยทั่วไปแล้ว มีปัจจัย 2 ประการที่มีผลกระทบท่อการก่อตัวของปัญหาหรือการจัดระเบียบวาระของนโยบาย (Agenda Setting) และการระบุทางเลือกต่าง ๆ (The specification of alternatives) (ชะมารัมย์, 2559) ประกอบด้วย

1. ผู้มีส่วนร่วมที่กระตือรือร้น (Active Participants) ประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ

1) กลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาล ได้แก่ รัฐบาล ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน โดยดำเนินการผ่านการใช้อำนาจตามกฎหมาย และข้าราชการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนให้ความสนใจต่อการระบุทางเลือกและการนำเอาทางเลือกที่กำหนดไว้ไปปฏิบัติมากกว่าการจัดระเบียบวาระ โดยดำเนินการผ่านการใช้ทรัพยากรที่เป็นความเชี่ยวชาญ รวมถึงความสัมพันธ์กับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ

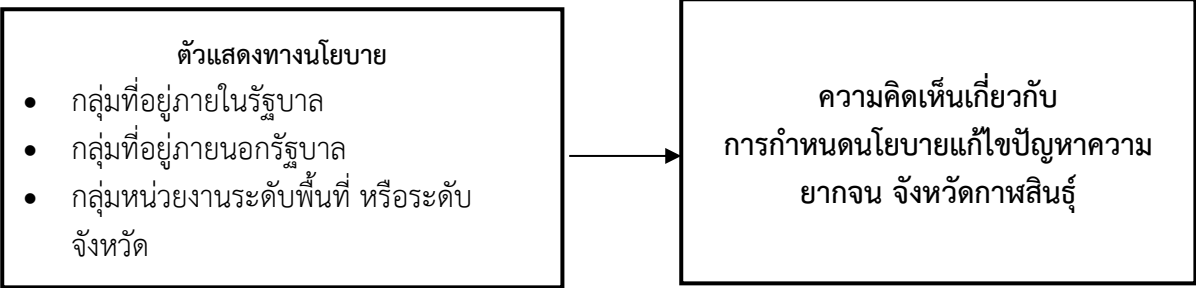
2) กลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล ได้แก่ สื่อมวลชน ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะส่งผลต่อความเห็นสาธารณะซึ่งจะไปก่อตัวเป็นวาระมากกว่าทางเลือกกลุ่มผลประโยชน์เป็นกลุ่มที่ยึดติดกับทางเลือกและผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเอง พรรคการเมืองเป็นกลุ่มผลจากการเลือกตั้งอาจตีความได้ว่าเป็นการมอบอำนาจบางเรื่องหรือทิศทางของนโยบาย และกลุ่มสาธารณะอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องประเด็นวาระหรือทางเลือกต่าง ๆ

2. กระบวนการก่อตัวของปัญหาหรือการจัดระเบียบวาระและการระบุทางเลือกต่าง ๆ (Processes of Agenda Setting and Alternative Specification) กล่าวได้ว่า Kingdon and Stano (1984) ได้ใช้พื้นฐานแนวความคิด ที่เรียกว่าตัวแบบการตัดสินใจแบบถังขยะ (Garbage Can Model) เป็นแนวทางการตัดสินใจในกระบวนการนโยบายสาธารณะที่ให้ความสนใจต่อการตัดสินใจที่เกิดขึ้นเมื่อสถานการณ์ หรือเทคโนโลยีไม่ชัดเจน หรือเมื่อผู้ที่มีบทบาทสำคัญไม่ได้อยู่ในกระบวนการตัดสินใจตลอดเวลา ซึ่งเป็นการตัดสินใจในภาวะสับสน ในทางเลือกขององค์การเพื่อทำความเข้าใจต่อการก่อตัวของปัญหาหรือการจัดระเบียบวาระและการระบุทางเลือกต่าง ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวของนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจน ในตัวแบบความสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ (Kalasin Happiness Model) (Kalasin Provincial Office, 2564)

กรอบการวิเคราะห์ (Analytical framework)

ภาพที่ 1 กรอบการวิเคราะห์ในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ออกแบบดำเนินการใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) เป็นการสำรวจ (Survey Research) ระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหามายากจน โครงการตัวแบบความสุขของกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อค้นหาความคิดเห็นเพิ่มเติมของตัวแสดงต่อการกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหามายากจน จังหวัดกาฬสินธุ์ ของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกทั้งเป็นการสืบค้นข้อมูลอธิบายร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ (Unit of Analysis) คือ

ระดับปัจเจกบุคคล ประกอบด้วย

1) คณะกรรมการอำนวยการโครงการ Kalasin Happiness Model

2) คณะอนุกรรมการด้านยกระดับคุณภาพชีวิตคนจนขั้นพื้นฐาน (ศูนย์ปฏิบัติการ)

3) คณะกรรมการทำงานด้านออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการแก้ไขปัญหามายากจนในครัวเรือน จังหวัดกาฬสินธุ์

4) คณะกรรมการการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหามายากจนโครงการ Kalasin Happiness Model

5) คณะกรรมการหมู่บ้านแก้ไขปัญหามายากจน

6) คณะกรรมการด้านแก้ไขปัญหามายากจน

7) ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหามายากจน โดยเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนและมีส่วนในการช่วยเหลือครัวเรือนยากจน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มาจาก 8 อำเภอ จำนวน 408 คน ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คณะผู้วิจัยใช้เหตุผลในการเลือกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย กล่าวคือ เป็นอำเภอที่มีความถี่ของการใช้ระบบ KHM V.2 เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหามายากจนในระดับต้นจากอำเภอทั้งหมดในจังหวัดกาฬสินธุ์ ร่วมกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากเวทีการประชุมคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหามายากจน จำนวน 15 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการพัฒนาและ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือมีดังนี้

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1932) ซึ่งออกแบบคำถามเกี่ยวข้องกับ 3 ตัวแสดงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ประกอบด้วย กลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาล กลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล และกลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่ หรือระดับจังหวัด ซึ่งมีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การวิจัย มีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม จากการ ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เพื่อค้นหา ประเด็นที่เกี่ยวข้องในการตอบวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็น คำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยพรรณนา (Descriptive) ตามสภาพ ข้อมูลจากการตีความตามวัตถุประสงค์การวิจัย และ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Data validity) คณะผู้วิจัยใช้กระบวนการตรวจสอบแบบ สามเส้า (Triangulation)

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายความยากจนในภาพรวม

ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย	ความคิดเห็นต่อการก่อตัวนโยบาย		แปลผล	ร้อยละ
	Mean	S.D.		
กลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาล	3.89	0.74	เห็นด้วย	77.9
กลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล	3.73	0.80	เห็นด้วย	74.6
กลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่ หรือระดับจังหวัด	3.88	0.71	เห็นด้วย	77.6
(n = 408)	3.84	0.68	เห็นด้วย	76.8

วิธีการเก็บข้อมูล

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) เป็นการสำรวจ (Survey Research) ระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหา ความยากจน จังหวัดกาฬสินธุ์

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) คณะผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการชี้แจงวัตถุประสงค์การ วิจัย และขอบเขตการวิจัยเพื่อการศึกษาวิจัยทาง วิชาการเท่านั้น

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 408 คน ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 และเพศหญิง จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 มีอายุระหว่าง 41-54 ปี จำนวน 116 คน คิดเป็น ร้อยละ 28.4 รองลงมา อายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 อายุ ระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 อายุมากกว่า 61 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน คิด เป็นร้อยละ 1.5 และอายุน้อยกว่า 20 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหาคความยากจน ในภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย ร้อยละ 76.8 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ กลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาลเห็นด้วย ร้อย

ละ 77.9 รองลงมาคือ กลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่หรือระดับจังหวัด ร้อยละ 77.6 และกลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล ร้อยละ 74.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหาคความยากจน
กลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาล

กลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาล	Mean	S.D.	แปลผล	ร้อยละ	ความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
โครงการ Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เกิดขึ้น จากการใช้อำนาจตามกฎหมายของ รัฐบาล หรือส่วนราชการในจังหวัด	3.61	1.09	เห็นด้วย	72.2	“การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ทุก ระดับ สิ่งหนึ่งที่เราต้องคำนึงถึง คือ สิ่งที่หาเสียงไว้ตั้งแต่ก่อนเลือกตั้ง เพราะมันเป็นเหมือนสิ่งที่เราสัญญา กับประชาชนไว้ว่าเราจะทำ ดังนั้น เวลาที่ใครชนะเลือกตั้ง เขาก็เลือกที่ จะผลักดันนโยบายเขาให้เป็น นโยบายในการทำงาน”
โครงการ Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง มุ่งเน้น ให้เกิดการนำไปปฏิบัติจากการจัด ระเบียบความสำคัญของปัญหา	3.98	0.86	เห็นด้วย	79.6	
โครงการ Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง มุ่งเน้น การดำเนินการผ่านการใช้ทรัพยากรตาม ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ไข ปัญหาคความยากจน	4.08	0.83	เห็นด้วย	81.6	“ไม่ใช่ที่เราจะทำตามแต่นโยบาย ที่เราหาเสียงไว้ แต่มันยังมีนโยบาย เดิมของกลุ่มการเมืองเดิมที่ได้ ดำเนินการไว้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อ ประชาชน โดยเฉพาะนโยบาย ระดับประเทศ ที่ควรดำเนินการต่อ โดยเฉพาะนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา แต่ก็จะมีบ้างที่มีการ ปรับเปลี่ยนรูปแบบ ชื่อ หรือวิธีการ ในการดำเนินนโยบาย เพื่อให้มัน สอดคล้องกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป”
โครงการ Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง มุ่งเน้น การสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสีย ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน	3.90	0.93	เห็นด้วย	78.0	
ภาพรวม	3.89	0.74	เห็นด้วย	77.9	

จากตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหาคความยากจน กลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาล ซึ่งเห็นด้วย เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า โครงการ Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง มุ่งเน้นการดำเนินการผ่านการใช้ทรัพยากรตามความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา

ความยากจน ร้อยละ 81.6 รองลงมา คือ โครงการ Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง มุ่งเน้นให้เกิดการนำไปปฏิบัติจากการจัดระเบียบความสำคัญของปัญหา ร้อยละ 79.6 โครงการ Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ

และภาคเอกชน ร้อยละ 78.0 และโครงการ Kalasin Happiness Model : คนภาพสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจตามกฎหมายของรัฐบาล หรือส่วนราชการในจังหวัด ร้อยละ 72.2 ตามลำดับ

จากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลจะเห็นได้ว่า ในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ สิ่งหนึ่งที่เป็นประเด็นที่จะส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนสู่การกำหนดเป็นนโยบายหลักคือ นโยบายพรรคการเมืองที่หาเสียงไว้ก่อนเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นการดำเนินการตามสิ่งที่ได้ประกาศไว้ก่อนดำเนินการเลือกตั้ง และเป็น

ส่วนหนึ่งที่ประชาชนตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองนั้น ๆ และในการดำเนินตามนโยบายต่าง ๆ จะคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ และเป็นผลประโยชน์ที่เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงได้รับจากรัฐบาล โดยเฉพาะสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังมีนโยบายจากพรรคการเมืองอื่น ๆ ที่ไม่ใช่พรรคร่วมรัฐบาลหรือกลุ่มการเมืองเดียวกัน เป็นประเด็นหนึ่งที่สามารถหยิบยกมาสำหรับการกำหนดเป็นนโยบายสำหรับการปฏิบัติงาน หากมีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศหรือพื้นที่

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน กลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล

กลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล	Mean	S.D.	แปลผล	ร้อยละ	ความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
โครงการ Kalasin Happiness Model : คนภาพสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง มีสื่อมวลชนที่นำเสนอประเด็นเรื่องความยากจนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจังหวัด จนทำให้ต้องบรรจุวาระดังกล่าวเข้าสู่วาระการพัฒนาจังหวัด	3.90	0.93	เห็นด้วย	78.0	“ ปัญหา และ ความ ต้องการ ของ ผู้รับบริการ หรือพื้นที่ เป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่งที่กลุ่มรัฐบาลจะต้องนำมา กำหนดเป็นประเด็นสาธารณะ เนื่องจากหลายประเด็นมันเป็นความเลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น ดังนั้นหน้าที่ของรัฐบาลต้องลดความเลื่อมล้ำเหล่านี้ ด้วยการทำให้เป็นนโยบาย เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแนวทางในการดำเนินการร่วมกัน ซึ่งมันจะส่งผลต่อภาพลักษณ์โดยตรงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการทำงาน”
โครงการ Kalasin Happiness Model : คนภาพสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เป็นนโยบายที่มีผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจังหวัด	3.74	0.93	เห็นด้วย	74.8	
โครงการ Kalasin Happiness Model : คนภาพสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เกิดจากความต้องการของพรรคการเมืองที่กำหนดให้ต้องดำเนินการเรื่องดังกล่าว ภายใต้การแนะนำจากข้าราชการประจำในพื้นที่	3.75	0.97	เห็นด้วย	75.0	“ นโยบายบางอย่างมันต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะบางอย่างมันล้าสมัยใช้ไม่ได้จริง อย่างเรื่องการแก้ไขปัญหาความยากจน จะเอาแต่ไก่ แต่เบ็ดมาให้ มันก็ใช้ไม่ได้ตลอดมันใช้อย่างอื่นควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้เขามีความมั่นคงทางด้านอื่น ๆ ด้วย”
ภาพรวม	3.73	0.80	เห็นด้วย	74.6	

จากตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน (Kalasin Happiness Model) จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล ซึ่งเห็นด้วยเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า โครงการ Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง มีสื่อมวลชนที่นำเสนอประเด็นเรื่องความยากจนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจังหวัด จนทำให้ต้องบรรจุวาระดังกล่าวเข้าสู่วาระการพัฒนาจังหวัดร้อยละ 78.0 รองลงมาคือ โครงการ Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เกิดจากความต้องการของพรรคการเมืองที่กำหนดให้ต้องดำเนินการเรื่องดังกล่าว ภายใต้การแนะนำจากข้าราชการประจำในพื้นที่ ร้อยละ 75.0 และโครงการ Kalasin Happiness Model : คนกาฬสินธุ์ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เป็นนโยบายที่มีผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจังหวัด ร้อยละ 74.8 ตามลำดับ

ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) กลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล ซึ่งนอกจากเป็นกลุ่มที่อยู่ในรัฐบาลแล้ว ยังมีกลุ่มที่อยู่นอกกลุ่มรัฐบาลได้เสนอประเด็น

เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ที่กล่าวถึง การกำหนดนโยบายต่าง ๆ โดยเฉพาะนโยบายระดับพื้นที่ ต้องคำนึงถึงปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการในพื้นที่เป็นสำคัญ โดยเฉพาะประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำที่มีหลายมิติ เช่น มิติด้านการศึกษา มิติด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นกลุ่มที่อยู่นอกกลุ่มรัฐบาลจะมีการผลักดันประเด็นเหล่านี้เข้าสู่แผนการพัฒนาในระดับที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการกำหนดนโยบายเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เกิดการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ได้อย่างชัดเจน รวมถึงเกิดเป็นภาพลักษณ์ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่แท้จริง แต่ในบางครั้งการผลักดันจากนโยบายจากกลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล ยังดำเนินการขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี ที่ทำให้ต้องมีการปรับรูปแบบหรือแนวทางการดำเนินงานที่เปลี่ยนแปลงไป มีการปรับเปลี่ยนตามบริบทของสิ่งต่าง ๆ ที่จะช่วยให้แนวทางเหล่านั้นเกิดการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาอย่างแท้จริง อีกทั้งสามารถใช้ได้จริงในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ

ตารางที่ 4 ระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่ หรือระดับจังหวัด

กลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่หรือระดับจังหวัด	Mean	S.D.	แปลผล	ร้อยละ	ความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
การแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นความต้องการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ หรือระดับจังหวัด	3.71	1.08	เห็นด้วย	73.2	“ในการกำหนดนโยบายที่ถูกจริง ควรใช้ข้อมูลจากพื้นที่ เนื่องจากเขาใกล้ชิดกับปัญหา เขาจะรู้ว่าพื้นที่เขาควรทำอะไร แก้ปัญหาอย่างไร และหน่วยงานในพื้นที่จะเป็นส่วนงานที่ตอบสนองความต้องการที่ถูกจุดของพื้นที่ สามารถจัดการตนเองได้ภายในงบประมาณ และข้อจำกัดที่มี ซึ่งนโยบายบางอย่างก็ไม่สามารถใช้ได้จริงในพื้นที่ อย่างเช่น โคนง นา มันไม่สามารถชุดตามแบบได้ในพื้นที่บ้านเรา มันต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่”
เจ้าหน้าที่ หรือประชาชนในระดับพื้นที่ มีส่วนผลักดันสำคัญให้เกิดนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน	3.25	1.32	เห็นด้วย	79.6	
เจ้าหน้าที่ หรือประชาชนในระดับพื้นที่ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่	4.10	0.85	เห็นด้วย	81.6	“น้ำท่วม โควิด อะไรพวกนี้ ก็เป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่อพวกครัวเรือนยากจน เขาจะได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก เพราะเขาจะไม่ค่อยมีแผนการสำรอง หรืออย่างโควิดเองก็ทำให้เกิดคนจนใหม่จำนวนมาก เพราะการปิดกิจการ เขาเลยต้องกลับมาบ้าน พอกลับมาก็ไม่มีอาชีพ กลายเป็นคนไม่มีรายได้ ซึ่งหน่วยงานในพื้นที่บางครั้งก็ไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการจัดการกับเรื่องพวกนี้”
เจ้าหน้าที่ หรือประชาชนในระดับพื้นที่ ใช้เครือข่าย (Network Structures) การปฏิบัติงาน หรือเครือข่ายทางการบริหารผลักดันประเด็นเรื่องความยากจนเป็นนโยบายของจังหวัด	4.08	0.86	เห็นด้วย	77.8	“นโยบายบางอย่างมันต้องตอบสนองภารกิจหรือตัวชี้วัดของหน่วยงานที่อยู่เหนือด้วย เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญในการประเมินว่าเราทำภารกิจบรรลุตามเป้าหมายของกระทรวงมั้ย ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เรากำลังเอามาปรับให้เหมาะสมกับพื้นที่”
ภาพรวม	3.88	0.71	เห็นด้วย	77.6	

จากตารางที่ 4 ระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่ หรือระดับจังหวัด ซึ่งเห็นด้วย เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เจ้าหน้าที่ หรือประชาชนในระดับพื้นที่ มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ ร้อยละ 81.6 รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่ หรือประชาชนในระดับพื้นที่ มีส่วนผลักดันสำคัญให้เกิดนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน ร้อยละ 79.6 เจ้าหน้าที่ หรือ

ประชาชนในระดับพื้นที่ใช้เครือข่าย (Network Structures) การปฏิบัติงาน หรือเครือข่ายทางการบริหารผลักดันประเด็นเรื่องความยากจนเป็นนโยบายของจังหวัด ร้อยละ 77.8 และการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นความต้องการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ หรือระดับจังหวัด ร้อยละ 73.2 และตามลำดับ

กลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่ หรือระดับจังหวัดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนานโยบายในระดับพื้นที่ที่สอดคล้องกับประเด็นของพื้นที่ เนื่องจากหน่วยงานในระดับพื้นที่จะทราบปัญหาและความต้องการของพื้นที่ที่เกิดขึ้นจริง รวมถึงทราบโอกาส และข้อจำกัดของพื้นที่

นอกจากปัญหาและความต้องการของพื้นที่แล้ว ประเด็นที่ควรคำนึงถึงการพัฒนาในระดับพื้นที่ คือ ภัยธรรมชาติ ที่เป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำของคนในประเด็นอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น น้ำท่วม แห้งแล้ง โรคระบาด ซึ่งครัวเรือนยากจนเหล่านี้จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากภัยธรรมชาติเหล่านี้ ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล ดังนั้น การกำหนดเป็นนโยบายสำหรับการจัดการปัญหาเฉพาะ

หน้าที่ไม่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อลดความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องให้น้อยที่สุด นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องสำหรับการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่ต้องตอบสนองต่อภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเมื่อหน่วยงานในระดับพื้นที่สามารถตอบสนองต่อค่าเป้าหมายความสำเร็จของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แล้วก็ถือว่าภารกิจที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในแต่ละจังหวัดจะมีเป้าหมายเดียวกันจากกระทรวง แต่ก็จะมีแนวทางการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันบ้าง ซึ่งในบางหน่วยงานก็จะมีผลการดำเนินงานมาประกวดแข่งขันกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวิธีการรวมถึงการสร้างภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือที่ดีให้แก่หน่วยงานด้วย

นอกจากนี้ผู้นำถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลให้การกำหนดนโยบายมีความชัดเจน เนื่องจากผู้นำจะเป็นส่วนสำคัญในการนำพาหน่วยงานให้มียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับภารกิจของกระทรวงในรูปแบบที่เหมาะสม

ตารางที่ 5 สรุปความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน จังหวัดกาฬสินธุ์ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ความคิดเห็นอื่น ๆ ของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบาย (Policy Formulation)	เป้าหมายหลัก	เป้าหมายรอง
กลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาล	- นโยบายพรรคการเมืองที่หาเสียงไว้ก่อนเลือกตั้ง - สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ	นโยบายเดิมที่ต่อเนื่องจากรัฐบาลเดิม หรือพรรคการเมืองอื่น
กลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล	- ภาพลักษณ์องค์กร - ปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการในพื้นที่	การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เช่น ด้านเศรษฐกิจและการเมือง
กลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่หรือระดับจังหวัด	- ประเด็นปัญหาของพื้นที่ - ประเด็นความต้องการของพื้นที่ - ภัยธรรมชาติ - การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่ต้องตอบสนองต่อภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	การแข่งขันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่

ตารางที่ 6 สหสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนกับแนวทางการสร้างนวัตกรรมพื้นที่

ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบาย	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
กลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาล (X ₁)	.589**	<0.01	ปานกลาง
กลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล (X ₂)	.539**	<0.01	ปานกลาง
กลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่หรือระดับจังหวัด (X ₃)	.591**	<0.01	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	.439**	<0.01	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่า การก่อตัวนโยบายและการกำหนดนโยบายในภาพรวมมีสหสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกต่อแนวทางการสร้างนวัตกรรมพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.01 ($r=0.439$, $p\text{-value}<0.01$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่หรือระดับจังหวัด (X₃) ($r=0.591$, $p\text{-value}<0.01$) กลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาล (X₁) ($r=0.589$, $p\text{-value}<0.01$) และกลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล (X₂)

($r=0.539$, $p\text{-value}<0.01$) มีสหสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกต่อแนวทางการสร้างนวัตกรรมพื้นที่หรือการขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.01 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

ระดับความคิดเห็นของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต่อการก่อตัวนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน จังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย

ร้อยละ 76.8 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เห็นด้วยทุกด้าน โดยกลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาลเห็นด้วย ร้อยละ 77.9 เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายเนื่องจากเป็นกลุ่มผู้มีอำนาจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น มักจะมีความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองในการไปเจรจาต่อรองผลประโยชน์ โดยใช้วิธีการออกนโยบายที่เอื้อประโยชน์กับตนเอง นโยบายสาธารณะจึงเป็นผลของการต่อรองของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ จนในที่สุดจะสะท้อนคุณภาพของการต่อนั้น ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง (อุดมวิทย์ไพศาล และคณะ, 2562) การใช้แนวทางการตัดสินใจทางนโยบายสาธารณะในลักษณะดังกล่าวจึงถูกมองว่าเป็นปัญหาหลักของสังคมไทยที่มีอิทธิพลมากในการพัฒนาในมิติสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง (เคณาภูมิ, 2559) โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาความยากจนที่มีการออกมาตรการด้านนโยบายของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ที่ทำให้สถานการณ์ดีขึ้นบางส่วน แต่ก็ยังไม่สามารถลดช่องว่างระหว่างรายได้สูงสุดกับรายได้ต่ำสุดอย่างมีประสิทธิภาพ (King Prajadhipok's Institute, 2562) ดังนั้น นโยบายสาธารณะจึงเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้รัฐบาลมีอำนาจหน้าที่โดยชอบธรรมในการจัดระบบรัฐสวัสดิการสำหรับประชาชนให้เข้าถึงความต้องการและสิ่งจำเป็นที่แท้จริง ซึ่งกลุ่มที่อยู่ภายในรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นคณะรัฐบาล หรือเป็นพรรคร่วมรัฐบาลจึงควรใช้เครื่องมือสำคัญนี้ในการผลักดันให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยการเห็นแก่ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของพวกพ้อง

กลุ่มหน่วยงานระดับพื้นที่ หรือระดับจังหวัด อยู่ในระดับเห็นด้วย ร้อยละ 77.6 ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิด และเข้าใจบริบทของพื้นที่ได้เป็นอย่างดี การเข้าใจบริบทปัญหาของพื้นที่เป็นแนวทางสำคัญที่จะส่งผลให้การแก้ไขปัญหาประสบ

ผลสำเร็จ โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่เป็นคณะทำงานหลัก โดยกำหนดภาระหน้าที่อย่างชัดเจน ร่วมกับคณะทำงานในหมู่บ้านในการวิเคราะห์ กำหนดแผนความช่วยเหลือ และระดมทรัพยากรในการดำเนินโครงการต่าง ๆ โดยใช้ฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นโดยรัฐบาลท้องถิ่นแต่ละระดับตามความเหมาะสมของพื้นที่ ซึ่งรัฐบาลทำหน้าที่เพียงกำหนดโครงสร้าง (Top-level design) นอกจากนี้การกำหนดนโยบายสาธารณะต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านสังคมของพื้นที่ด้วย โดยต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ (เผือกบัวขาว และคณะ, 2560) เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง

กลุ่มที่อยู่ภายนอกรัฐบาล อยู่ในระดับเห็นด้วย ร้อยละ 74.6 โดยปัญหาของการกำหนดนโยบายสาธารณะประการหนึ่งคือ การรวมตัวกันของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในท้องถิ่น ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักการเมืองท้องถิ่น และต่างฝ่ายล้วนต้องการที่จะช่วงชิงและแสวงหาผลประโยชน์ ผ่านการต่อรอง แทรกแซง และกดดันในการตัดสินใจของนักการเมือง ซึ่งมีผลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะที่ไม่สามารถเป็นไปตามเจตนารมณ์ตามความต้องการของประชาชนและไม่สอดคล้องกับปัญหาของพื้นที่อย่างแท้จริง (บุญยวุฒิบริดา, 2564) ดังนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะผ่านมุมมองทางรัฐศาสตร์กล่าวคือ ฝ่ายการเมืองซึ่งเป็นฝ่ายมีอำนาจในการปกครองและผลาญประโยชน์กับฝ่ายต่าง ๆ กำหนดนโยบายที่สามารถตอบสนองทุกภาคส่วน แล้วนำแนวนโยบายที่ผ่านการศึกษาและวิเคราะห์แล้วมากำหนดเป็นนโยบายสาธารณะ ร่วมกับการกำหนดนโยบายสาธารณะที่ผ่านมุมมองหลักการบริหารจัดการมาบูรณาการร่วมกัน โดยใช้หลักการบริหารบนพื้นฐานหลัก

ธรรมาภิบาล กำหนดเป็นนโยบายสาธารณะที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ (สิงห์มาตร และคณะ, 2565) ร่วมกับการใช้แนวคิดเครือข่ายนโยบาย (Network Governance) ในการจัดการแบบเครือข่ายที่เปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือกันของทุก ๆ ภาคส่วนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายและการส่งมอบบริการสาธารณะ ภายใต้มิติทุนทางสังคม ที่จะเป็นพลังอำนาจในการต่อรองและสร้างความสมานฉันท์ (เหลืองประภัสร์, 2563) มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกัน ความสัมพันธ์

ระหว่างตัวแสดงทางนโยบายต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการเกิดผลลัพธ์ทางนโยบายของพื้นที่ (คันสนียวิทย์กุล, 2556)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการเพิ่มขอบเขตประชากรการวิจัย โดยศึกษาจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น
2. ควรดำเนินการเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นที่มีนโยบายระดับจังหวัด หรือนโยบายระดับพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินงานอื่น ๆ สำหรับการพัฒนาพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

References

- Chamaram, S. (2559). *Scopes, concepts, and theories of public administration*. Faculty of Law and Political Science, Roi Et Rajabhat University.
- Kalasin Provincial Office. (2564). *Kalasin happiness model*. http://www.kalasin.go.th/happiness/?fbclid=IwAR3ZG_5BV2NbOkunsRb_NrlbX6pryYrHHStllg6Ht51BxzAiid5iUaTS9Gs,
- Kenaphoom, S. (2559). Political decision on the democratic way of life: Concept and forms. *Humanities and Social Sciences*, 33(2), 89-120.
- King Prajadhipok's Institute. (2562). *Transcending the Paleness: Challenges of Thai Society*. King Prajadhipok's Institute.
- Kingdon, J. W., & Stano, E. (1984). *Agendas, alternatives, and public policies*. Little Brown.
- Likert, R. A. (1932). Technique for the measurement of attitude. *Archives Psychological*, 3(1), 42-48.
- Luangprapat, W. (2563). *Cooperation-based governance: A decentralized society dispersion in the public administration system and seeking a new model for driving the mission of the state*. King Prajadhipok's Institute.
- Mankong, C. (2564). Dimensions of poverty and root causes of inequality with sustainability in development. *Economic and Public Policy Journal*, 12(24), 18-48.
- Marsh, D., & Smith, M. (2000). Understanding policy networks: Towards a dialectical approach. *Political Studies*, 48, 4-21.
- Office of the National Economics and Social Development Council. (2564). *Thailand multidimensional poverty report 2021*.

- https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13043, September 6, 2020.
- Phueakbuakhao, W., Tuwanuti, P., & Bhowbhadee, C. (2560). Policy formulation for enhancing trade along Thailand – Myanmar border of Prachuap Khiri Khan province. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 68-85.
- Punyawutpreeda, P. (2564). The policy making of Thai political parties according to the constitution B.E.2560. *Journal of MCU Social Development*, 6(3), 264-276.
- Rhodes, R. A. W. (2007). Understanding governance: Ten years on. *Organization Studies*. 28(08), 1243–1264.
- Sansaneewittayakul, I. (2556). The analysis of social enterprise policy by using policy network. *Journal of Modern Management Science*, 11(2), 39-57.
- Singmart, S., Wangphon, P., & Meemana, P. (2565). Guidelines to public policy making Integrated. *Journal of Graduate School Review*, 7(1), 73-82.
- Udomwittayapaisarn, S., Tossamas, P., & Phosing, P. (2562). Decision theory in public policy formulation. *Journal of Graduate School*, 16(72), 1-9.
- United Nations Development Programme. (2022). *Global multidimensional poverty index (MPI) 2022*. <https://hdr.undp.org/content/2022-global-multidimensional-poverty-index-mpi#/indicies/MPI>.

การสร้างการตระหนักรู้และเข้าใจร่วมกัน ในสิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง

ณัฐพงศ์ แยมเจริญ

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนร่มเกล้า แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร 10510

กรกช แสนจิตร

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนร่มเกล้า แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร 10510

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ **ณัฐพงศ์ แยมเจริญ** คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนร่มเกล้า แขวงมีนบุรี
เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร 10510

E-mail: nattapong.yam@kbu.ac.th

วันที่รับบทความ : 26 กันยายน 2566 วันที่แก้ไขบทความ : 28 พฤศจิกายน 2566 วันที่ตอบรับบทความ : 29 พฤศจิกายน 2566

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียระหว่างเยาวชนและผู้ปกครอง ทศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง และนำเสนอรูปแบบวิธีการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง **วิธีการวิจัย** การวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างเยาวชนทั่วประเทศจำนวน 420 คน และพ่อแม่ผู้ปกครองจำนวน 420 คน ร่วมกับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างเยาวชน 15 คน ผู้ปกครอง 15 คน และทำการสนทนากลุ่มเยาวชน 10 คน ผู้ปกครอง 10 คน นักวิชาการ วิชาชีพด้านสื่อ 10 คน **ผลการวิจัย** เยาวชนและผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ ทศนคติ และพฤติกรรมที่สะท้อนการละเมิดที่แตกต่างกันและมีรูปแบบ วิธีการใช้ การสื่อสารที่สามารถใช้พื้นที่บนโซเชียลมีเดียร่วมกันได้ **นัยทางทฤษฎี/นโยบาย** ความสัมพันธ์และความเข้มแข็งในครอบครัว การลดช่องว่างระหว่างวัย การรู้เท่าทันสื่อ และการสื่อสารอย่างเข้าอกเข้าใจจะทำให้สามารถใช้พื้นที่บนโซเชียลมีเดียร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: สิทธิเสรีภาพ โซเชียลมีเดีย เยาวชน ผู้ปกครอง การสร้างความเข้าใจร่วมกัน

Raising awareness and mutual understanding on the rights and freedom on social media of youths and parents

Nattapong Yamcharoen

Faculty of Communication Arts, Kasem Bundit University, Rom Klao Rd, Min Buri, Bangkok 10510

Korakot Sanjit

Faculty of Communication Arts, Kasem Bundit University, Rom Klao Rd, Min Buri, Bangkok 10510

Correspondence concerning this article should be addressed to **Nattapong Yamcharoen** Faculty of Communication Arts, Kasem Bundit University, Rom Klao Rd, Min Buri, Bangkok 10510
E-mail: Nattapong.yam@kbu.ac.th

Received date: September 26, 2023 Revised date: November 28, 2023 Accepted date: November 29, 2023

Abstract

PURPOSES: To examine knowledge and understanding of rights, freedom of use and communication on social media between youths and parents, to explore the behavior that reflects the violation of the rights to freedom of use and communication on social media of youth and their parents, and to present the pattern and method of using and communicating on social media between youths and their parents. **METHODS:** It was a mixed research approach. Data were collected from a sample of 420 youths and 420 parents and guardians across the country together with qualitative data collection by in-depth interviews with a sample of 15 youths, 15 parents and focus groups with 10 youths, 10 parents, 10 scholars and media professionals. **RESULTS:** Youths and parents had knowledge, understanding, attitudes, and behavior that reflected different violations and had different forms of communication methods that could share on common social media. **THEORETICAL/POLICY IMPLICATIONS:** Family relationships and binding reduce the age gap between youths and parents and media literacy as well as empathetic communication would enable the use of social media more effectively.

Keywords: Rights and liberties, social media, youths, parents, mutual understanding

บทนำ

เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 13 – 18 ปี เป็นกลุ่มประชากรที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน ชัดเจน ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็ก เข้าสู่วัยรุ่น อารมณ์ และพฤติกรรม เปลี่ยนแปลงไปมา เต็มไปด้วยความสับสน และต้องการค้นหาตัวเองผ่านประสบการณ์ การเรียนรู้ ทำให้พวกเขาเริ่มมองหาพื้นที่ ส่วนตัวเพื่อแสดงออกในด้านต่าง ๆ ซึ่งสื่อ สังคมออนไลน์เป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้ผู้คนได้ เข้าไปใช้ประโยชน์ได้อย่างอิสระเสรี จึงเป็น แหล่งที่เด็กและเยาวชนเข้าไปจับจองพื้นที่ เสมือนจริงแห่งนี้ เพื่อพบปะ พูดคุย รวมกลุ่ม แสดงออก และอีกหลากหลายกิจกรรมไม่ว่า จะเป็นการเรียน ศิลปะ บันเทิง เกม แฟชั่น อาหาร ฯลฯ โซเชียลมีเดียได้กลายเป็นสังคม กระจกที่เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อมองหา เอกลักษณ์และสร้างตัวตนขึ้นมาจากการรู้จัก และเข้าใจตัวเองผ่านการสังเกต ศึกษา เลียนแบบพฤติกรรมที่ปรากฏในเรื่องราว เนื้อหาของคนในสื่อสังคมออนไลน์

ขณะที่คนรุ่นหนึ่งมองว่าโซเชียลมีเดีย เป็นหนทางเดียวที่พวกเขาจะมีเสรีภาพและ สังคมอย่างที่ต้องการ แต่คนอีกรุ่นหนึ่งอาจ มองว่าโซเชียลมีเดียอันตรายและไม่น่า ไว้วางใจ การสื่อสารที่ไม่สอดคล้องในพื้นที่ โซเชียลมีเดียระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองและ เยาวชนจึงเกิดขึ้น ความต้องการดูแล ความรัก ความห่วงใยของพ่อแม่ที่อาจไม่ถูกใจถูก รวมถึงการขาดการรู้เท่าทันสื่อจึงทำให้เกิดการ ละเมิดในพื้นที่การสื่อสารนี้โดยไม่ได้ตั้งใจ ส่งผลกระทบในแง่ของสภาพอารมณ์และจิตใจ การสร้างการตระหนักรู้และเข้าใจร่วมกันใน สิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชน และครอบครัวจะทำให้เยาวชนและครอบครัว ได้มีจุดร่วมของการสื่อสารที่นำไปสู่การสร้าง

นิเวศสื่อที่ดีให้เกิดขึ้นในครอบครัว ทั้งในมิติ ของการรู้เท่าทันสื่อและการมีส่วนร่วมที่ ก่อให้เกิดการใช้และสร้างสื่อที่ปลอดภัยและ สร้างสรรค์ในสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจใน สิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่ โซเชียลมีเดียระหว่างเยาวชนและผู้ปกครอง
2. เพื่อศึกษาทัศนคติเรื่องสิทธิ เสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียล มีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่สะท้อนถึง การละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสาร บนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและ ผู้ปกครอง
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบและวิธีการใช้ และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของ เยาวชนและผู้ปกครอง

สมมติฐานการวิจัย

1. เยาวชนที่มีลักษณะทางประชากร แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติ เรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบน พื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง แตกต่างกัน
2. ผู้ปกครองที่มีลักษณะทาง ประชากรต่างกันมีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการ สื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและค ผู้ปกครองแตกต่างกัน
3. ความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ และ พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพ การใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย ของเยาวชนและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. พัฒนาองค์ความรู้เรื่องสิทธิเสรีภาพการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในเด็ก เยาวชนและผู้ปกครอง
2. เป็นแนวทางให้เด็ก เยาวชนและพ่อแม่ผู้ปกครองสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์บนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและจริยธรรม
3. เด็ก เยาวชน และพ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้เท่าทันการใช้สื่อสังคมออนไลน์

แนวความคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเด็กเยาวชนและผู้ปกครอง

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ที่วางหลักการในการคุ้มครองสิทธิ ความเป็นส่วนตัวของเด็กกว่าด้วยข้อมูลส่วนตัวของเด็กไว้โดยเฉพาะเจาะจงในมาตรา 27 ที่บัญญัติไว้คือ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะด้วยตัวบทกฎหมายที่ยังใช้คำที่มีความคลุมเครือ หรือกรอบการเลี้ยงดูในครอบครัวไทยที่ยังยกอำนาจให้กับผู้ใหญ่ในบ้าน เด็กหรือผู้น้อยที่ต้องพึ่งอำนาจด้านต่าง ๆ ทำให้กฎหมายเรื่องสิทธิเด็กในประเทศไทยไม่ถูกใช้เต็มที่ในครอบครัวไทย

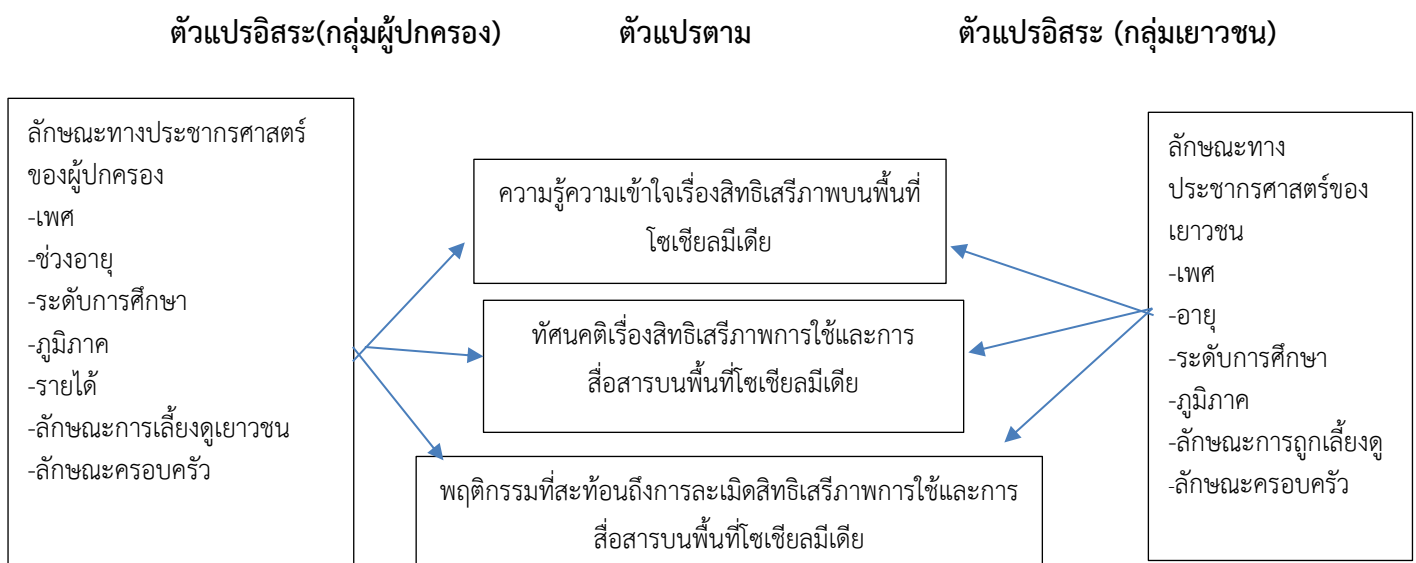
2. แนวคิดไซเบอร์ลมีเดียกับบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ผู้ปกครองในศตวรรษที่ 21 และช่องว่างทางดิจิทัล

ศตวรรษที่ 21 เป็นศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วอันมีปัจจัยมาจากเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ที่เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย (network) ส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องมีทักษะที่จำเป็น 4 ด้านคือ สมรรถนะในการสื่อสาร (communication) ความร่วมมือ (collaboration) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical Thinking) และการสร้างสรรค์/นวัตกรรม (creativity and innovation) สำหรับประเทศไทย เมื่อวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการพัฒนาเด็กและครอบครัว ส่วนหนึ่งมาจากความเชื่อและค่านิยมของผู้ปกครอง มีความเชื่อว่าคนที่มีความรู้มากคือคนเก่งและจะมีอนาคตที่ดี มีหน้าที่การงานที่ดี ดังนั้นผู้ปกครองจึงมุ่งเน้นให้เด็กเร่งเรียน และให้ความสำคัญกับการสอบและการแข่งขันสูงมาก นำไปสู่การจำกัดสิทธิเสรีภาพเด็กในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชนบนพื้นฐานการ “ห้าม” และสอดส่องการใช้โซเชียลมีเดียของเด็กและเยาวชน หรือทางตรงกันข้ามพ่อแม่ผู้ปกครองบางกลุ่มก็ปล่อยปละละเลยแบบสุดโต่ง โดยให้อุปกรณ์เทคโนโลยีสมาร์ทโฟน ไอแพด คอมพิวเตอร์ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของลูกหลานแทน ปล่อยให้เด็กอยู่กับโซเชียลมีเดียเพื่อให้ตนเองมีเวลาว่างไปทำงาน หรือทำอย่างอื่น บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูบุตรหลานในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในตัวบุตรหลาน รวมถึงบริบทและสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม

ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ (Knowledge) ทศนคติ (Attitude) และการปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสารอันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมจากการรับสารนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงทั้งสามตัวแปรนี้จะเกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อผู้รับสารได้รับสาร จะทำให้เกิดความรู้ เมื่อเกิดความรู้ขึ้นก็จะไปมีผลทำให้เกิดทัศนคติ และ

ขั้นสุดท้าย คือ การก่อให้เกิดการกระทำ ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ เป็นที่ยอมรับกันว่าการสื่อสารเป็น เครื่องมืออันสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้ สร้างทัศนคติที่ดีและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม โดยผ่านสื่อชนิดต่าง ๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมาย นำเสนอเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัยกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มเยาวชน

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยใช้รูปแบบผสมผสาน (mixed method) โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อสำรวจข้อมูลจากทั่วประเทศ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อหาคำตอบในเชิงลึกประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรแบ่งเป็น 3 ส่วนประกอบด้วย ส่วนที่ 1 เยาวชนไทยอายุตั้งแต่ 13 - 18 ปี โดยจำแนกตามช่วงอายุรายปี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 420 คน และมีการกำหนดเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ส่วนที่ 2 ผู้ปกครอง คณะผู้วิจัยได้กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เท่ากับกลุ่มเยาวชน และมีการกำหนดเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 420 คน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 2 ชุดสำหรับเยาวชนและผู้ปกครอง

การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากนั้นจึงส่งไปพิจารณาจริยธรรมการวิจัยก่อนจะลงมือเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้วไปลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่มีลักษณะทางประชากรใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบในส่วนของตัวเองแปรมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการคำนวณค่าความเชื่อถือได้มีดังนี้ ค่าความเชื่อถือได้แบบสอบถามชุดเยาวชน ด้านความรู้ความเข้าใจมีค่า .816 และด้านทัศนคติมีค่า .861 ด้านพฤติกรรมมีค่า .892 แบบสอบถามชุดผู้ปกครอง ด้านความรู้ความเข้าใจมีค่า .873 ด้านทัศนคติมีค่า .885 และด้านพฤติกรรมมีค่า .842

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เยาวชน ที่ได้ตอบแบบสอบถามแบบเจาะจงโดยพิจารณาจากผลการศึกษาความสัมพันธ์ด้านปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มีนัยยะสำคัญคัดเลือกมาเพื่อสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth

Interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) อย่างละ 15 คน

ส่วนที่ 2 ผู้ปกครอง จะมีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์การเจาะจงคัดเลือกเพื่อสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) อย่างละ 15 คน

ส่วนที่ 3 นักวิชาการด้านสิทธิ นักวิชาชีพสื่อ และผู้ที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) และร่วมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงบุคคลกลุ่มนี้จากการพิจารณาร่วมกับที่ปรึกษาโครงการและนำเสนอต่อกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เพื่อพิจารณาตามความเหมาะสมเพื่อให้ได้จำนวน 10 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านสิทธิและสื่อจำนวน 4 คน 2) นักวิชาชีพด้านสื่อจำนวน 4 คน และ 3) ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured interview)
2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Note)

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ทำการติดต่อไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา เพื่อขอสัมภาษณ์และนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ร่วมกับกลุ่มเยาวชนและผู้ปกครองพร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

ผู้วิจัย ไปยัง
กลุ่มเป้าหมายเยาวชน ผู้ปกครอง และผู้ให้

ข้อมูลสำคัญที่ต้องการศึกษาร่วมสนทนากลุ่ม
ในประเด็นต่าง ๆ

ผลการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจในสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย ระหว่างเยาวชนและผู้ปกครอง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยร้อยละของกลุ่มตัวอย่างต่อความถูกต้องของการตอบคำถามเกี่ยวกับ
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดียประเด็นต่าง ๆ ระหว่างผู้ปกครองกับ
เยาวชน

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยร้อยละของ ผู้ปกครองที่ตอบคำถามถูก	ค่าเฉลี่ยร้อยละของเยาวชน ที่ตอบคำถามถูก
ความรู้ความเข้าใจในสิทธิเสรีภาพบน พื้นที่โซเชียลมีเดีย	63.37	74.13

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นค่าเฉลี่ย
ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างต่อความถูกต้องของ
การตอบคำถาม 12 ข้อ เกี่ยวกับความรู้ความ
เข้าใจในสิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย
ประเด็นต่าง ๆ ระหว่างผู้ปกครองกับเยาวชน
ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าเยาวชนมีความรู้
ความเข้าใจสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสาร
บนพื้นที่โซเชียลมีเดียมากกว่าผู้ปกครอง

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการ
สัมภาษณ์เชิงลึกเยาวชนจำนวน 15 คน และ
ผู้ปกครองจำนวน 15 คน โดยเลือกแบบ
เจาะจงจากเยาวชนและผู้ปกครองที่ได้ตอบ
แบบสอบถามโดยพิจารณาจากผลการศึกษา
ความสัมพันธ์ด้านปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มี
นัยยะสำคัญ และการสนทนากลุ่มเยาวชน
จำนวน 10 คน ผู้ปกครองจำนวน 10 คน โดย
ใช้เกณฑ์พิจารณาเดียวกับการสัมภาษณ์ และ

นักวิชาการวิชาชีพด้านสื่อจำนวน 10 คน โดย
พิจารณาร่วมกับที่ปรึกษาโครงการและ
นำเสนอต่อกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและ
สร้างสรรค์เพื่อพิจารณาคัดเลือกตามความ
เหมาะสม พบว่า 1) เยาวชนรุ่นใหม่เปิดรับสื่อ
และข่าวสารรอบด้านที่ส่งผลซึ่งผลต่อการรับรู้
และความเข้าใจในสิทธิเสรีภาพในประเด็น
ต่าง ๆ ตามวิถีของคนรุ่นใหม่จึงทำให้เรื่องการ
ใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียเป็นอีก
ประเด็นหนึ่งที่เยาวชนมีความรู้และความ
เข้าใจเป็นอย่างดี และ 2) ผู้ปกครองมีความรู้
ความเข้าใจในสิทธิเสรีภาพการใช้และการ
สื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียเช่นกัน แต่มักจะ
มีความคิดในเรื่องของการปกป้องคุ้มครองดูแล
ด้วยจึงทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจว่ามี
สิทธิของความเป็นผู้ปกครองที่สามารถกระทำ
ได้

2. ทศนคติต่อสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติที่มีต่อสิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง

ทัศนคติ	ค่าเฉลี่ยของผู้ปกครอง	ค่าเฉลี่ยของเยาวชน
ทัศนคติที่มีต่อสิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	3.18	2.89

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติที่มีต่อสิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครองใน 14 ประเด็น

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่าผู้ปกครองมีทัศนคติส่วนใหญ่เห็นด้วยกับประเด็นต่าง ๆ มากกว่าเยาวชน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มพบว่า 1)ทัศนคติต่อสิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนส่วนใหญ่จะพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้ปกครองที่กระทำบนพื้นที่โซเชียลมีเดียและผลกระทบที่เยาวชนได้รับ หากพฤติกรรมใดที่ส่งผลต่อความไม่พอใจกับเยาวชนก็จะมีทัศนคติเชิงลบต่อเรื่องนั้น ๆ 2) บางพฤติกรรมที่ผู้ปกครองแสดงออกบนพื้นที่โซเชียลมีเดียแต่เยาวชนสามารถควบคุมปิดกั้น

ได้ก็จะส่งผลกระทบต่อระดับทัศนคติที่ไม่ไปทางลบมากเกินไปทั้งที่บางประเด็นอาจจะดูเป็นการรุกร้าพื้นที่บนโซเชียลมีเดีย แต่เนื่องจากเยาวชนสามารถปกป้องพื้นที่ของตนเองได้ 3) ฐานความคิดของผู้ปกครองคือเรื่องการมีสิทธิในการปกป้องคุ้มครองดูแลจึงส่งผลกระทบต่อทัศนคติเรื่องสิทธิ เสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย และ 4) ฐานความคิดของเยาวชนคือการรักษาสหิทธิ เสรีภาพส่วนตัว จึงส่งผลกระทบต่อทัศนคติเรื่องสิทธิ เสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย

3. พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของมุมมองเยาวชนและผู้ปกครอง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการละเมิดสิทธิเสรีภาพโดยผู้ปกครองบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของกลุ่มตัวอย่าง

ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครอง	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของเยาวชน
พฤติกรรมการละเมิดสิทธิเสรีภาพโดยผู้ปกครอง	2.48	2.91

จากตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการละเมิดสิทธิเสรีภาพโดยผู้ปกครองบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของผู้ปกครองและเยาวชนจำนวน 9 ประเด็น ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นว่าพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพมากกว่าผู้ปกครอง

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเยาวชนจำนวน 15 คน และผู้ปกครองจำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากเยาวชน และ ผู้ปกครองที่ได้ตอบแบบสอบถามโดยพิจารณาจากผลการศึกษาความสัมพันธ์ด้านปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มีนัยยะสำคัญ และการสนทนากลุ่มเยาวชนจำนวน 10 คน ผู้ปกครองจำนวน 10 คน โดยใช้เกณฑ์พิจารณาเดียวกับการสัมภาษณ์ และนักวิชาการวิชาชีพด้านสื่อจำนวน 10 คน โดยพิจารณาพร้อมกับที่ปรึกษาโครงการและนำเสนอต่อกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์เพื่อพิจารณาคัดเลือกตามความเหมาะสม พบว่า

1) เยาวชนมีความเห็นว่าพฤติกรรมตามประเด็นต่าง ๆ นั้นผู้ปกครองละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของตนอยู่ในระดับที่สูงกว่าในมุมมองของผู้ปกครองเพียงเล็กน้อย

2) เยาวชนมีความเข้าใจต่อผู้ปกครองในเรื่องการปกป้องคุ้มครองดูแลด้วยความรักและห่วงใยเป็นอย่างดีจึงทำให้ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดไม่เป็นในเชิงลบมากเกินไป

3) มุมมองต่อพฤติกรรมที่สะท้อนการละเมิดของผู้ปกครองและเยาวชนมีความแตกต่างกันแม้จะมีเจตน์จำนงในการสื่อสารดีก็ตาม

4) กลไกปกป้องพื้นที่ส่วนตัวบนโซเชียลมีเดียของเยาวชนมีผลต่อมุมมองด้านพฤติกรรมที่สะท้อนการละเมิดของเยาวชน เพราะหากสามารถควบคุมได้จะมีระดับความคิดเห็นการถูกละเมิดในระดับที่ไม่สูงมากแม้พฤติกรรมนั้นจะถูกล้ำพื้นที่ส่วนตัวก็ตาม

5) ทั้งสองฝ่ายยังมีพื้นฐานความรักและความเข้าใจระหว่างผู้ปกครองและเยาวชนจึงน่าจะเป็นสัญญาณที่ดีที่ทั้งสองฝ่ายจะสามารถสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียร่วมกันได้อย่างสมดุล

4. รูปแบบและวิธีการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า

ด้านรูปแบบและวิธีการใช้ ได้แก่ 1) รูปแบบการใช้ร่วมกันอย่างปกติ 2) รูปแบบการใช้ร่วมกันโดยเยาวชนทำการคัดกรองด้วยระบบออนไลน์ 3) รูปแบบการใช้ร่วมกันภายใต้การได้รับอนุญาต 4) รูปแบบการใช้ร่วมกันภายใต้การสัญญาข้อตกลง 5) รูปแบบการใช้ร่วมกันในฐานะแพลตฟอร์มเดิมแบบคู่ขนาน 6) รูปแบบการนำไปใช้ร่วมกันในฐานะแพลตฟอร์มรอง และ 7) ไม่ใช่พื้นที่โซเชียลมีเดียร่วมกัน

การสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง องค์ประกอบของผู้ปกครองและเยาวชนที่ต้องมีเป็นพื้นฐานเหมือนกัน ได้แก่ ความตั้งใจในการสื่อสาร (Intention) การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) การเข้าใจในช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) และการยอมรับในกรอบประสบการณ์ (Frame of Experience) ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ในฝั่งของผู้ปกครองจะต้องรู้จักบริหารจัดการความห่วงใยใส่ใจ (Care) โดยที่เยาวชนจะให้ความสำคัญกับความเชื่อใจ (Trust) ด้วยการเปิด

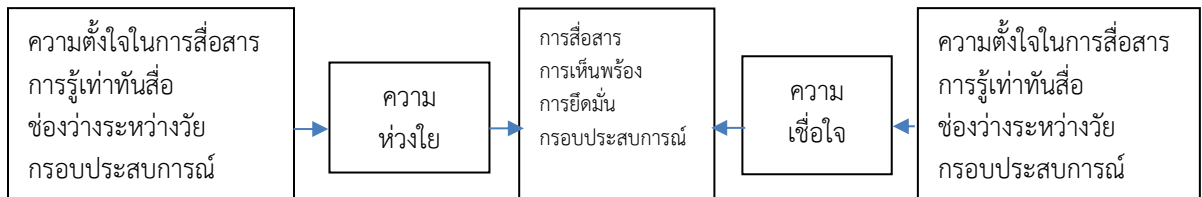
พื้นที่ร่วมกันจะต้องอยู่บนแนวทาง 3 C ได้แก่ 1) การสื่อสาร (Communication) 2) การเห็นพ้องด้วย (Consent) และ 3) การยึดมั่น

(Commitment) จากผลวิจัยสามารถสรุปรูปแบบการสื่อสารได้ดังนี้

ผู้ปกครอง

เยาวชน

บริบทของครอบครัว

ภาพที่ 2 รูปแบบการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของครอบครัวไทย

ผลทดสอบสมมติฐาน

กลุ่มเยาวชน

สมมติฐานที่ 1 เยาวชนที่มีลักษณะทางประชากรด้าน เพศ ภูมิภาค ลักษณะการเลี้ยงดู ลักษณะครอบครัว แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และ

การสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ลักษณะทางประชากรด้าน อายุ มีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัวแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนที่มีอายุแตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ย	อายุ(ปี)						ค่า F	sig	คู่ที่แตกต่าง
	13 (1)	14 (2)	15 (3)	16 (4)	17 (5)	18 (6)			
ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	8.44	8.69	9.25	9.40	8.65	8.86	2.11	.063	-
ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	2.65	2.84	2.90	2.92	3.03	3.01	4.18	.001	(1)<(5) (1)<(6)

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่พบว่ากลุ่มตัวอย่างอายุ 13 ปี มีทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชน แตกต่างจากกลุ่ม

ตัวอย่างอายุ 17 ปี และ 18 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 การมีสหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัว

ตัวแปร	ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	ค่า sig
ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	.157	.001
พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	-.127	.009

จากตารางที่ 5 พบว่าความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .157 ความรู้

ความเข้าใจและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.127

ตารางที่ 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัว

ตัวแปร	พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	ค่า sig
ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	.133	.006

จากตารางที่ 6 พบว่าทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .006 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .133

กลุ่มผู้ปกครอง

สมมติฐานที่ 1 ผู้ปกครองที่มีลักษณะทางประชากรด้านเพศ ช่วงอายุ ภูมิภาค

ลักษณะครอบครัวแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ลักษณะทางประชากรด้านการศึกษารายได้ และลักษณะการเลี้ยงดู มีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัวแตกต่างกัน ผลการทดสอบคือ ยอมรับสมมติฐาน (ตารางที่ 7, 8, และ 9)

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ย	ระดับการศึกษา						ค่า F	sig	คู่ที่แตกต่าง
	ประถมศึกษา ม.ต้น	ม.ต้น	ม.ปลาย/ปวช.	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	สูงกว่า ป.ตรี			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)			
ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	4.89	7.12	7.37	7.60	7.70	9.08	9.445	.000	(1)<(2),(3),(4),(5),(6)
ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	3.07	3.22	3.03	3.23	3.15	3.25	1.358	.239	(6)>(1),(2),(3),(4),(5),

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจ

เรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีระดับความรู้ความเข้าใจที่น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมี

ระดับความรู้ความเข้าใจที่มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียพบว่ามีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของผู้ปกครองที่มีรายได้แตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ย	รายได้						ค่า F	sig	คู่ที่แตกต่าง
	0-9,999	10,000-20,000	20,001-30,000	30,001-40,000	40,001-50,000	50,000 ขึ้นไป			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)			
ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	5.92	7.08	7.78	7.57	8.20	9.25	10.279	.000	(1)<(2),(3),(4),(5),(6) (5),(6)>(1),(2)
ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	3.11	2.99	3.12	3.22	3.18	3.27	1.682	.138	-

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 0-9,999 บาท มีระดับความรู้ความเข้าใจที่น้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี

รายได้ ตั้งแต่ 40,0001 บาทขึ้นไปมีระดับความรู้ความเข้าใจที่มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,001 บาท ส่วนทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียพบว่ามีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ ทศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการ
ใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของผู้ปกครองตามลักษณะการเลี้ยงดูเยาวชนที่
แตกต่างกัน

ค่าเฉลี่ย	ลักษณะการเลี้ยงดู			ค่า F	sig	คู่ที่ แตกต่าง
	เอาใจใส่ (1)	ควบคุม (2)	ตามใจ (3)			
ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพการ ใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	7.60	7.23	7.83	3.321	.037	(3)>(2)
ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการ สื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	3.12	3.13	3.20	1.015	.363	-

จากตารางที่ 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี
ลักษณะการเลี้ยงดูเยาวชนที่ต่างกันมีความรู้
ความเข้าใจ เรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการ
สื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่ากลุ่ม
ตัวอย่างที่เลี้ยงดูเยาวชนแบบตามใจจะมีความรู้
ความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงดูเยาวชน
แบบควบคุม ส่วนทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการ

ใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียพบว่าไม่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 การมีสหสัมพันธ์
ระหว่าง ความรู้ความเข้าใจ ทศนคติ และ
พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพ
การใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของ
เยาวชนและครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า
(ตารางที่ 10 , 11 และ 12)

ตารางที่ 10 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการ
ใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัว

ตัวแปร	ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และ การสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	ค่า sig
ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และ การสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	.175	.000

จากตารางที่ 10 พบว่าความรู้ความ
เข้าใจและทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และ
การสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชน

และครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 โดยมีค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .175

ตารางที่ 11 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัว

ตัวแปร	พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	ค่า sig
ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	.083	.089

จากตารางที่ 11 พบว่าความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .089

ตารางที่ 12 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัว

ตัวแปร	พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	ค่า sig
ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย	.243	.000

จากตารางที่ 13 พบว่าทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .243

สรุปและอภิปรายผล

1. ความรู้ความเข้าใจในสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง

เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียมากกว่าผู้ปกครองเนื่องด้วยเยาวชนรุ่นใหม่เปิดรับสื่อ ข่าวสารรอบด้าน สอดคล้องกับรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2565 ของศูนย์วิเคราะห์ข้อมูลสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่ระบุว่า เจเนอเรชันวาย (Generation Y) เป็นเจเนอเรชันที่เกิดมาพร้อมกับสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีและมีวัตถุประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ตทางด้านการศึกษาร้อยละ 54.15 จึงทำให้ส่งผลซึ่งผลต่อการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ

รวมถึงเข้าใจในสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียทำให้เยาวชนมีความรู้และความเข้าใจเป็นอย่างดี

ในขณะที่ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียเช่นกัน แต่มักจะมีความคิดในเรื่องของการปกป้องคุ้มครองดูแลและอำนาจภายในครอบครัว จึงทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจว่ามีสิทธิ์ของความเป็นผู้ปกครองที่สามารถกระทำได้

2. ทศนคติสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง นำไปสู่การสร้างความร่วมมือกันได้อย่างไร

ทศนคติต่อสิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนส่วนใหญ่จะพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้ปกครองที่กระทำบนพื้นที่โซเชียลมีเดียและผลกระทบที่เยาวชนได้รับ หากพฤติกรรมใดที่ส่งผลต่อความไม่พอใจกับเยาวชนก็จะมีทศนคติเชิงลบต่อเรื่องนั้น ๆ และจะส่งต่อการแสดงออกด้านพฤติกรรมที่นำไปสู่ความขัดแย้ง หากเยาวชนสามารถควบคุมปิดกั้นพฤติกรรมของผู้ปกครองได้ก็จะส่งผลต่อระดับทศนคติที่ไม่ไปทางลบมากเกินไป

ฐานความคิดของผู้ปกครองคือเรื่องการเมืองที่มีสิทธิ์โดยสัญชาตญาณในการปกป้องคุ้มครองดูแลจึงส่งผลต่อทศนคติเรื่องสิทธิ เสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดียซึ่งสอดคล้องกับแนวทางจากพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ส่วนฐานความคิดของเยาวชนคือการรักษาสีสิทธิเสรีภาพส่วนตัว จึงส่งผลต่อทศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพบนพื้นที่โซเชียลมีเดียสอดคล้องกับ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ทั้งหมด 54 ข้อ

โดยมีใจความสำคัญเรื่องสิทธิเด็ก 4 ประเภท โดยสิทธิเด็กข้อหนึ่งได้ระบุถึงสิทธิที่จะมีส่วนร่วม (Right of Participation) คือสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี การได้รับข้อมูลข่าวสาร การแสดงออกทั้งในด้านความคิดและการกระทำ รวมถึงการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่ออนาคตของตนเอง นอกจากนี้การแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับเด็กผ่านโซเชียลมีเดียอาจมีความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และ พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ด้วย (อาษา เพ็ชร และคณะ, 2564)

3. พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของมุมมองเยาวชนและผู้ปกครอง

เยาวชนมีความเห็นว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ปกครองละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของตนอยู่ในระดับที่สูงกว่าในมุมมองของผู้ปกครองเพียงเล็กน้อย เพราะเยาวชนมีความเข้าใจต่อผู้ปกครองในเรื่องการปกป้องคุ้มครองดูแลด้วยความรักและห่วงใยเป็นอย่างดีจึงทำให้ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดไม่เป็นในเชิงลบมากเกินไป

มุมมองต่อพฤติกรรมที่สะท้อนการละเมิดของผู้ปกครองและเยาวชนมีความแตกต่างกันแม้จะมีเจตน์จำนงในการสื่อสารดีก็ตาม ผู้ปกครองเห็นว่ามีสิทธิ์ทำได้ แต่เยาวชนเห็นว่าควรกระทำอย่างเหมาะสมไม่ได้ปิดกั้นการใช้พื้นที่ร่วมกันเสียทีเดียว เพราะเยาวชนมีกลไกปกป้องพื้นที่ส่วนตัวบนโซเชียลมีเดียซึ่งส่งผลต่อมุมมองด้านพฤติกรรมที่สะท้อนการละเมิดของ

เยาวชน เพราะหากสามารถควบคุมได้จะมีระดับความคิดเห็นการถูกละเมิดในระดับที่ไม่สูงมาก แม้พฤติกรรมนั้นจะถูกล้ำพ้นที่ส่วนตัวก็ตาม

อย่างไรก็ดี ทั้งสองฝ่ายยังมีพื้นฐานความรักและความเข้าใจระหว่างผู้ปกครองและเยาวชนจึงน่าจะเป็นสัญญาณที่ดีที่ทั้งสองฝ่ายจะสามารถสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียร่วมกันได้อย่างสมดุล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจักษ์ (2556) พบว่า ครอบครัวควรให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์หรือพฤติกรรมการสื่อสารภายในครอบครัว ตระหนักว่าการสื่อสารภายในครอบครัวและการสร้างความผูกพันในครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสมาชิกภายในครอบครัวซึ่งช่วยพัฒนาความคิด ค่านิยม และมีการประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมอันดีงามภายใต้กฎระเบียบที่สังคมวางไว้

4. รูปแบบและวิธีการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและผู้ปกครอง

ผู้ปกครองจะต้องรู้จักบริหารจัดการความห่วงใยใส่ใจ (Care) ในขณะที่เยาวชนจะให้ความสำคัญกับความเชื่อใจ (Trust) จึงอยากให้ผู้ปกครองเชื่อมั่นในการใช้ชีวิตบนพื้นที่ออนไลน์ หากมีท่าทีที่ยอมรับได้ เยาวชนก็พร้อมจะเปิดพื้นที่ร่วมกัน ด้วยแนวทางการสื่อสารแบบ 3 C ซึ่งสอดคล้องกับ อาชาเพชร และคณะ (2564) ที่กล่าวว่า หากลูกรู้สึกไม่สบายใจที่พ่อแม่แบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง อาจลองหาวิธีการสื่อสารเพื่ออธิบายความคิด ความรู้สึกหรือปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมต่าง ๆ บอกความต้องการว่าอยากให้พ่อแม่ทำอะไร เช่น ขออนุญาตตนเอง ซ่อน หรือลบเนื้อหา เลือกคนที่

จะแบ่งปันข้อมูล และผู้ปกครองต้องหารี้อยอมรับ กฎความเป็นส่วนตัวทางโลกออนไลน์เหมือนในโลกออฟไลน์ พ่อแม่ควรส่งเสริมวัฒนธรรมการเคารพซึ่งกันและกัน มีมารยาทและขอความยินยอมจากลูกก่อน

การทดสอบสมมติฐาน

กลุ่มเยาวชน

สมมติฐานที่ 1 เยาวชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัวแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างอายุ 13 ปี มีทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชน แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างอายุ 17 ปี และ 18 ปี เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของช่วงวัยของกลุ่มตัวอย่างโดย แก้วพูลศรี (2563) แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวชศาสตร์ สาขาจิตเวชเด็กและวัยรุ่นจะแบ่งพัฒนาการของวัยรุ่นแบ่งออกเป็น 3 ช่วงได้แก่ วัยรุ่นตอนต้นอายุ 10 – 13 ปี วัยรุ่นตอนกลางอายุ 14 – 16 ปี และวัยรุ่นตอนปลาย อายุ 17 – 19 ปี และมีกลุ่มตัวอย่างอายุ 13 ปี ซึ่งเป็นอายุน้อยที่สุดในการศึกษาวิจัยอยู่ในช่วงวัยที่แตกต่างจากช่วงอายุอื่นซึ่งส่งผลให้ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียมีความแตกต่างเพราะด้วยธรรมชาติวัยรุ่นตอนต้นยังยึดติดกับทัศนคติของครอบครัวเป็นหลักอาจจะยังไม่มีความคิดหรือทัศนคติของตนเองเท่าที่ควร

สมมติฐานที่ 2 ความรู้ความเข้าใจ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการ

ละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัวมีความสัมพันธ์กัน

ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชน และครอบครัวมีความสัมพันธ์กันความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย มีความสัมพันธ์กัน และทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย มีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับ ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมซึ่งทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitude) และการยอมรับปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสารอันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมจากการรับสารนั้น ๆ

กลุ่มผู้ปกครอง

สมมติฐานที่ 1 ผู้ปกครองที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัวแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับสูงและรายได้สูงจะมีระดับความรู้ความเข้าใจที่มากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาและรายได้ต่ำสอดคล้องกับงานวิจัยของต่างประเทศทั้งในสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียที่ระบุว่ารายได้ของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองกล่าวคือเยาวชนที่มาจาก

ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษาสูง ผู้ปกครองมีรายได้หรือสถานภาพทางสังคมสูงจะส่งผลให้เยาวชนมีความเป็นพลเมืองเนื่องจากผู้ปกครองมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูงจะประพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่เราจะถ่ายทอดความรู้หรือพูดคุยในเรื่องดังกล่าวกับบุตร (วิภาติภูมิประเทศ, 2556)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงดูเยาวชนแบบตามใจจะมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ เลี้ยงดูเยาวชนแบบควบคุม เมื่ออภิปรายตามแนวคิดของ Diana Baumrind นักจิตวิทยาชาวอเมริกันจะพบว่าผู้ปกครองที่เลี้ยงดูแบบตามใจจะมีแนวโน้มไม่ยึดติดตนเองเป็นศูนย์กลาง และมักมอบอิสระเสรีให้ลูกสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจและยอมรับเรื่องสิทธิ เสรีภาพ การละเมิดในการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดีย ในขณะที่ผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเยาวชนแบบควบคุมมักจะมีกฎระเบียบอยู่ในกรอบแนวคิดต่าง ๆ และยึดตนเองเป็นศูนย์กลางก็สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิ เสรีภาพและการละเมิดที่อยู่ในระดับน้อยกว่าเช่นกัน

สมมติฐานที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัวมีความสัมพันธ์กัน

ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัว ทัศนคติเรื่องสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเชียลมีเดียและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบน

พื้นที่โซเซียลมีเดีย มีความสัมพันธ์กัน ส่วนความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเซียลมีเดีย ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมซึ่งทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ (Knowledge) ทศนคติ (Attitude) และการยอมรับปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสารเนื่องจากผู้ปกครองจะมีชุดความคิดที่ฝังแน่นในเรื่องสิทธิและอำนาจภายในครอบครัวซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเซียลมีเดียของเยาวชนและครอบครัวมากกว่าความรู้ ความเข้าใจใด ๆ ความรู้เรื่องสิทธิเสรีภาพเหล่านั้นจึงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมน้อยมาก ดังนั้นหากจะสร้างการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องสร้างการเรียนรู้ร่วมกันจากภายในให้เกิดความเข้าใจ ปรับมุมมองวิธีคิดซึ่งอาจจะเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาพอสมควร เพราะสิทธิและอำนาจภายในครอบครัวผูกติดอยู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สื่อและรัฐ รวมทั้งภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ควรมีส่วนร่วมในการสื่อสารสิทธิเสรีภาพการใช้และการสื่อสารบนพื้นที่โซเซียล

มีเดียของเยาวชนและครอบครัว เพื่อร่วมสร้างการตระหนักรู้ทุกด้าน ไม่ใช่แค่การรับรู้ในแง่ตัวบทกฎหมายเท่านั้น ต้องสามารถสะท้อนประเด็นดังกล่าว เสนอกรณีศึกษา มีการให้ความรู้อย่างต่อเนื่องถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น เป็นสื่อกลางในการสื่อสารประเด็นที่เปราะบางที่ผู้ปกครองและเยาวชนไม่อาจสื่อสารกันได้ เพื่อให้เยาวชนและผู้ปกครองได้เข้าใจปรับเปลี่ยนมุมมองทัศนคติและนำไปสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรจะมีการวิจัยในประเด็นนี้อย่างต่อเนื่องเพราะภูมิทัศน์สื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเทคโนโลยีขับเคลื่อนดิจิทัลให้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ ๆ มากขึ้น ดังนั้นการติดตามวิจัยจะทำให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยและนำมาปรับใช้ได้อย่างทันท่วงที

2. ควรมีการวิจัยเชิงลึกในประชากรที่แตกต่างซึ่งจากผลการวิจัยในส่วน of เยาวชนเห็นว่าช่วงวัยของวัยรุ่นแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ซึ่งมีความแตกต่างกันเรื่องทัศนคติ รวมถึงส่วนของผู้ปกครองที่เรื่องของรายได้และการศึกษาเป็นกลุ่มตัวแปรที่สามารถศึกษาและลงรายละเอียดได้เช่นกัน

References

- Achapet, N., Pharksuwan, M., & Damrongkiattisak, P. (2564). Sharing children's information on social media children's rights that parents overlook. *Journal of Business Administration and Liberal Arts Rajamangala University of Technology Lanna*, 9(2), 131-146.
- Kaewpoolsri, C. (2563). *Friends: Interest in sex behavior of teenagers that parents should pay attention to*.
<https://www.phyathai.com>.
- Prachanay, C. (2556). Relationships between communication styles within the family lifestyle family bonding patterns and online social network usage behavior and gaming addiction among teenagers in Bangkok. *Journal of Behavioral Science*, 21(1), 175- 192.
- Viphatphumiprathes, T. (2556). *Democratic citizenship of students Dhurakij Pundit University* [Unpublished research report]. Dhurakij Pundit University.

การกำหนดนโยบายสาธารณะการส่งเสริมอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรในประเทศไทย

วิชัย โสสุวรรณจินดา

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ วิชัย โสสุวรรณจินดา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

E-mail: vichai.tho@kbu.ac.th

วันที่รับบทความ 1 ธันวาคม 2566 วันที่แก้ไขบทความ: 15 ธันวาคม 2566 วันที่ตอบรับบทความ: 25 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษานโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรในประเทศไทย นโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น **วิธีการวิจัย** การศึกษาเอกสารรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง และการประชุมกลุ่มย่อย **ผลการวิจัย** แม้รัฐบาลจะกำหนดนโยบายสาธารณะในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร ดังเห็นได้จากการกำหนดนโยบายไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวและแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ในทางปฏิบัติ การดำเนินการตามนโยบาย ดังกล่าวยังมีปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงาน การขาดมาตรการส่งเสริมอย่างจริงจัง การขาดระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน รวมทั้งการขาดกฎหมายที่จะใช้บังคับในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการคุ้มครองพืชสมุนไพร การส่งเสริมการผลิตยาในประเทศ และการส่งเสริมการผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ **นัยทางทฤษฎี/นโยบาย** รัฐควรจัดให้มีกฎหมายให้การคุ้มครองและส่งเสริมการวิจัยเฉพาะชนิดพืชสมุนไพร ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตยาในประเทศ ออกมาตรการส่งเสริมและคุ้มครองการผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อให้ผู้ผลิตวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการผลิต ส่งเสริมการให้บริการรักษาสุขภาพโดยระบบ telemedicine และจัดให้มีมาตรการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร การส่งเสริมอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

Toward public policy on the promotion of medical hub in Thailand

Vichai Thosuwonchinda

Kasem Bundit University Pattanakarn Rd., Suan Luang, Bangkok 10250

Correspondence concerning this article should be addresses to **Vichai Thosuwonchinda** Kasem Bundit University 1671
Pattanakarn Rd., Suan Luang District, Bangkok 10250
E-mail: vichai.tho@kbu.ac.th

Received date: December 1, 2023 Revised date: December 15, 2023 Accepted date: December 25, 2023

Abstract

PURPOSES: To study public policy for promotion of complete cycle medical industry and medical hub in Thailand as well as relevant government policies and obstracles. **METHODS:** Documentary research, in-depth interview and focus group discussion. **RESULTS:** Even though the public policies on medical hub promotion were set in National Strategic Plan, 13th Economic and Social Plan, and Tourism Promotion Plan, there were still some obstacles on cooperation among government agencies, no clear rule for operation and lack of necessary law for herb protection, promotion of medicine production and promotion of medical devices production **THEORETICAL/POLICY IMPLICATIONS :** The Government was suggested to set policies to protect Thai herb, correct rules and law that obstruct medicine production in the country, set measures to promote medical device production and enact law on telemedicine as well as law to support foreign investment on medical hub.

Keywords: Public policy, medical hub, medical hub promotion

บทนำ

ช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 (โควิด 19) ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยและสังคมอย่างกว้างขวางและรุนแรง รัฐบาลจึงต้องกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยว ดังที่ปรากฏในแผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2554 - 2565 โดยเฉพาะในประเด็นการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ที่มุ่งพัฒนาระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านแพทย์แผนไทยให้มีมาตรฐานระดับสากลและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ โดยมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร โดยเฉพาะการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อยอดให้เกิดสินค้าใหม่ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ พร้อมสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์การแพทย์แผนไทย

ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรนั้น ได้เน้นสาขาที่ไทยมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ การผลิตสมุนไพร การผลิตยา การผลิตเครื่องมือแพทย์ และการยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรของไทย เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

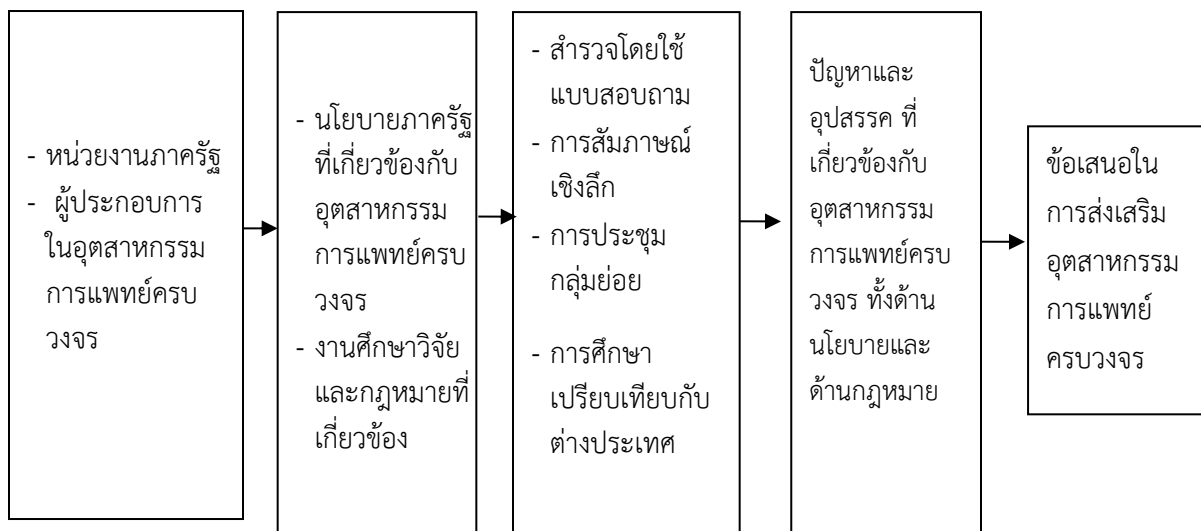
และการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ โดยมีเป้าหมายรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย เพิ่มขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 5 - ร้อยละ 10 ซึ่งมีเป้าหมายสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและยกมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและบริการทางการแพทย์เพิ่มขึ้น

ถึงแม้รัฐบาลจะมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ดังกล่าว แต่การที่จะให้นโยบายดังกล่าวประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืน จำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรเพื่อให้การสนับสนุนการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ซึ่งต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดของการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ครบวงจรในด้านต่าง ๆ และนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลในการเสนอแนะและผลักดันให้มีการพัฒนาการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรในประเทศไทย
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรในประเทศไทย

กระบวนการวิจัย

ภาพที่ 1 กระบวนการวิจัย

วิธีการวิจัย

วิธีการศึกษาในงานวิจัยนี้ ใช้การศึกษาเอกสาร จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพของธุรกิจ และปัญหาอุปสรรคทั้งด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร วิเคราะห์การประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรทั้งในประเทศ และต่างประเทศ การศึกษาวิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ทางโทรศัพท์ การบันทึกภาพ บันทึกเสียง และการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ทั้งในส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) และส่วนภูมิภาค 6 ภาค รวมทั้งสิ้น 62 ราย รวมถึงการจัดประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) ใน ส่วน กลาง

(กรุงเทพมหานคร) และส่วนภูมิภาค 6 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตกและภาคใต้) รวม 12 ครั้ง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม 2565 โดยมีผู้เข้าร่วมทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาครวมจำนวน 371 ราย นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาเปรียบเทียบกับทั้งด้านนโยบายและด้านกฎหมายกับประเทศอื่นอีก 10 ประเทศ หรือเขตเศรษฐกิจ คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหภาพยุโรป สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ สหพันธรัฐมาเลเซีย อินโดนีเซีย สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอผลการวิจัยจากเอกสารเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะด้านการ

ท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย ดังนี้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า คำว่า **นโยบายสาธารณะ (Public Policy)** (เฟื่องจันทร์, 2552) คือสิ่งที่รัฐบาลได้กำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีการกระทำการออกกฎหมาย แผนงาน โครงการ หรือกฎระเบียบต่าง ๆ นโยบายสาธารณะจึงเป็นการดำเนินงานอย่างมีเป้าหมาย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และมีพื้นฐานอยู่บนตัวบทกฎหมายที่ให้อำนาจไว้

ด้าน **การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism)** คือการเดินทางไปท่องเที่ยวที่มีการแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวไปรับบริการบำบัดรักษาสุขภาพ การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง เช่น การตรวจร่างกาย การรักษาโรคต่าง ๆ การทำฟันและการรักษาสุขภาพฟัน การผ่าตัดเสริมความงาม การผ่าตัดแปลงเพศ การรักษาโรค และอื่น ๆ

การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ที่สำคัญได้แก่

1. การท่องเที่ยวการแพทย์เชิงป้องกัน และการแพทย์เฉพาะบุคคล (Public Health, Prevention, Personalized Medicine) เป็นการใช้จ่ายในบริการทางการแพทย์ที่มุ่งเน้นทางด้านการดูแลคนที่มีสุขภาพดี ป้องกันจากโรคภัยไข้เจ็บ หรือการตรวจหาปัจจัยความเสี่ยงที่จะมีผลต่อสุขภาพ เช่น การตรวจสุขภาพประจำปี การทดสอบการติดเชื้อ และการ

ทดสอบพันธุกรรม เป็นต้น รวมทั้งการให้บริการตรวจสอบเฉพาะบุคคลเพื่อหาวิธีการป้องกันโรคที่อาจเกิดขึ้นจากผลของการตรวจสอบเป็นรายบุคคลดังกล่าว

2. การท่องเที่ยวการแพทย์ทางเลือก และการแพทย์แบบดั้งเดิม (Traditional and Complimentary Medicine) เป็น การดูแลสุขภาพที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการแพทย์แผนปัจจุบันหรือการแพทย์ตะวันตก เช่น ศาสตร์การแพทย์แนวธรรมชาติ (Homeopathy) ธรรมชาติบำบัด (Naturopathy) การแพทย์แผน ออสทีโอพาธี (Osteopathy) การนวดจัดกระดูก (Chiropractic) การฝังเข็ม (Acupuncture) และยาจีนดั้งเดิม อายุรเวท ตำรับยาของชาวมุสลิม (Unani Medicine) เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ที่เป็น การรักษาพยาบาล (Medical Service) เป็นการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติให้เดินทางมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาพยาบาลและใช้บริการด้านการแพทย์แผนปัจจุบันหรือการแพทย์ตะวันตก ในประเทศไทย

ประเทศไทยมีศักยภาพในการบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์โดยมีโรงพยาบาลที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน JCI (Joint Commission International Accreditation) จำนวน 69 โรงพยาบาลจัดเป็นอันดับ 1 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันดับ 2 ของเอเชียรองจากประเทศจีน และอันดับ 4 ของโลกรองจากสหรัฐอเมริกาและเม็กซิโก และซาอุดีอาระเบีย นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีโรงพยาบาลที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 9001:2000 มากถึง 37 โรงพยาบาล

รวมทั้ง โรงพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทยที่ได้รับการรับรองกระบวนการคุณภาพมาตรฐาน HA ซึ่งเป็นมาตรฐานสากล จาก ISQua (International Society for Quality in Healthcare) จำนวน 1,473 โรงพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 66.04 ของโรงพยาบาลทั้งหมด (สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล, 2564)

ส่วนคำว่า **อุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub)** (สุนทรกิตติพงศ์, 2564) หมายถึง การสร้างอุตสาหกรรมใหม่ต่อยอดจากธุรกิจการรักษายาบาลของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ โดยเพิ่มธุรกิจด้านอุปกรณ์ทางการแพทย์จากพื้นฐานด้านอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม ได้แก่ การให้บริการด้านการแพทย์ผ่านอินเทอร์เน็ตและสมาร์ทโฟน (e-Health and m-Health) โดยการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการเชื่อมต่อระบบเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Medical Records: EMRs) เพื่อให้คำปรึกษาทางการแพทย์และให้บริการรักษาทางไกลกับผู้ป่วยทั้งในและต่างประเทศ การผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์เพื่อการวินิจฉัยและติดตามผลระยะไกล (Remote Health Monitoring Devices) โดยอุปกรณ์วินิจฉัยและติดตามผลระยะไกลสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้มีโรคเรื้อรัง กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ที่ต้องการวินิจฉัยโรคด้วยตนเอง การส่งเสริมการวิจัยยาและการผลิตยาที่ทันสมัย รวมถึงการส่งเสริมการวิจัยและผลิตชีวเวชภัณฑ์โดยมุ่งเน้นที่การผลิตยาสามัญของยาชีววัตถุต้นแบบ (Biologic) ที่มีการวิจัยและจดสิทธิบัตรแต่สิทธิบัตรหมดอายุลงแล้ว

อุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) (อัครพิสิฐ, 2564) เป็นการสร้างอุตสาหกรรมใหม่ต่อยอดจากธุรกิจการรักษายาบาล การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตยาและสมุนไพร มีผลิตภัณฑ์เป้าหมาย 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มสารออกฤทธิ์สำคัญในยา (Active Pharmaceutical Ingredients : APIs) 2) กลุ่มยาแผนปัจจุบัน (Conventional Medicine) และ 3) กลุ่มยาชีววัตถุ (Biopharmaceutical Products)

2. กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารทางการแพทย์ โดยมีผลิตภัณฑ์เป้าหมาย 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มอาหารทางการแพทย์ชนิดให้สารอาหารครบถ้วน 2) กลุ่มอาหารที่ลดสารอาหารบางชนิดเป็นพิเศษ 3) กลุ่มอาหารที่ดัดแปลงการดูดซึมเพื่อลดหรือเพิ่มความเร็วในการดูดซึม และ 4) กลุ่มอาหารที่เพิ่มสารอาหารบางชนิดเป็นพิเศษ

3. กลุ่มการผลิตเครื่องมือแพทย์ โดยมีผลิตภัณฑ์เป้าหมาย 11 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผลิตภัณฑ์ผู้สูงอายุ (เพื่ออำนวยความสะดวก) 2) กลุ่มพื้นฟูร่างกายสำหรับใช้ที่บ้านหรือตกแต่งบ้าน (Home Use and Home Furniture) และอื่น ๆ 3) กลุ่มเครื่องมือรักษาผิวพรรณและความงาม 4) กลุ่มวัสดุสิ้นเปลืองที่มีนวัตกรรม 5) กลุ่มวัสดุฝังใน (Implant) 6) กลุ่มชิ้นส่วนของเครื่องวินิจฉัยทางไฟฟ้าและรังสี 7) กลุ่มหุ่นยนต์ทางการแพทย์และระบบอัตโนมัติ 8) กลุ่มทันตกรรม 9) กลุ่มการแพทย์ทางไกล

(Telemedicine-Telecare) เลนส์สัมผัส (Contact Lens) 10) กลุ่มแก้วตาเทียม เครื่องมือวินิจฉัยส่วนบุคคล (Personal Diagnosis) และ 11) กลุ่มน้ำยาและชุดตรวจวินิจฉัย

4. กลุ่มบริการทางการแพทย์
ประกอบด้วย 7 ประเภทกิจการ ได้แก่
1) ศูนย์บริการทางการแพทย์และโรงพยาบาล
2) บ้านพักผู้สูงอายุ 3) บริการแพทย์แผนไทย
4) การผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์
5) ศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ 6) บริการเทคโนโลยีทางการแพทย์ และ 7) กิจการโลจิสติกส์เพื่อการรักษาพยาบาล

การส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร จึงเป็นการสนับสนุนอุตสาหกรรมในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตยาและสมุนไพร กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารทางการแพทย์ กลุ่มการผลิตเครื่องมือแพทย์ และกลุ่มบริการทางการแพทย์

อุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) ถือเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในกลุ่มรายได้ดี และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism) โดยรัฐบาลได้มีนโยบายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เพื่อการพัฒนาศูนย์กลางทางการแพทย์อันเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศในด้านสุขภาพด้วยการเติมเต็มขั้นพื้นฐานของสุขภาพ

ดูแลยกระดับมาตรฐาน การดูแลด้านสุขภาพต่าง ๆ ดูแลสุขภาพในเชิงของการท่องเที่ยวต่อเนื่องถึงการสร้างอาชีพ และการพัฒนาให้เกิดความเป็นเลิศของศูนย์กลางทางการแพทย์และบริการ ด้านสุขภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีแนวทางการพัฒนาการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ 4 ศูนย์ ได้แก่ 1) ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) เพื่อการบริการอย่างครบวงจร 2) ศูนย์กลางบริการสุขภาพ (Medical Service Hub) เพื่อต่อยอดกับระบบสปา ระบบการสร้างสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3) ศูนย์กลางการพัฒนาบริการวิชาการและงานวิจัยทางการแพทย์ (Academic Hub) ด้านสุขภาพ และ 4) ศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Product Hub) โดยแบ่งประเภทของอุตสาหกรรมแพทย์ออกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (ISIC-BOT) ได้แก่ กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์ กิจกรรมด้านสุขภาพของมนุษย์ กิจกรรมการให้การดูแลให้ที่พัก และกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ที่ไม่ให้ที่พัก

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2559) ได้วิเคราะห์ SWOT ในการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ของประเทศไทยที่มีทั้งจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และข้อจำกัด (Threats) ไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ SWOT ในการดำเนินงานตามนโยบาย Medical Hub ของประเทศไทย

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
1. มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักทั่วโลก 2. ความพร้อมของสถานพยาบาลเอกชนชั้นนำซึ่งมีชื่อเสียง มีมาตรฐานนานาชาติ มีบริการครบวงจร และเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติ 3. แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์มีความรู้ความเชี่ยวชาญรองรับอุปสงค์ของการรักษาพยาบาลชาวต่างชาติ 4. อัตราค่าบริการรักษาพยาบาลมีราคาเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพ 5. ผู้ให้บริการมี Service Mind และ Hospitality สูง 6. มีบริการ / สิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนสำหรับผู้รับบริการ 7. มีความโดดเด่นด้านการแพทย์แผนไทยและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทย	1. ยังไม่มีคณะกรรมการระดับชาติที่บริหารและขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2. มีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์และอาจรุนแรงขึ้นเมื่อต้องให้บริการแก่ชาวต่างชาติ รวมทั้งภาคเอกชนยังไม่สามารถร่วมผลิตบุคลากรทางการแพทย์ได้ 3. อัตราค่ารักษาพยาบาลในภาคเอกชนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง 4. กฎ ระเบียบ ในการดำเนินธุรกิจสุขภาพยังเป็นปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ 5. ความร่วมมือ PPP ระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดบริการสุขภาพร่วมกัน ยังไม่มีประสิทธิภาพ 6. ยังขาดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับการจัดบริการสุขภาพที่เป็น Trend และสอดคล้องกับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลง
โอกาส (Opportunity)	ภาวะคุกคาม (Threats)
1. ตลาด Medical tourism มีขนาดใหญ่และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ Wellness Tourism 2. ผู้รับบริการชาวต่างชาตินิยมแสวงหาบริการรักษาพยาบาลนอกประเทศ เนื่องจากหากต้องรักษาในประเทศตนเองจะมีค่าใช้จ่ายสูง / มีคิวเข้ารับการรักษาไม่ทัน ตลอดจนไม่สามารถเบิกค่าใช้จ่ายจากระบบประกันสุขภาพได้ 3. การรวมกลุ่มประเทศภายใต้กรอบความตกลงอาเซียน และเจรจาการค้าเสรีอื่น ๆ ทำให้มีการเคลื่อนย้ายประชากร ตลอดจนการเติบโตของการค้าบริการและการลงทุนในธุรกิจสุขภาพ	1. ภาวะเศรษฐกิจของโลกยังมีความผันผวน 2. เกิดการกีดกันการค้าในบางประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้รับบริการชาวต่างชาติ 3. ประเทศคู่แข่งได้แก่ สิงคโปร์และมาเลเซีย ประกาศนโยบาย Medical Hub เช่นเดียวกันกับประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย

ที่มา : กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2559).

ตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ประเทศไทยมีความโดดเด่นในฐานะที่มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักทั่วโลก มีความพร้อมของสถานพยาบาลเอกชนชั้นนำซึ่งมีชื่อเสียง มีมาตรฐาน

นานาชาติ มีบริการครบวงจร และเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติ มีแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์มีความรู้ความเชี่ยวชาญรองรับอุปสงค์ของการรักษาพยาบาลชาวต่างชาติ อัตรา

ค่าบริการรักษาพยาบาลมีราคาเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพ ผู้ให้บริการมี Service Mind และ Hospitality สูง แต่ยังมีปัญหาจากอัตราค่ารักษาพยาบาลในภาคเอกชนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง กฎ ระเบียบ ในการดำเนินธุรกิจสุขภาพยังเป็นปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจและยังขาดการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับการจัดบริการสุขภาพที่เป็น Trend และสอดคล้องกับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับประเทศที่เป็นคู่แข่งได้ประกาศนโยบาย Medical Hub เช่นเดียวกับประเทศไทย ทำให้มีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการเข้ารับบริการรักษาพยาบาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรอย่างจริงจัง

นโยบายสาธารณะเกี่ยวกับอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพในหลากหลายมิติ ตั้งแต่การสร้างพื้นฐานที่มั่นคงของประเทศ การพัฒนาที่สมดุลในประเทศไม่ว่าจะเป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การกินดีอยู่ดีและรายได้ที่เพิ่มขึ้นของประชาชนควบคู่กับการขยายโอกาสของประเทศ ไทยในเวทีโลก ตลอดจนการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ดีขึ้น โดยแผนแม่บท ในประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2561-2580) ได้ระบุในแผนย่อยที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ซึ่งมี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผน

ไทย 2 ด้านรายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย โดย GWI และ 3) อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว

ภายใต้กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) จัดได้ว่าเป็น 2 อุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไทยที่ยังคงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ในการเป็นภาคการผลิตเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความยั่งยืนด้วยรูปแบบเฉพาะ โดยมีการต่อยอดและยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมาสู่การเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูงสำหรับโรคเฉพาะทาง บริการเสริมความงาม และการส่งเสริมสุขภาพที่ดี การลงทุนวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีขั้นสูง การมีระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพ สามารถจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอและเหมาะสมต่อผู้รับบริการทั้งในและต่างประเทศ

อุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้กำหนดเพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New engine of Growth) โดยมีนโยบายสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของบริการเชิงการแพทย์ (Medical Hub) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนล่าสุดได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ

(พ.ศ. 2559-2568) โดยเฉพาะการพัฒนาบริการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ด้วยการพัฒนาสถานประกอบการสู่ระดับสากล การพัฒนาบริการวิชาการ และงานวิจัยทางการแพทย์ ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถและพัฒนาศักยภาพของสถาบันการศึกษาทางการแพทย์ พัฒนาศักยภาพและเพิ่มการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ และยกระดับสู่การเป็นศูนย์กลางการประชุมวิชาการทางการแพทย์ระดับนานาชาติ (MICE) และการพัฒนายาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ ด้วยการส่งเสริมพัฒนายาสมุนไพรไทยควบคู่กับยาแผนปัจจุบันสู่ระดับสากล ส่งเสริม พัฒนาอุตสาหกรรมผู้ผลิตเครื่องมือแพทย์ ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมผู้ผลิตเครื่องสำอาง

กรมส่งเสริมบริการสุขภาพ (2559) กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (นโยบาย Medical Hub) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ เกี่ยวกับอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร ได้แก่ การพัฒนาบริการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก การพัฒนาบริการวิชาการและงานวิจัยทางการแพทย์ (Academic Hub) โดยมีกลยุทธ์ และการพัฒนายาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ โดยมีเป้าหมายการส่งเสริมพัฒนาให้โรงพยาบาลเอกชนและคลินิกได้รับการรับรองมาตรฐาน HA (Hospital Accreditation) การส่งเสริมบริการรักษาพยาบาลที่มีศักยภาพสูง และดึงดูดชาวต่างชาติ (Magnet) รองรับการเป็นอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) และการบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ

(Wellness) การพัฒนา Clinical Research Center ในประเทศไทยแบบครบวงจร การเป็นศูนย์กลางการจัดประชุมวิชาการทางการแพทย์ระดับนานาชาติ (Medical MICE) การจัดทำระบบ Online Learning มาตรฐานสากล (JCI HA - GHA - Well Hotel) และการพัฒนาการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สุขภาพในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้ยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่ผลิตจาก Product Champion เช่น กระจายดำ ขมิ้นชัน บัวบก และโพล ที่ได้คุณภาพมาตรฐานการผลิตจากโรงงานที่ผ่าน GMP และสินค้า OTOP โดยมีรูปแบบจัดตั้ง Product Outlet ในประเทศไทย การจัดตั้งศูนย์ทดสอบเครื่องมือแพทย์ที่มีมาตรฐานสากลในประเทศไทย (Medical Device Laboratory Testing) การจัดตั้งศูนย์สาธิตนวัตกรรมทางการแพทย์ไทย เป็นศูนย์รวมทั้งด้าน Service /Product /Wellness ให้มีความเชื่อมโยงกันเพื่อดึงดูดผู้ประกอบการ/นักธุรกิจให้เข้ามาเยี่ยมชม และเกิดการนำไปใช้

ถึงแม้รัฐจะมีนโยบายในการส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร ดังกล่าวแล้ว แต่ก็ยังเป็นที่น่าสนใจว่า การที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ให้ประสบความสำเร็จยังมีปัญหาและอุปสรรคใดที่จะต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ได้บรรลุผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้

ในการวิจัยเชิงเอกสาร ได้พบปัญหาดังนี้

ปัญหาเชิงนโยบาย ได้แก่

1. ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องพัฒนา เพื่อยกระดับให้ประเทศเป็นศูนย์กลางการแพทย์แห่งเอเชีย โดยต้องมีการส่งเสริม

การตลาดเฉพาะเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมจัดทำฐานข้อมูล และความเชี่ยวชาญรายสาขาของโรงพยาบาล พัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศให้บุคลากรทางการแพทย์ อนุญาตให้แพทย์ชาวต่างประเทศเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้นานขึ้น รวมถึงผลิตแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ ส่งเสริมให้โรงพยาบาลเอกชนรับรองมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น ส่งเสริมการวิจัย และการผลิตเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์

2. การบริการทางการแพทย์ในประเทศไทย ควรต้องเพิ่มความเชี่ยวชาญของแพทย์ไทย ด้านการรักษาที่มีคุณภาพ การรับรองมาตรฐานการบริการทางการแพทย์นานาชาติ การดูแลเอาใจใส่ ค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลที่สมเหตุสมผลเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

3. มาตรฐานของการประกอบกิจการสถานพยาบาลเสริมความงามในปัจจุบันยังไม่มี ความสอดคล้องกับหลักมาตรฐานสากลของสมาคมศัลยแพทย์ตกแต่งเสริมสวณานาชาติ (ISAPS) ซึ่งกำหนดมาตรฐานบริการด้าน ศัลยกรรมไว้โดยเฉพาะ นอกจากนี้ แพทย์ในสถานพยาบาลเสริมความงาม ส่วนมากไม่ได้เป็นแพทย์ที่ผ่านการอบรมให้เป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ และมีปัญหาที่ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้แพทย์ต้องรับผิดชอบ หรือชดเชยเยียวยา เพื่อบรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้เข้ารับบริการโดยตรง

4. ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขต้องใช้อำนาจผ่านราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทยเป็นคนละหน่วยงานกัน ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับผลประโยชน์

จากการกระทำไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย และวางแผนทางการเปรียบเทียบคดีของแต่ละหน่วยงาน ยังมีความแตกต่างกัน

5. ระบบข้อมูลสารสนเทศสุขภาพของสถานพยาบาลยังไม่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้

6. โรงพยาบาลของไทย ได้มาตรฐาน (Hospital accreditation: HA) และมาตรฐานการบริการ JCI รวม 813 แห่ง มากเป็นอันดับ 1 ในอาเซียน แต่ยังมีแผนงานเพื่อยกระดับมาตรฐานโรงพยาบาลภาครัฐและเอกชนในจังหวัดท่องเที่ยวชั้นนำ 15 จังหวัด ให้มีการกำหนดมาตรฐานระบบบริการสุขภาพเพื่อใช้ประเมินคุณภาพของสถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ

ส่วนประเด็นปัญหาเชิงกฎหมาย ได้แก่

1. ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการในการคุ้มครองแพทย์ไม่ให้ถูกฟ้องคดี โดยเฉพาะการฟ้องร้องแพทย์เป็นคดีละเมิดทางแพ่ง แม้แพทย์จะได้รับการคุ้มครองตามมาตรฐานวิชาชีพแล้วก็ตาม ดังนั้นจึงควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อชดเชยความเสียหายแก่ผู้ป่วยขึ้น

2. พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 มิได้กำหนดเรื่องของการรับผิดชอบของนิติบุคคลที่เปิดประกอบกิจการสถานพยาบาลแผนไทยหรือคลินิกเอกชน จึงควรเพิ่มบทนิยามความรับผิดชอบร่วมกันทางแพ่งของนิติบุคคลในความรับผิดชอบอันเกิดจากความประมาทต่อร่างกายและจิตใจของแพทย์แผนไทย และให้สภาวิชาชีพการแพทย์แผนไทย จัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเบื้องต้นให้กับผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติงานของแพทย์แผนไทย

3. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายยาอันตราย ยังมีการจำหน่ายยาอันตรายโดยไม่มีการฉลากปฏิบัติหน้าที่ การจำหน่ายยาอันตรายทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง การขาดการควบคุมดูแลการจำหน่ายยาอันตราย ซึ่งอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการยา แต่คณะกรรมการไม่มีหน่วยงานที่ดูแลเฉพาะ และมาตรการในการลงโทษยังมีความล่าช้าในการตรวจสอบและขาดความเข้มข้นในบทลงโทษ

4. คลินิกเสริมความงามยังมีปัญหาขาดแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ขาดวิสัยทัศน์แพทย์ในการให้ยาระงับความรู้สึกของบุคคลและผู้บริโภคถูกเอาเปรียบจากการทำสัญญาสำเร็จรูปกับคลินิกหรือสถาบันเสริมความงาม

5. การให้บริการรักษาสุขภาพโดยระบบ телеเมดิซีน หรือการให้บริการรักษาสุขภาพผ่านการแพทย์ทางไกล แต่ยังไม่มีความชัดเจนทางกฎหมายในการควบคุมอย่างเพียงพอ และยังมีปัญหาในการคุ้มครองความปลอดภัยของข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลในธุรกิจให้บริการด้านการรักษาสุขภาพ สิทธิในการให้ความยินยอมก่อนเข้ารับการรักษา รวมทั้งปัญหาความรับผิดชอบทางละเมิดของแพทย์ที่ให้บริการรักษาสุขภาพผ่านการแพทย์ทางไกลด้วย

6. ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับความคุ้มครองในสิทธิและผลประโยชน์ของคนใช้ชาวต่างชาติอย่างเพียงพอ เพราะยังไม่มีกฎหมายควบคุมสถานพยาบาลที่จะให้บริการกับชาวต่างชาติ และบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ และมาตรการทางกฎหมายเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมด้านอื่น ๆ

7. กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพเวชกรรมของแพทย์ต่างชาติ ยังเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของแพทย์ต่างชาติ ทั้งด้านการเข้าเมือง การขออนุญาตทำงาน และการขอรับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม การตั้งสถานพยาบาล เพื่อเป็นการส่งเสริมการเป็น Medical Hub และแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแพทย์ในประเทศ

การเปรียบเทียบนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ของไทยกับต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกา มีการให้ความสำคัญคุ้มครองผู้ป่วยเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลด้านการแพทย์และสาธารณสุข ชาวอเมริกันที่เป็นผู้พหุพลภาพผู้มีรายได้ต่ำ หรือผู้สูงวัยที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปจะต้องได้รับการประกันสุขภาพจากรัฐบาล หรือหากได้รับการประกันสุขภาพจากนายจ้าง การบริการทางการแพทย์ในลักษณะของโทรเวชกรรมทั้งภายในรัฐและระหว่างรัฐจะต้องได้รับใบอนุญาต และผู้ป่วยต้องเข้าพบแพทย์ด้วยตนเองก่อนจึงจะสามารถรับการรักษแบบโทรเวชกรรมได้ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมการผลิตและการจำหน่ายอุปกรณ์ทางการแพทย์ต้องจดทะเบียน และต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการอาหารและยาก่อนนำมาใช้ เช่นเดียวกับการผลิตยา ซึ่งต้องมีการแจ้งวิธีการใช้และคำเตือนอันตรายไว้โดยละเอียด

อินเดีย กำหนดให้บุคลากรทางการแพทย์ต้องรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในรูปแบบโทรเวชกรรม เช่นเดียวกันกับการดูแลผู้ป่วยในกรณีที่ผู้ป่วยเข้ามารับการรักษาในโรงพยาบาลด้วยตนเอง ทั้งมีบทบัญญัติห้ามแพทย์ส่งจ่ายยาอันตรายผ่าน

ระบบโทรเวชกรรม การจ่ายยาต้องทำโดยเภสัชกร แพทย์ต้องรับผิดชอบผู้บริโภคในกรณีประมาณ เลินเล่อในการทำงานด้วย การผลิตและการจำหน่ายยาแบบอายุรเวชต้องดำเนินการโดยบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด เท่านั้น อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้ต้องได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานทดสอบเครื่องมือแพทย์

สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) กำหนดให้แพทย์ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบวิชาชีพแพทย์ต้องปฏิบัติงานและหน้าที่ภายใต้กฎหมายนี้อย่างเคร่งครัด ห้ามรักษาผู้ป่วยในลักษณะที่มีการใช้หรือสั่งยาที่ห้ามมิให้ใช้กับผู้ป่วย แพทย์ต้องรับผิดชอบในกรณีที่ออกใบรับรองการวินิจฉัยโรคที่ผิดพลาด หรือออกใบรับรองใดที่ผิดไปจากความเป็นจริง ผู้ผลิตยาทุกประเภทต้องจดทะเบียนต่อรัฐ การขายยาต้องมีเภสัชกรประจำเต็มเวลา ยาที่จำหน่ายต้องสามารถสืบค้นย้อนกลับไปถึงแหล่งผลิตได้ การนำเข้ายาจากต่างประเทศต้องมีอักษรจีนกำกับและต้องได้รับอนุญาตให้จำหน่ายในท้องตลาดได้ บริษัทผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ต้องได้รับอนุญาต และมีการทำรายงานประเมินผลด้านความปลอดภัยในการใช้ และมีกฎหมายให้การคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลด้วย

สหภาพยุโรป มีการคุ้มครองกรณีผู้ป่วยประสงค์จะใช้บริการทางการแพทย์ข้ามพรมแดนในระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปด้วยกัน ให้ได้รับการรักษาพยาบาลที่มีมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด แพทย์ประจำโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลทุกแห่งจะต้องได้รับการฝึกอบรมตามมาตรฐานการฝึกอบรม

ของสหภาพยุโรป และต้องมีระบบการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้ต้องมีการประเมินความเสี่ยงจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ประเมินและรับรองมาตรฐานเครื่องมือยาที่จะออกจำหน่ายได้ต้องได้มีการขึ้นทะเบียนและโฆษณาได้ในขอบเขตที่กำหนด

สาธารณรัฐสิงคโปร์ กำหนดบทบาทหน้าที่ของแพทย์สภา ในการควบคุมการทำงานของผู้ที่มิวิชาชีพแพทย์ในสิงคโปร์ ควบคุมกำกับดูแลจักษุแพทย์และช่างทำแว่นตาโดยเฉพาะ ควบคุมการจดทะเบียนเจ้าหน้าที่การพยาบาล และรับรองพยาบาลวิชาชีพ และกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนจีนประยุกต์ต้องจดทะเบียน การผลิตและจำหน่ายสินค้าเกี่ยวกับสุขภาพต้องได้รับอนุญาต ห้ามการโฆษณาที่ผิดกฎหมาย มีการประเมินความเสี่ยงในการใช้เครื่องมือแพทย์ก่อนอนุญาตให้นำมาใช้ ห้ามการขายยาในระบบทางไกลเว้นแต่ผู้ขายจะมีใบอนุญาต การจำหน่ายยาที่นำเข้าต้องมีการทำรายงานประเมินความเสี่ยงด้วย

สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) มีการควบคุมการโฆษณาการให้บริการทางการแพทย์ ห้ามมิให้บุคคลใดที่มีใช้บริษัททางการแพทย์ สถาบันการแพทย์ หรือบุคลากรทางการแพทย์ทำการโฆษณาเพื่อให้บริการทางการแพทย์ หรือการโฆษณาเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการแพทย์โดยไม่ผ่านกระบวนการและขั้นตอนตามที่กำหนด และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการโฆษณาที่กำหนดไว้ ผู้ประกอบการผลิตเครื่องมือแพทย์จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งเงินกู้และเงินอุดหนุนจากรัฐ

สหพันธรัฐมาเลเซีย บัญญัติให้บุคลากรทางการแพทย์ เช่น แพทย์ พยาบาล ต้องได้รับ

การจดทะเบียน และได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพในการรักษาพยาบาลผู้ป่วย ผู้ให้บริการทางแพทย์แบบทางไกล (Telemedicine Certificate) ต้องได้รับใบรับรองในการให้บริการ และต้องได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า ก่อน ทั้งกำหนดให้เฉพาะบุคลากรทางการแพทย์ที่จะให้บริการรักษาพยาบาลผู้ป่วยที่อยู่ห่างไกลได้เฉพาะแพทย์ ทันตแพทย์ และแพทย์แผนประยุกต์เท่านั้น ผู้ให้บริการแพทย์ทางไกลต้องได้รับอนุญาต มีการประเมินความเสี่ยงในการใช้เครื่องมือแพทย์ การนำเข้ายาต้องได้รับอนุญาต และห้ามโฆษณาที่ยังไม่ได้จดทะเบียน การโฆษณาต้องเชื่อถือได้ เป็นความจริง มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ไม่กำกวม

สหราชอาณาจักร กำหนดให้หน่วยงานทางการแพทย์ของรัฐ รวมถึง กระทรวงสาธารณสุข กลุ่มคลินิกเอกชน ต้องมีมาตรการลดความไม่เท่าเทียมกันทางด้านสุขภาพของประชาชน และให้ห้องปฏิบัติการส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนในการดูแลสุขภาพประชาชนมากขึ้น ทั้งให้มีการรวมการบริการงานด้านสุขภาพให้เป็นระบบเดียวกันเพื่อความเท่าเทียมกันในการรับบริการทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ใช้บริการสามารถร้องเรียนถึงการบริการที่ฝ่าฝืนกฎหมายทางการแพทย์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งผู้ร้องเรียนจะได้รับเงินชดเชยจากกองทุนของรัฐ

สาธารณรัฐประชาชนจีน กำหนดให้ผู้ทำหน้าที่แพทย์จะต้องมีจรรยาบรรณแพทย์ และมีความรอบรู้ในอาชีพ มีการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม รักษาความลับของผู้ป่วยในการรักษาโรค แพทย์จะต้องร่วมเป็นสมาชิกใน

สมาคมของแพทย์และให้มีการนำอุตสาหกรรมสาธารณสุขดิจิทัลมาใช้ในการรักษา รัฐมีหน้าที่ให้ข้อมูลและความรู้ด้านสุขภาพที่ถูกต้องแก่ประชาชนผ่านกลไกต่าง ๆ

สหรัฐอเมริกาบริบทเอมิเรตส์กำหนดให้ ผู้ให้บริการสุขภาพทางไกลต้องได้รับการรับรองมาตรฐานจากสถาบันตรวจสอบมาตรฐาน มีการระบุตัวตนผู้ป่วย การประเมินความเสี่ยง การได้รับคำยินยอมจากผู้ป่วย มีการใช้ข้อมูลทางเทคโนโลยีการสื่อสาร รวมถึงเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ การโฆษณาจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และ แพทย์ต้องรับผิดชอบ หากให้การรักษาที่ผิดพลาดจนเป็นเหตุให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตาย สูญเสียอวัยวะหรือเกิดความเสียหายต่ออวัยวะสำคัญ อันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการรักษาที่ดี ใช้วิธีการรักษาที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ปฏิบัติผิดไปจากหลักเกณฑ์และมาตรฐานทางการแพทย์ การผลิตหรือการจำหน่ายเครื่องมือแพทย์ต้องได้รับอนุญาต ผลิตภัณฑ์ยาต้องมีเอกสารรับรองคุณภาพของยาก่อนนำออกจำหน่าย (Excellent Business Management, 2020)

หากเปรียบเทียบกับประเทศไทย พบว่าประเทศไทยยังขาดนโยบายและกฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านการแพทย์ การให้บริการทางการแพทย์ในลักษณะของโทรเวชกรรม การควบคุมการโฆษณาทางการแพทย์ รวมถึงการกำหนดความรับผิดชอบทางการแพทย์และกองทุนชดเชยความเสียหาย

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้เกี่ยวข้องจำนวน 62 ราย พบว่า

1. กระบวนการผลิตในอุตสาหกรรมยาแผนไทยมีปัญหาเกิดขึ้นตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การจัดการวัตถุดิบสมุนไพรที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบสมุนไพรจากพ่อค้าคนกลาง กระบวนการผลิตสมุนไพรที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการเกี่ยวกับมาตรฐาน GMP PIC/S ขาดการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์ของวัตถุดิบสมุนไพร ขาดการควบคุมการผลิตที่เหมาะสม และการจัดจำหน่ายยาแผนไทยเข้าสู่ตลาดโรงพยาบาลภาครัฐซึ่งโรงงานผู้ผลิตยาแผนไทยส่วนมากจำหน่ายแต่ยาแผนไทยของตนเองเท่านั้น การจำกัดช่องทางการจำหน่ายยาแบบเดิมตามกฎหมาย การส่งออกยาแผนไทยยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน และการขายยาแผนไทยให้กับโรงพยาบาลในภาครัฐยังเป็นไปอย่างจำกัด

2. ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรส่วนใหญ่ของไทยยังขาดคุณภาพมาตรฐานและมีสารอันตรายปนเปื้อน จากการดำเนินโครงการคุณภาพสมุนไพรไทยพบปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ การปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ โลหะหนัก และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือของประชาชนและแพทย์ที่มีต่อการใช้ยาสมุนไพร ทั้งประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ส่วนหนึ่งหลงเชื่อในการโฆษณาประชาสัมพันธ์โอ้อวดสรรพคุณเกินจริง เกิดปัญหาการเสียโอกาสในการได้รับการดูแลรักษาที่เหมาะสม และอาจเกิดผลแทรกซ้อนจากการใช้ยาสมุนไพร

3. การส่งเสริมด้านการผลิตยาของผู้ประกอบการยังไม่ชัดเจนมากนัก เนื่องจากการลงทุนด้านนวัตกรรมยาน้อย ขาดผู้เชี่ยวชาญใน

การจัดทำตำรามาตรฐานยาทั้งยาสมุนไพรไทยและยาในระบบการแพทย์สมัยใหม่ ทั้งไม่มีมาตรการป้องกันมิให้บุคคลอื่นนำความรู้ภูมิปัญญาไทยไปจดสิทธิบัตรเป็นของตนเอง โดยเฉพาะการนำตำรับยาของหมอชาวบ้านไปจดสิทธิบัตร

4. ขาดกฎระเบียบที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องสำอาง และการแสดงฉลากเครื่องสำอาง รวมถึงการโฆษณา เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค

5. ภาครัฐ ขาดงบประมาณสนับสนุนการผลิตเครื่องมือแพทย์และการสนับสนุนการจัดตั้งสถาบันเพื่อการประเมินมาตรฐานเครื่องมือแพทย์ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาเครื่องมือต่าง ๆ ที่ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก และขาดการบูรณาการการทำงานด้านการวิจัย ร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งขาดการต่อยอดผลงานวิจัยในการพัฒนาเครื่องมือแพทย์ทั้งระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

ผลการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 12 ครั้ง พบว่า

1. มีงานวิจัยพืชสมุนไพรจำนวนมากของไทยที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนรับรองของกระทรวงสาธารณสุขเพราะขาดงานวิจัยรองรับ ทำให้ไม่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานรับรองมาตรฐานของภาครัฐ เช่น อย. เป็นต้น และไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ได้อย่างเต็มที่ รัฐขาดกลไกในการสร้างความร่วมมือและความเชื่อมโยงระหว่างการผลิตครบวงจรและแพทย์แผนไทยกับนักทอ้งเทียะ และขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการรักษา

แบบแพทย์แผนไทยและประโยชน์ที่จะได้รับแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

2. บริษัทผลิตยาของรัฐมีการถ่ายทอดข้อมูลและองค์ความรู้ให้กับภาคเอกชนน้อยมาก ทำให้ภาคเอกชนขาดการพัฒนาและส่งเสริมยาสมุนไพร ต้องศึกษาและค้นคว้าเอง ทำให้ต้องพึ่งพาการนำเข้ายาจากต่างประเทศ ยาที่ผลิตได้มักเป็นยาทั่วไปที่หมดอายุคุ้มครองตามสิทธิบัตรแล้ว

3. ผู้ประกอบการในการผลิตเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ยังต้องการการสนับสนุนที่จำเป็นจากภาครัฐ เช่น เงินทุนในการปรับปรุงกระบวนการผลิตและสร้างอาคารผลิตสินค้าและบริการให้ได้ตามมาตรฐานที่ภาครัฐกำหนด การส่งเสริมการลงทุนด้วยระบบภาษี ทำให้ต้องพึ่งพาการนำเข้าเครื่องมือทางการแพทย์คุณภาพสูงจากต่างประเทศ

4. หน่วยงานภาครัฐขาดความต่อเนื่องสำหรับงานวิจัยและขาดการสนับสนุนต่อยอดงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อย่างครบวงจร ไม่มีการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลและงานวิจัยต่าง ๆ ให้เป็นระบบ เช่น ข้อมูลร้านค้าปลีกจำหน่ายผลิตภัณฑ์สปา เสื้อผ้า เครื่องใช้ อุปกรณ์ออกกำลังกาย อาหารสุขภาพและอาหารเสริม เป็นต้น โดยไม่ได้มีการรวบรวมให้เป็น Big data เพื่อนำมาใช้ในการตลาดด้านอาหารเพื่อสุขภาพที่มีความโดดเด่นของแต่ละพื้นที่ รวมถึงการวิจัยแนวทางการรักษาพยาบาลใหม่ ๆ เช่น การนำเซลล์ต้นกำเนิดเพื่อนำมาใช้ในการรักษาโรคทางด้านดวงตา การให้บริการทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับเวชศาสตร์ฟื้นฟู (Regenerative Medicine)

5. ยังขาดกฎหมายในเรื่องของเทเลเมดิซีน (Telemedicine) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่สำคัญสำหรับการให้บริการทางการแพทย์อย่างทั่วถึง การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านการแพทย์ การควบคุมการโฆษณาทางการแพทย์ การกำหนดความรับผิดชอบทางการแพทย์และกองทุนชดเชยความเสียหาย รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงก่อนการอนุญาตให้จำหน่ายยา และเครื่องมือแพทย์

6. ขาดการสื่อสารทางด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม การแพทย์ครบวงจรที่ไม่ชัดเจนให้กับผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะ SME และวิสาหกิจชุมชน ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ส่งผลให้มีการกระทำที่ผิดกฎหมายและระเบียบเป็นจำนวนมาก เช่น การรับรู้และความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับกระบวนการขอรับรองมาตรฐาน จนทำให้บางครั้งเกิดความเข้าใจผิดจนต้องเสียค่าธรรมเนียมสูงกว่าที่ควรจะเป็น เป็นต้น

อภิปรายผล

แม้รัฐบาลจะมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ดังเห็นได้จากการกำหนดนโยบายไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวและแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ในทางปฏิบัติ พบว่าการดำเนินการตามนโยบายต่าง ๆ ดังกล่าวยังมีปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงาน การขาดมาตรการส่งเสริมอย่างจริงจัง การขาดระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน รวมทั้งการขาด

กฎหมายที่จะใช้บังคับในทางปฏิบัติด้วย ซึ่งก็สอดคล้องกับการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศที่ศึกษา 10 ประเทศ ที่พบว่า ประเทศไทยยังขาดนโยบายในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้านการแพทย์ การให้บริการทางการแพทย์ในลักษณะของโทรเวชกรรม การควบคุมการโฆษณาทางการแพทย์ การกำหนดความรับผิดชอบทางการแพทย์และกองทุนชดเชยความเสียหาย นอกจากนี้ กลไกของรัฐในการควบคุมดูแลอุตสาหกรรมทางการแพทย์ในกิจการบางประเภท เช่น กิจการดูแลผู้สูงอายุ หรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการในกฎหมายสถานประกอบการเพื่อสุขภาพยังไม่มีมาตรฐานหรือกฎระเบียบที่สามารถปฏิบัติได้ โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดเล็กส่งผลให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กจำนวนมากไม่สามารถปฏิบัติได้

ผลจากการสำรวจด้วยแบบสอบถามการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อยยังพบว่า ประเทศไทยยังไม่มี การส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรไทยโดยยาที่พัฒนาจากสมุนไพรอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการวิจัยและพัฒนาสมุนไพรไทยไปสู่การปฏิบัติ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตยาในประเทศขาดกฎหมายส่งเสริมและคุ้มครองการผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อให้ผู้ผลิตวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการผลิต และเพิ่มระดับคุณภาพให้ทัดเทียมกับต่างประเทศเพื่อลดการนำเข้าขาดกฎระเบียบที่ใช้ในการควบคุมการใช้เครื่องสำอาง และการแสดงฉลากเครื่องสำอาง รวมถึงการโฆษณา เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ไม่มีมาตรการป้องกันมิให้บุคคลอื่นนำความรู้ภูมิปัญญาไทยไปจดสิทธิบัตรเป็นของ

ตนเอง โดยเฉพาะการนำตำรับยาของหมอชาวบ้านไปจดสิทธิบัตร รวมถึงการส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการรักษาพยาบาลสมัยใหม่ เช่น การนำเซลล์ต้นกำเนิดเพื่อนำมาใช้ในการรักษาโรค ทางด้านดวงตา การให้บริการทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับเวชศาสตร์ฟื้นฟู (Regenerative Medicine) การประเมินความเสี่ยงก่อนการอนุญาตให้จำหน่ายยา และจำหน่ายเครื่องมือแพทย์

หากวิเคราะห์อุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร ทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตยาและสมุนไพร กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารทางการแพทย์ กลุ่มการผลิตเครื่องมือแพทย์ และกลุ่มบริการทางการแพทย์ พบว่า กลุ่มที่มีปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด คือ กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตยาและสมุนไพร ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารทางการแพทย์ จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ขณะที่กลุ่มการผลิตเครื่องมือแพทย์ จะเป็นเรื่องการรับรองมาตรฐานเครื่องมือแพทย์ และการส่งเสริมการลงทุนผลิตเครื่องมือแพทย์ในประเทศไทย สำหรับกลุ่มบริการทางการแพทย์ จะเป็นปัญหาการบริการแพทย์แผนไทย และการใช้สมุนไพรไทยเพื่อการรักษา

สรุป

ข้อสรุปจากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร คือ

1. หน่วยงานภาครัฐยังมีปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงาน การขาดมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจรอย่างจริงจัง การขาดระเบียบข้อบังคับที่

ชัดเจน รวมทั้งการขาดกฎหมายที่จะใช้บังคับในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการคุ้มครองพืชสมุนไพร การส่งเสริมการผลิตยาในประเทศ และการส่งเสริมการผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์

2. ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรของไทยส่วนใหญ่ยังขาดคุณภาพมาตรฐานและมีสารอันตรายปนเปื้อน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อถือของประชาชนและแพทย์ที่มีต่อการใช้ยาสมุนไพร ทั้งประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างเพียงพอ

3. องค์ความรู้ด้านการผลิตยายังมีไม่เพียงพอ เนื่องจากการลงทุนด้านนวัตกรรมยาน้อย และข้อจำกัดทางด้านเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ผลิตยา ทั้งยาสมุนไพรและยาสมัยใหม่ ยาที่ผลิตได้ในประเทศไทยมักเป็นยาที่หมดอายุสิทธิบัตรแล้ว

4. หน่วยงานภาครัฐขาดความต่อเนื่องสำหรับงานวิจัยและขาดการสนับสนุนต่อยอดงานวิจัยเกี่ยวกับการผลิตยาและการผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อย่างครบวงจร ทั้งด้านเงินทุน มาตรการทางด้านภาษี และการให้ความรู้ด้านธุรกิจ จนถึงการผลิตออกมาจำหน่ายได้ ไม่มีการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลและงานวิจัยต่าง ๆ ให้เป็นระบบ เป็น Big data เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ทางการตลาด ทั้งยังขาดกลไกในการสร้างให้เกิดความร่วมมือและความเชื่อมโยงระหว่างการแพทย์ครบวงจรและแพทย์แผนไทยกับนักท่องเที่ยวน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

5. ยังขาดกฎหมายในเรื่องของเทเลเมดิซีน (Telemedicine) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่

สำคัญสำหรับการให้บริการทางการแพทย์อย่างทั่วถึง ไม่มีมาตรฐานยาตำรับไทยอยู่ในระเบียบกำหนดมาตรฐาน กระบวนการผลิตยาตำรับไทยขาดมาตรฐานการรับรองสินค้าอินทรีย์ และเกษตรอินทรีย์ที่ไม่เข้าอยู่ในระบบมาตรฐานของอย. ทำให้ไม่สามารถส่งออกไปยังประเทศที่ต้องการใบรับรองได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐควรส่งเสริมกระบวนการผลิตและการวิจัยในอุตสาหกรรมผลิตยาจากสมุนไพรและยาสมัยใหม่ให้มีคุณภาพมาตรฐานเพื่อสร้างความเชื่อถือของประชาชนและแพทย์ที่มีต่อการใช้ยา จัดให้มีมาตรฐานยาตำรับไทย และยาสมัยใหม่ ให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาในประเทศไทย รวมทั้งปรับปรุงกระบวนการขออนุญาตการผลิตสมุนไพรไทยให้รวดเร็ว และให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจตราการประกอบกิจการผลิตสมุนไพรตามอำนาจหน้าที่ในกฎหมาย

2. รัฐควรปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมผลิตยาในประเทศ ทั้งยาจากสมุนไพรและยาสมัยใหม่ ส่งเสริมการลงทุนด้านนวัตกรรมยา จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำตำรามาตรฐานยาของไทย จัดให้มีกฎหมายส่งเสริมการให้บริการรักษาสุขภาพโดยระบบเทเลเมดิซีน และใช้มาตรการประเมินความเสี่ยงจากการจำหน่ายยา และการใช้เครื่องมือแพทย์

3. รัฐควรออกมาตรการส่งเสริมและคุ้มครองการผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อให้ผู้ผลิตวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อย่าง

ครบวงจร ส่งเสริมการลงทุน ทั้งด้านเงิน
อุดหนุน มาตรการทางด้านภาษี เพื่อส่งเสริม

อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรได้ตามนโยบาย
ที่กำหนดไว้

References

- Arkarapisit, A. (2564). Thailand's medical hub industry: Potential and opportunity, *Siam Academic Review*, 22(2), 18-36.
- Department of Health Service Promotion. (2559). *Strategies of Thailand Medical Hub Development (2017-2026)*. <https://hss.moph.go.th/fileupload/2560-102.pdf>
- Excellent Business Management. (2020). *The study of law and rules to reduce obstruction of healthcare tourism and medical hub* [Unpublished research report]. Office of Small and Medium Enterprises Promotion.
- Foungchan, S. (2552). *Public policy: Theory and practice*. On-Art Creation Company Ltd.
- Suntornkittipong, N. (2564). *Medical Hub, Medical Industry*, Office of Senate Secretaries. https://www.senate.go.th/view/1/Digital_media_info/digital_info/6234/TH-TH
- The Institute of Hospital Accreditation. (2564). *Report of hospital accreditation with HA Standard*. <https://www.ha.or.th/TH/Contents> (HA).

การศึกษาตำแหน่งพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสม เพื่อรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ

นพปฎล สุวรรณทรัพย์

ภาควิชาการบริหารธุรกิจระหว่างประเทศและโลจิสติกส์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

ปริญ วิระพงษ์

ภาควิชาการบริหารธุรกิจระหว่างประเทศและโลจิสติกส์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ นพปฎล สุวรรณทรัพย์ ภาควิชาการบริหารธุรกิจระหว่างประเทศและโลจิสติกส์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

E-mail: Noppadol_s@rmutt.ac.th

วันที่รับบทความ: 17 ตุลาคม 2566 วันที่แก้ไขบทความ: 21 พฤศจิกายน 2566 วันที่ตอบรับบทความ: 29 พฤศจิกายน 2566

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสม และเพื่อวิเคราะห์ตำแหน่งที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสม ในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา **วิธีการวิจัย** ใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการคัดเลือกทำเลที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินสำหรับแนวคิดการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้นกับผู้เชี่ยวชาญในด้านการขนส่งสินค้าทางรางและการขนส่งสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบจำนวน 30 ราย ทำการคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง **ผลการวิจัย** เกณฑ์การตัดสินใจหลักที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญสูงสุดคือ ทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ตามด้วยความเหมาะสมทางด้านโลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนจากภาครัฐ และปริมาณสินค้าที่ใช้ในการขนส่ง เกณฑ์ด้านดำเนินการโลจิสติกส์ เป็นปัจจัยที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญมากที่สุด และการพิจารณาทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมในการพัฒนาลานพักตู้คอนเทนเนอร์ เพื่อการรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ พบว่า พื้นที่บริเวณสถานีเชียงรากน้อย มีความเหมาะสมมากที่สุด **นัยทางทฤษฎี/นโยบาย** ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสมในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่พื้นที่บริเวณสถานีเชียงรากน้อย โดยมีปัจจัยที่มีความสำคัญในการพิจารณามากที่สุดคือปัจจัยในการดึงดูดเพื่อการดำเนินการโลจิสติกส์

คำสำคัญ: ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ การขนส่งทางราง การขนส่งหลายรูปแบบ การวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น

A Study of container yard location to support multiple transport connections

Noppadol Suwannasap

Logistics and Supply Chain Management International Business and Logistics Rajamangala University of Technology

Prin Weerapong

Logistics and Supply Chain Management International Business and Logistics Rajamangala University of Technology

Correspondence concerning this article should be addressed to **Noppadol Suwannasap**, Logistics and Supply Chain Management International Business and Logistics Rajamangala University of Technology

E-mail: Noppadol_s@rmutt.ac.th

Received date: October 17, 2023 Revised date: November 21, 2023 Accepted date: November 29, 2023

Abstract

PURPOSES: To prioritize the factors that influence the determination of appropriate location of a container yard as well as the location of appropriate container storage yard in Pathum Thani and Phra Nakhon Si Ayutthaya provinces. **METHODS:** Analytic Hierarchy Process technique was used to analyze important factors in choosing container yard locations. Data were collected from 30 experts in the field of rail freight transport and multi modal transportation by using a questionnaire for hierarchical analysis concepts. The group of experts was selected by using purposive selection method. **RESULTS:** The main decision criterion that experts gave the priority was the geographic location criterion, followed by suitability in terms of logistics, infrastructure, government support and the volume of goods used in transportation. The attractive criterion for logistics operations was the most important factor. The appropriate locations for developing a container yard to support the connection of multi-modal transportation were the Chiang Rak Noi Station and Ban Ma Station respectively. **THEORETICAL/POLICY IMPLICATIONS:** The most suitable container storage yard in Pathum Thani and Phra Nakhon Si Ayutthaya provinces could be Chiang Rak Noi Station. The most important factor for selecting suitable container yard was the attractiveness for logistics operations.

Keywords: Container yard, rail transportation, multi modal transportation,

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) ได้กำหนดแนวทางพัฒนาระบบขนส่ง ทางราง โดยพัฒนาและปรับปรุงโครงข่ายรถไฟขนาดความกว้างของราง 1 เมตร ให้เป็นโครงข่ายหลักในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศ ด้วยการเร่งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในปัจจุบัน ระบบโทรคมนาคมและอาณัติสัญญาณ รถจักรและล้อเลื่อน และเริ่มก่อสร้างทางคู่ในแนวเส้นทางรถไฟที่อยู่ภายในรัศมี 500 กิโลเมตรจากกรุงเทพมหานคร รวมถึงการศึกษาและพัฒนาการขนส่งทางรถไฟเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจทั้งในและต่างประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

จากแนวทางในการพัฒนาระบบขนส่งทางรางดังกล่าว ทำให้ความต้องการการขนส่งทางรางเพิ่มขึ้นด้วย จากข้อมูลของกระทรวงคมนาคมพบว่า ปริมาณการขนส่งสินค้าทางรางในช่วงปี พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2563 มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 12.5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขนส่งสินค้าทางรางเพื่อการกระจายสินค้าไปตามภูมิภาคต่างๆ และเพื่อการส่งออก (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, 2563)

เพื่อให้การขนส่งสินค้าทางรางมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นนั้น การพัฒนาเพียงแค่เส้นทางรางในการขนส่งอาจจะไม่เพียงพอ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาจุดเปลี่ยนถ่ายสินค้า เพื่อรองรับการเปลี่ยนถ่ายสินค้าระหว่างรูปแบบการขนส่งทางถนน และการขนส่งทางรางให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินการเปลี่ยนถ่าย ณ จุดเปลี่ยนถ่ายสินค้าที่เรียกว่า ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ (Container Yard: CY) (กระทรวงคมนาคม, 2562)

ลานพักตู้คอนเทนเนอร์พหลโยธิน เป็นพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่มีความสำคัญแห่ง

หนึ่ง เพราะเป็นพื้นที่ในเขตชุมทางบางซื่อ เป็นจุดที่พักร และเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าจากส่วนกลางไปยังภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงเป็นจุดแวะพักและเปลี่ยนถ่ายสินค้า จากภูมิภาคต่าง ๆ มายังส่วนกลาง และเชื่อมต่อเพื่อการส่งออกผ่านทางท่าเรือกรุงเทพ และท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง แต่จากการพัฒนาสถานีกลางบางซื่อ และเส้นทางรถไฟฟ้ามหานคร รวมถึงการพัฒนาสถานีซ่อมบำรุงหัวรถจักรและรถไฟของการรถไฟแห่งประเทศไทย ทำให้พื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ดังกล่าวมีขนาดที่จำกัด และไม่สามารถให้บริการในการขนถ่ายสินค้าได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ทำให้ปริมาณการขนส่งสินค้ามีปริมาณที่ลดลง

ด้วยปัญหาดังกล่าว การพิจารณาตำแหน่งพื้นที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสม ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อทดแทนพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์พหลโยธิน จะช่วยเชื่อมต่อระบบการขนส่งทางถนน และทางราง เพื่อให้เกิดการขนส่งอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการเชื่อมต่ออย่างไร้รอยต่อ ลดต้นทุนการขนส่ง และเพิ่มประสิทธิภาพทางการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการทางธุรกิจ และผู้ส่งออกได้ จากการทบทวนวรรณกรรม และผลการวิจัยของ JICA (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและการจราจร, 2563) พบว่าพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาลานพักตู้คอนเทนเนอร์ เพื่อรองรับการขนส่งทดแทนลานพักตู้คอนเทนเนอร์ย่านพหลโยธิน ควรจะอยู่บริเวณพื้นที่จังหวัดปทุมธานี หรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีทำเลที่ตั้งใกล้เคียงกับสถานีขนส่งสินค้าทางบก ท่าอากาศยานดอนเมือง และท่าเรือที่สามารถเชื่อมต่อการขนส่งทางแม่น้ำได้ รวมถึงอยู่ในแนวเส้นทางพัฒนาทางรถไฟทางคู่ และรถไฟความเร็วสูง อย่างไรก็ตามการกำหนดพื้นที่ตั้งที่เหมาะสมจำเป็นต้องมีการศึกษาเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาตำแหน่ง

พื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสมเพื่อรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ ดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสม
2. เพื่อวิเคราะห์ตำแหน่งที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสม ในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ความสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสมไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการพื้นที่ในแนวเส้นทางรถไฟของการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ และช่วยลดความสูญเสียจากการลงทุนพัฒนาพื้นที่
2. การกำหนดตำแหน่งที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสม ในเขตจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปใช้ในการวางแผนการลงทุนของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อรองรับการขยายตัวของการพัฒนาลานพักตู้คอนเทนเนอร์ ดังกล่าว

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

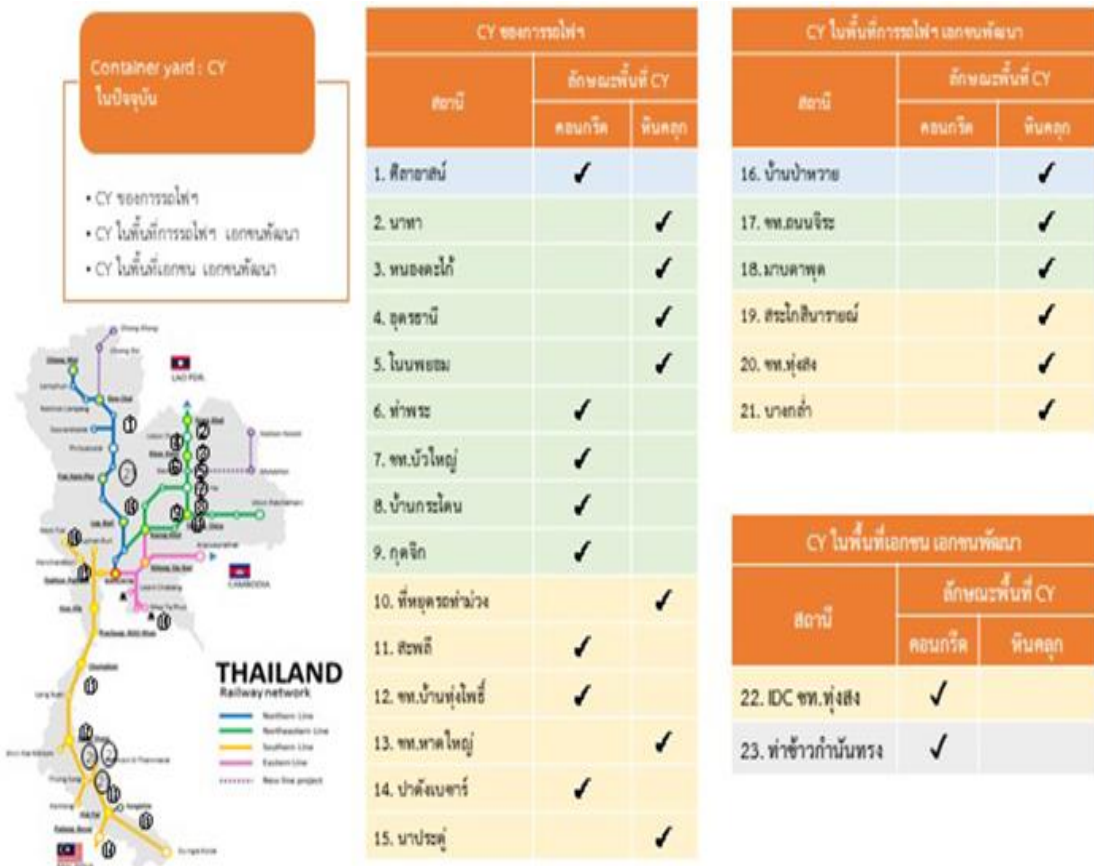
การศึกษาตำแหน่งพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ และรูปแบบการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ

กรณีศึกษา เขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และพระนครศรีอยุธยา มีการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีดังต่อไปนี้

1. ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ (Container Yard : CY) เป็นที่เชื่อมต่อการขนส่งสินค้าทางถนนกับทางรถไฟ รองรับการขนส่งต่อเนื่องด้วยการใช้ระบบตู้คอนเทนเนอร์ในการขนส่ง เป็นการส่งเสริมการขนส่งสินค้าในลักษณะ Hub and Spoke ที่ใช้การขนส่งทางถนนเป็น Feeder และใช้รถไฟเป็นหลักในการขนส่งสินค้าระยะทางไกล ดังนั้น เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่ง จึงเกิดการพัฒนา CY เพื่ออำนวยความสะดวก รองรับการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งสินค้า ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนของผู้ประกอบการในการลงทุนและการบริหารจัดการการขนส่งต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพ (การรถไฟแห่งประเทศไทย, 2565)

ในปัจจุบัน มีลานพักตู้คอนเทนเนอร์ของรฟท. และภาคเอกชน ทั่วประเทศจำนวน 23 แห่ง โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ได้เข้ามาร่วมพัฒนาประกอบด้วย

- 1) ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ บนพื้นที่ของการรถไฟ และการรถไฟเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการพัฒนา มีอยู่จำนวน 15 แห่ง
- 2) ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ บนพื้นที่ของการรถไฟ แต่หน่วยงานเอกชนดำเนินการพัฒนา มีอยู่จำนวน 6 แห่ง
- 3) ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ บนพื้นที่ของเอกชน และหน่วยงานเอกชนดำเนินการพัฒนา มีอยู่จำนวน 2 แห่ง

ภาพที่ 1 ตำแหน่งที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ในปัจจุบัน (การรถไฟแห่งประเทศไทย, 2565)

2. ปัจจัยในการคัดเลือกทำเลที่ตั้งลานพักตู้คอนเทนเนอร์ ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การคัดเลือกทำเลที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ ในงานวิจัยนี้ ได้ทำการรวบรวมแนวคิดทฤษฎีในการกำหนดปัจจัยในการพิจารณาดังต่อไปนี้

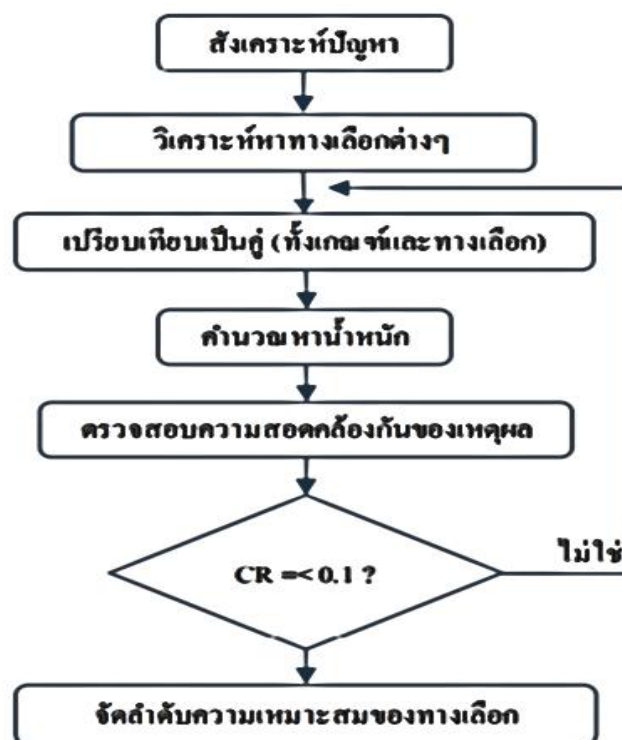
1) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และกายภาพ ความเหมาะสมด้านโลจิสติกส์ ทำการพิจารณาในส่วน of พื้นที่อุตสาหกรรม ความแออัดในพื้นที่ การเข้าถึงของถนน ลักษณะของสถานีรถไฟที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ (Russo & Musolino, 2013; Martives & Feo, 2017; แก้วมณี, 2556).

2) ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และการสนับสนุนจากภาครัฐ ทำการพิจารณา ในด้านความหนาแน่นของสถานประกอบการ และภาคอุตสาหกรรม โอกาสของพื้นที่ในการพัฒนาต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละพื้นที่ ปริมาณและประเภทของสินค้าที่ต้องการการขนส่งทางราง และความเหมาะสมทางด้านโลจิสติกส์ในด้านการเชื่อมโยงการขนส่งหลายรูปแบบ (Feng et al., 2012; Russo & Musolino, 2013; Martínez & Feo, 2017; Kaliszewski et al., 2020)

3) กระบวนการตัดสินใจลำดับชั้น วิเคราะห์ (Analytical Hierarchy Process: AHP) ถูกพัฒนาขึ้น โดย โทมัส แอล ซาตี (Thomas L. Saaty) แห่งมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1970 โดยเป็นเทคนิคที่ถูกใช้อย่างแพร่หลายในการตัดสินใจแบบพิจารณาหลายเกณฑ์ (MCDM) ในปัจจุบันได้มีการนำ AHP ไปประยุกต์ใช้ในหลายภาคธุรกิจไม่ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรม ภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งทางด้าน การเมือง การศึกษา วิศวกรรม และการบริหารจัดการ (Saaty, 2008)

กระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น อาศัยหลักการ 3 ประการ คือ 1) การสังเคราะห์

องค์ประกอบของปัญหา 2) พิจารณาเปรียบเทียบระดับความสำคัญเป็นคู่ (Pairwise Comparison) และ 3) การจัดลำดับความสำคัญ โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบของปัญหา จะเป็นการแยกองค์ประกอบของปัญหาเป็นลำดับชั้น ประกอบด้วย เป้าหมาย (Goal) เกณฑ์หลัก (Criteria) เกณฑ์ย่อย (Sub-criteria) และทางเลือกที่พิจารณา (Alternative) ตามลำดับ หลังจากนั้น จึงทำการเปรียบเทียบความสำคัญของเกณฑ์ที่อยู่ภายในระดับชั้นเดียวกัน เริ่มจากการเปรียบเทียบของแต่ละเกณฑ์ และตรวจสอบการให้คะแนนความสำคัญของผู้ตัดสินใจว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ (Consistency check) จัดลำดับทางเลือก ตามรูปภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนกระบวนการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น (โอภาสานนท์, 2558)

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาตำแหน่งทำเลที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ ที่เหมาะสม โดยใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสำคัญเพื่อทำการคัดเลือกทำเลที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสม โดยมีการดำเนินงานวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

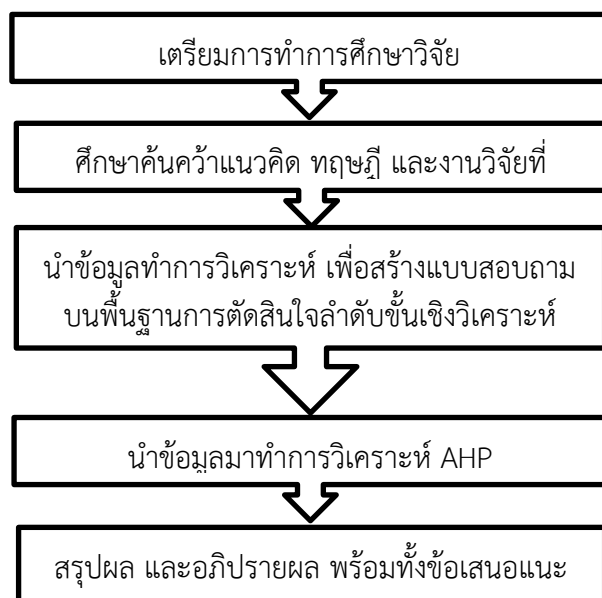
1. เตรียมการศึกษาวิจัย โดยพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางราง พื้นที่สถานีรถไฟในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา

2. ค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางราง ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ และการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น

3. สร้างแบบประเมินสำหรับการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น

4. นำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ AHP เพื่อพิจารณาทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาลานพักตู้คอนเทนเนอร์ ในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ภาพที่ 3 ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย

ประชากร และตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในด้านการขนส่งสินค้าทางราง และการขนส่งสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญจากการรถไฟแห่งประเทศไทย ผู้เชี่ยวชาญจากกรมการขนส่งทางราง ผู้เชี่ยวชาญจากสมาคมไทยโลจิสติกส์และการผลิตตัวแทนบริษัทเอกชนที่ใช้บริการการขนส่งทางราง ตัวแทนบริษัทเอกชนที่ใช้บริการ และเคยใช้บริการขนส่งสินค้า ณ สถานียานพหลโยธิน และ

นักวิชาการด้านโลจิสติกส์ และการขนส่งทางราง ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตอบสอบถามสำหรับการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย

1) วิธีการวิเคราะห์เชิงลำดับชั้น เพื่อวิเคราะห์และประเมินความสำคัญหรือค่าถ่วงน้ำหนักของเกณฑ์หลักและเกณฑ์ย่อยของการ

การศึกษาตำแหน่งพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสมเพื่อการรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ กรณีศึกษา เขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานีและ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) แบบประเมินปัจจัย ผู้เชี่ยวชาญใช้แบบประเมินเดียวกันรายละเอียด 1 ชุด เริ่มพิจารณาเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้โดยการเปรียบเทียบทีละคู่ (Pairwise comparison) แบบ ประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การเปรียบเทียบความสำคัญของเกณฑ์หลักเป็นคู่ และส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบระดับความสำคัญเกณฑ์ย่อยภายใต้ปัจจัยหลักที่กำหนด

3) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใช้การตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค (Index of item objective congruence: IOC) โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความเข้าใจในระบบงานโลจิสติกส์จำนวน 5 ท่าน ผลทดสอบที่ได้มีค่าเป็นไปตามข้อกำหนด โดยผลทดสอบมีค่าอยู่ระหว่าง 0.75-1.00

วิธีการเก็บข้อมูล

ดำเนินการรวบรวมข้อมูลแบบประเมินปัจจัยการศึกษาตำแหน่งพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ที่เหมาะสมเพื่อการรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ กรณีศึกษา เขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 ชุด ซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะสมกับค่าความเชื่อมั่นที่ 95% (Paolo & Leandro, 2016) จากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวแทนหน่วยงานการรถไฟแห่งประเทศไทย จำนวน 5 ชุด ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวแทนกรมการขนส่งทางรางจำนวน 5 ชุด ตัวแทนจากสมาคมไทยโลจิสติกส์และการผลิตจำนวน 5 ชุด ตัวแทนจากบริษัทเอกชนที่ใช้บริการขนส่งทางราง และใช้บริการขนส่งสินค้า ณ สถานีย่านพหลโยธิน จำนวน 10 ชุด และ นักวิชาการด้านโลจิสติกส์และการขนส่งทางราง จำนวน 5 ชุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการส่งแบบประเมิน (AHP) ออนไลน์ ใช้ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละกลุ่มตามจำนวนที่กำหนด โดยผู้วิจัยพิจารณาจากค่าความสอดคล้องที่ได้จากการวิจัย (Consistency ratio: C.R) จะต้องไม่เกิน 10% (Saaty, 2008)

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จะใช้ข้อมูลจากการตอบแบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาเกณฑ์การวัดการศึกษาตำแหน่งพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์และรูปแบบการจัดการที่เหมาะสมที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ซึ่งในการตัดสินใจที่แสดงให้เห็นถึงค่าน้ำหนักของแต่ละเกณฑ์ จะสามารถแบ่งระดับความสำคัญ (AHP measurement scale) ออกเป็น 9 ระดับ โดยใช้ตัวเลข 1 ถึง 9 ในการให้ระดับความสำคัญ ลำดับขั้นในการวิเคราะห์เชิงลำดับขั้น (AHP) มีขั้นตอนพอสรุปได้ดังนี้ 1) การระบุปัญหา หรือการตัดสินใจที่จะดำเนินการวิเคราะห์ 2) การระบุเกณฑ์ที่สำคัญในการตัดสินใจ 3) การระบุทางเลือกอื่นที่สามารถแก้ปัญหาได้ 4)การเปรียบเทียบแบบคู่ของแต่ละเกณฑ์และทางเลือก 5) การตรวจสอบความสอดคล้อง 6) การคำนวณน้ำหนักของเกณฑ์แต่ละเกณฑ์และทางเลือก และ 7) การคำนวณคะแนนสำหรับแต่ละทางเลือก (Saaty, 1990)

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ Excel ในการคำนวณและสรุปหาค่าน้ำหนักของแต่ละหลักเกณฑ์ของผู้ประเมินแต่ละราย รวมไปถึงการหาค่าเฉลี่ยเรขาคณิต (Geometric Mean) โดยใช้สูตร $G = \sqrt[n]{X_1 \times X_2 \times \dots \times X_n}$ เพื่อสรุปหาค่าน้ำหนักรวมของผู้ประเมินทั้ง 30 ราย รวมไปถึงค่า λ_{max} เพื่อพิจารณาความสอดคล้องการวินิจฉัยในเกณฑ์นั้น ค่า C.I. (Consistency Index) หรือค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่า C.R. (Consistency Ratio) หรือค่าสัดส่วนความสอดคล้อง เพื่อ

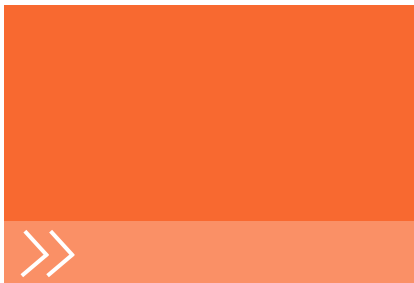
ตรวจสอบความเหมาะสมของคำตอบที่ได้ และทำการสรุปความสำคัญของแต่ละคู่หลักเกณฑ์เพื่อจัดลำดับของเกณฑ์การตัดสินใจ หลังจากนั้นการแปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐานซี (Z-Score) ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการเลือก 1 จังหวัดที่มีศักยภาพ ผ่านการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ตาม ตารางที่ 1 และ ตาราง 5 แต่เนื่องจากปัจจัยแต่ละปัจจัยที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลดิบจากข้อมูลต่างชุดกัน มีเกณฑ์วัดที่แตกต่างกัน ในการนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันจึงจำเป็นต้องปรับค่าความแตกต่างของข้อมูลดิบ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้นำวิธี การแปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐานซี (Z) มาปรับ

ใช้ค่าคะแนนมาตรฐานซีเป็นค่าที่ใช้เปรียบเทียบข้อมูลตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป โดยนำค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาพิจารณาประกอบ โดยแปลงข้อมูลดิบเพื่อให้เป็นข้อมูลคะแนนมาตรฐาน แล้วค่อยนำมาพิจารณาเปรียบเทียบ สมการคะแนนมาตรฐานซี
$$Z = \frac{x_i - \bar{x}}{sd}$$
 , Z = คะแนนมาตรฐานซี x_i = ข้อมูลดิบที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเป็นค่าคะแนนมาตรฐาน $\bar{x}$ = ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม S.D = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่ม

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์เกณฑ์หลักและเกณฑ์รองในการศึกษาดำเนินงานพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ และข้อมูลรูปแบบการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบกรณีศึกษา เขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เกณฑ์การตัดสินใจหลัก	เกณฑ์การตัดสินใจรอง	ข้อมูลเชิงปริมาณของเกณฑ์รอง (Z-Sore)
1. ความเหมาะสมด้านโลจิสติกส์ (C1)	1.1 ความดึงดูดเพื่อการดำเนินการโลจิสติกส์ (C1 ₁)	ตัวชี้วัดการพัฒนาระดับจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ปี 2562 (ด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity))
	1.2 จำนวนธุรกิจที่ดำเนินการด้านโลจิสติกส์ (C1 ₂)	ข้อมูลผู้ประกอบการรถบรรทุกส่วนบุคคลขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ที่จดทะเบียนในจังหวัดทางเลือก
2. ท่าเรือที่ตั้งทางภูมิศาสตร์(C2)	2.1 การเป็นส่วนหนึ่งในโครงข่ายการขนส่งสินค้า (C2 ₁)	การมีท่าเรือที่ตั้งของจังหวัดที่อยู่บนเส้นทางหลัก และ ระยะทาง (ระยะห่างจากสนามบิน ท่าเรือ ศูนย์กระจายสินค้า ชายแดน นิคมอุตสาหกรรม)
	2.2 การเชื่อมโยงกับแหล่งผลิตสินค้า (C2 ₂)	อัตราการลงทุนต่อขนาดของพื้นที่ (บาท/ตร.กม)
	2.3 การเชื่อมโยงกับปลายทางขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ (C2 ₃)	การส่งออกผ่าน ปริมาณการค้าชายแดน การมีท่าเรือ ท่าอากาศยานในจังหวัดทางเลือก
	2.4 ระยะทางที่เหมาะสมสำหรับการตั้งท่าเรือบก (>300 Km) (C2 ₄)	ระยะทางตามความแตกต่างระหว่างพื้นที่ทางเลือกกับระยะทางที่เหมาะสม (300 กิโลเมตร)
3. โครงสร้างพื้นฐาน (C3)	3.1 โครงสร้างพื้นฐานด้านแรงงาน (C3 ₁)	จำนวนแรงงานทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ในพื้นที่จังหวัดที่ใช้ตัดสินใจ
	3.2 โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งสินค้า (C3 ₂)	โครงข่ายทางหลวงแผ่นดินโครงข่ายรางรถไฟและมีสนามบินที่สามารถรองรับการสัญจรในพื้นที่จังหวัดทางเลือกโดยพิจารณาจากความหนาแน่นของโครงข่ายถนน โครงข่ายรางรถไฟและพื้นที่อาคารคลังสินค้าของสนามบินต่อพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดทางเลือก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เกณฑ์การตัดสินใจหลัก	เกณฑ์การตัดสินใจรอง	ข้อมูลเชิงปริมาณของเกณฑ์รอง (Z-Score)
4. ปริมาณสินค้าที่ขนส่งในรูปแบบต่าง ๆ (C4)	4.1 ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางถนน (C4 ₁)	ปริมาณสินค้าที่ขนส่งโดยรถบรรทุกเป็นพาหนะผ่านทางถนนของจังหวัดทางเลือกซึ่งข้อมูลปริมาณสินค้าได้จากการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมโดยกรมทางหลวง
	4.2 ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางอากาศ (C4 ₂)	ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางอากาศหรือทางรถเครื่องบินผ่านท่าอากาศยานของจังหวัดทางเลือกซึ่งข้อมูลปริมาณสินค้าได้จากการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมโดยกรมท่าอากาศยาน
	4.3 ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางน้ำ (C4 ₃)	ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางน้ำของจังหวัดทางเลือกซึ่งข้อมูลปริมาณสินค้าได้จากการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมโดยกลุ่มสถิติวิเคราะห์ สำนักแผนงานกรมเจ้าท่า
5. การสนับสนุนจากภาครัฐ (C5)	5.1 นโยบายด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ (C5 ₁)	แผนยุทธศาสตร์หรือโครงการที่มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของจังหวัดทางเลือก
	5.2 งบประมาณสนับสนุนด้านการลงทุน (C5 ₂)	งบประมาณสนับสนุนด้านการลงทุน งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 : จังหวัดและกลุ่มจังหวัด

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเกณฑ์หลักของเกณฑ์หลักในการศึกษาตำแหน่งพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ และรูปแบบการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบกรณีศึกษา เขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัจจัยหลัก	การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Pairwise Comparison)				
	C1	C2	C3	C4	C5
C1	1.00	1.18	2.63	3.12	3.86
C2	2.27	1.00	3.28	3.37	4.10
C3	2.05	1.19	1.00	2.12	2.10
C4	0.72	1.24	0.82	1.00	1.66
C5	1.21	0.97	1.18	1.76	1.00
ผลรวมแนวตั้ง	7.26	5.58	8.92	11.38	12.73

ตารางที่ 3 ตัวอย่างการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความสอดคล้อง (Consistency ratio) ของเกณฑ์หลักในการศึกษาตำแหน่งพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ และรูปแบบการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ กรณีศึกษา เขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัจจัยหลัก	การเปรียบเทียบเป็นรายคู่แบบปกติ (Normalized Comparison)					ผลรวม แนวนอน	ค่าเฉลี่ย Eigenvector (ผลรวม แนวนอน/4)	Consistency Vector
	C1	C2	C3	C4	C5			
C1	0.14	0.21	0.30	0.27	0.30	1.22	24.45%	8.34
C2	0.31	0.18	0.37	0.30	0.32	1.48	29.59%	8.41
C3	0.28	0.21	0.11	0.19	0.17	0.96	19.20%	8.39
C4	0.10	0.22	0.09	0.09	0.13	0.63	12.62%	8.40
C5	C2	C3	C4	C5	0.08	0.71	14.14%	8.31
ผลรวมแนวตั้ง	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	5.00	1.00	41.86
λ_{max}								8.37
Consistency Index (C.I.)								0.11
Consistency Ratio (C.R.)								0.10

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เกณฑ์การศึกษาตำแหน่งพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ และรูปแบบการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ กรณีศึกษา เขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ค่าเฉลี่ย เกณฑ์หลัก (A)		ค่าเฉลี่ยเกณฑ์ย่อย (B)		Total (AxB)	Rank
C1	24.45%	ความดึงดูดเพื่อการดำเนินการโลจิสติกส์	75.83%	18.5%	1
		จำนวนธุรกิจที่ดำเนินการด้านโลจิสติกส์	24.17%	5.9%	9
		การเป็นส่วนหนึ่งในโครงข่ายการขนส่งสินค้า	29.14%	8.6%	4
C2	29.59%	การเชื่อมโยงกับแหล่งผลิตสินค้า	27.19%	8.0%	5
		การดำรงอยู่ในแผนพัฒนาศักยภาพในอนาคต	21.29%	6.3%	8
		ระยะทางที่เหมาะสมสำหรับการตั้งท่าเรือ (>300 Km)	22.38%	6.6%	6
C3	19.20%	โครงสร้างพื้นฐานด้านแรงงาน	21.89%	4.2%	12
		โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งสินค้า	78.11%	15.0%	2
		ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางถนน	39.26%	5.0%	11
C4	12.60%	ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางอากาศ	9.46%	1.2%	13
		ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางน้ำ	51.28%	6.5%	7
C5	14.14%	นโยบายด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์	63.91%	9.0%	3
		งบประมาณสนับสนุนด้านการลงทุน	36.09%	5.1%	10
รวม	100%		รวม	100%	

เชื่อมโยงกับแหล่งผลิตสินค้า คิดเป็นร้อยละ 8.0
ระยะทางที่เหมาะสมสำหรับการตั้งท่าเรือบก (> 300 Km) คิดเป็นร้อยละ 6.6 ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางน้ำ คิดเป็นร้อยละ 6.5 การดำรงอยู่ในแผนพัฒนาศักยภาพในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 6.3 จำนวนธุรกิจที่ดำเนินการด้านโลจิสติกส์ คิดเป็นร้อยละ 5.9 งบประมาณสนับสนุนด้านการลงทุน คิดเป็นร้อยละ 5.1 ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางถนน คิดเป็นร้อยละ 5 โครงสร้างพื้นฐานด้านแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 4.2 และปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางอากาศ คิดเป็นร้อยละ 1.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์พื้นที่ระดับจังหวัดผ่านการคำนวณ คำนำน้าหนัก x คะแนนมาตรฐาน

ปัจจัย	C1		C2				C3		C4			C5		รวม
	24.45%		29.59%				19.20%		12.60%			14.14%		
สถานี	C1 ₁	C1 ₂	C2 ₁	C2 ₂	C2 ₃	C2 ₄	C3 ₁	C3 ₂	C4 ₁	C4 ₂	C4 ₃	C5 ₁	C5 ₂	
	75.8	24.2	29.1	27.2	21.3	22.4%	21.9	78.1	39.3	9.5%	51.3	63.9	36.1	
บ้านม้า	0.73	0.73	1.22	0.73	3.00	-1.73	-0.73	1.36	0.04	0.73	0.73	1.18	0.73	0.79
เขียงราก น้อย	0.73	0.73	1.22	0.73	3.00	0.38	-0.73	1.03	0.04	0.73	0.73	4.13	0.73	1.15
บางปะอิน	0.73	0.73	1.22	0.73	-0.33	0.02	-0.73	-0.96	0.04	0.73	0.73	-0.30	0.73	0.22
บ้านโพ	0.73	0.73	-0.44	0.73	-0.33	-0.25	-0.73	-0.13	0.04	0.73	0.73	-0.30	0.73	0.18
อยุธยา	0.73	0.73	-0.44	0.73	-0.33	-0.07	-0.73	-0.96	0.04	0.73	0.73	-0.30	0.73	0.07
มาบ พระจันทร์	0.73	0.73	-0.44	0.73	-0.33	-0.38	-0.73	0.37	0.04	0.73	0.73	-0.30	0.73	0.25
บ้านดอน กลาง	0.73	0.73	-0.44	0.73	-0.33	-0.38	-0.73	0.29	0.04	0.73	0.73	-0.30	0.73	0.24
พระแก้ว	0.73	0.73	-1.00	0.73	-0.33	-0.65	-0.73	0.04	0.04	0.73	0.73	-0.30	0.73	0.13
ชุมทางบ้าน ภาชี	0.73	0.73	-1.00	0.73	-0.33	-0.61	-0.73	0.53	0.04	0.73	0.73	-0.30	0.73	0.21
ดอนยานาง	0.73	0.73	-1.00	0.73	-0.33	-0.83	-0.73	1.36	0.04	0.73	0.73	-0.30	0.73	0.32
หนองวิวัฒน์	0.73	0.73	-1.00	0.73	-0.33	-1.01	-0.73	1.36	0.04	0.73	0.73	-0.30	0.73	0.31
บ้านปลัก แรด	0.73	0.73	-1.55	0.73	-0.33	-1.28	-0.73	0.87	0.04	0.73	0.73	-0.30	0.73	0.17

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปัจจัย	C1		C2				C3		C4			C5		รวม
	24.45%		29.59%				19.20%		12.60%			14.14%		
สถานี	C1 ₁	C1 ₂	C2 ₁	C2 ₂	C2 ₃	C2 ₄	C3 ₁	C3 ₂	C4 ₁	C4 ₂	C4 ₃	C5 ₁	C5 ₂	
	75.8	24.2	29.1	27.2	21.3	22.4%	21.9	78.1	39.3	9.5%	51.3	63.9	36.1	
ท่าเรือ	0.73	0.73	-1.55	0.73	-0.33	-1.42	-0.73	1.36	0.04	0.73	0.73	-0.30	0.73	0.23
หลักหก	-1.36	-1.36	0.11	-1.36	-0.33	1.60	1.36	-1.29	-0.06	-1.36	-1.36	-0.30	-1.36	-0.69
คลองรังสิต	-1.36	-1.36	0.11	-1.36	-0.33	1.55	1.36	-1.29	-0.06	-1.36	-1.36	-0.30	-1.36	-0.69
รังสิต	-1.36	-1.36	0.11	-1.36	-0.33	1.37	1.36	-1.29	-0.06	-1.36	-1.36	-0.30	-1.36	-0.70
คลองหนึ่ง	-1.36	-1.36	1.22	-1.36	-0.33	1.06	1.36	-1.29	-0.06	-1.36	-1.36	-0.30	-1.36	-0.63
เชียงราก	-1.36	-1.36	1.22	-1.36	-0.33	0.92	1.36	-0.29	-0.06	-1.36	-1.36	-0.30	-1.36	-0.49
ธรรมศาสตร์	-1.36	-1.36	1.22	-1.36	-0.33	0.97	1.36	-1.29	-0.06	-1.36	-1.36	-0.30	-1.36	-0.63
รังสิต	-1.36	-1.36	1.22	-1.36	-0.33	0.97	1.36	-1.29	-0.06	-1.36	-1.36	-0.30	-1.36	-0.63
นวนคร	-1.36	-1.36	1.22	-1.36	-0.33	0.74	1.36	0.20	-0.06	-1.36	-1.36	-0.30	-1.36	-0.43

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการจัดลำดับความสำคัญของการศึกษาตำแหน่งพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ และรูปแบบการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ กรณีศึกษา เขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการประยุกต์ใช้วิธีการหาค่าการวิเคราะห์ตามลำดับชั้น สามารถเรียงค่าน้ำหนักสถานีทางเลือกได้ดังนี้ สถานีเชียงรากน้อย สถานีบ้านม้า สถานีดอนยานาง สถานีหนองวิวัฒน์ สถานีมาบพระจันทร์ สถานีบ้านดอนกลาง สถานีท่าเรือ สถานีบางปะอิน ชุมทางบ้านภาษี สถานีบ้านโพ สถานีบ้านปลักแรด สถานีพระแก้ว สถานีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สถานีนวนคร สถานีเชียงราก สถานีคลองหนึ่ง สถานีธรรมศาสตร์รังสิต สถานีหลักหก สถานีคลองรังสิต และสถานีรังสิต จังหวัดปทุมธานีตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวจะพบว่า สถานีเชียงรากน้อยและสถานีบ้านม้า มีความสำคัญที่

ใกล้เคียงกันตามเกณฑ์ในการตัดสินใจทางด้านความเหมาะสมทางโลจิสติกส์ ท่าเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ โครงสร้างพื้นฐาน และปริมาณสินค้าที่ขนส่ง แต่เกณฑ์การตัดสินใจที่ทำให้สถานีเชียงรากน้อยมีความเหมาะสมในการเป็นพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์ สำหรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบมากกว่าสถานีบ้านม้า คือ การสนับสนุนจากภาครัฐในเรื่องของนโยบายด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ในพื้นที่ดังกล่าว

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเรื่องการศึกษาตำแหน่งพื้นที่ลานพักตู้คอนเทนเนอร์เพื่อการรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ กรณีศึกษา เขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เกณฑ์การตัดสินใจหลักที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 คือ เกณฑ์ด้านท่าเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ตามมาด้วยความเหมาะสมทางด้าน

โลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐาน การสนับสนุนจากภาครัฐ และปริมาณสินค้าที่ใช้ในการขนส่ง แต่เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของหลักเกณฑ์หลักร่วมกับหลักเกณฑ์รอง กลับพบว่า เกณฑ์ด้านการดึงดูดเพื่อการดำเนินการ โลจิสติกส์ เป็นปัจจัยที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญมากที่สุด โดยมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 18.54% ตามด้วย โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งสินค้า มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 14.99% นโยบายด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์มีค่าน้ำหนักอยู่ที่ 9.04% การเป็นส่วนหนึ่งในโครงข่ายการขนส่งสินค้า มีค่าน้ำหนักอยู่ที่ 8.62% การเชื่อมโยงกับแหล่งผลิตสินค้ามีค่าน้ำหนักเท่ากับ 8.04% ระยะทางที่เหมาะสมสำหรับการตั้งท่าเรือ (>300 Km) มีค่าน้ำหนักที่ 6.62% ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางน้ำ มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 6.47% การดำรงอยู่ในแผนพัฒนาศักยภาพในอนาคต มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 6.3 % ในขณะที่ เกณฑ์ด้านจำนวนธุรกิจที่ดำเนินการด้านโลจิสติกส์ ด้านงบประมาณสนับสนุนด้านการลงทุน ด้านปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางถนน ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านแรงงาน มีค่าน้ำหนักที่ใกล้เคียงกัน คืออยู่ระหว่าง 4 – 6 % และ ปริมาณสินค้าที่ขนส่งทางอากาศ มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด เท่ากับ 1.19% เมื่อพิจารณาในด้านของทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมในการพัฒนาลานพักตู้คอนเทนเนอร์ เพื่อการรองรับการเชื่อมต่อการขนส่งหลายรูปแบบ กรณีศึกษา เขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี และจังหวัด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ท่าเลที่ตั้งที่เหมาะสมได้แก่ พื้นที่บริเวณสถานี เชียงรากน้อย โดยมีผลการคำนวณค่าน้ำหนัก และค่าคะแนนมาตรฐานซี อยู่ที่ 1.15 และ พื้นที่บริเวณสถานีบ้านม้า มีความเหมาะสมเป็นลำดับ

รองลงมา โดยมีผลการคำนวณค่าน้ำหนัก และค่าคะแนนมาตรฐานซี อยู่ที่ 0.79

ผลการศึกษาระดับความสำคัญของเกณฑ์ในการกำหนดทำเลที่ตั้งของลานพักตู้คอนเทนเนอร์ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนวล, และคณะ (2559) ที่ระบุว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกทำเลที่ตั้งของศูนย์กระจายสินค้า ที่มีความสำคัญ มากที่สุดได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนกิจกรรมโลจิสติกส์ เช่นเดียวกับ ผลวิจัยของ แก้วมณี (2556) ที่ได้ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกทำเลที่ตั้งของบริษัท ที่ให้บริการด้านโลจิสติกส์ไว้ว่า ปัจจัยสำคัญของการเลือกทำเลที่ตั้งของบริษัทโลจิสติกส์ที่ทำการขนส่งและกระจายสินค้า ได้แก่ ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยด้านความต้องการในการขนส่งสินค้า และสอดคล้องกับผลการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาธุรกิจท่าเรือของการท่าเรือแห่งประเทศไทย (2560) ที่ระบุปัจจัยหลักในการพิจารณาทำเลที่ตั้งของท่าเรือกว่า ประกอบไปด้วย ความเหมาะสมด้านโลจิสติกส์ สภาพแวดล้อมด้านนโยบายและระดับเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ และการสนับสนุนการลงทุน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยเรื่องนี้ ทำการพิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสมกับการพัฒนาตำแหน่งลานพักตู้คอนเทนเนอร์ เพื่อทดแทนพื้นที่ขนถ่ายสินค้านานพหลโยธินที่มีความแออัดจากการพัฒนาสถานีกลางบางซื่อ ดังนั้นกรมการขนส่งทางราง การรถไฟแห่งประเทศไทย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาดังกล่าวไปพิจารณาเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนา

พื้นที่บริเวณสถานีเชียงรากน้อย หรือสถานีบ้าน
ม้า เพื่อออกแบบแผนการดำเนินงานที่จะรองรับ
การขยายตัวของการขนส่งทางรางในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ไม่ได้นำเกณฑ์ทางด้าน
ต้นทุนต่าง ๆ เข้ามาพิจารณา ดังนั้นในการวิจัย

ครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการพิจารณาทำเลที่ตั้ง
โดยนำหลักเกณฑ์ด้านต้นทุนเข้ามาพิจารณาด้วย
รวมถึงการพิจารณาพื้นที่ข้างเคียงจังหวัด
ปทุมธานี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็น
ตัวเลือกในการกำหนดทำเลที่ตั้งของพื้นที่ลานพัก
ตู้คอนเทนเนอร์ในงานวิจัยครั้งต่อไป

References

- Feng, M., Mangan, J., & Lalwani, C. (2012). Comparing port performance: Western European versus eastern Asian ports. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 42(5), 490-512.
- Kaliszewski, A., Kozłowski, A., Dabrowski, J., & Klimek, H. (2020). Key factors of container port competitiveness: A global shipping lines perspective. *Marine Policy*, 117, DOI: 10.1016/j.marpol.2020.103896.
- Kaewmanee, P. (2556). *A study of selection warehouse location by topsis (Technique for order preference by similarity to the idea solution) technique*. [Unpublished master's thesis]. Dhurakij Pundit University.
- Martínez, M. J., & Feo, V. M. (2017). Port choice in container market: A literature review. *Transport Reviews*, 37(3), 300-321.
- Ministry of Transport. (2562). *Strategy for developing Thailand's transportation system 20-year period (2018-2037)*.
https://web.dlt.go.th/dltdirection/media/attachments/2565/07/08/.-20-_.62.pdf
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2566). *The Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017-2022)*.
https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- Office of Transport and Traffic Policy and Planning. (2563). *Data of rail freight transport volume between 2017 – 2019*. <https://datagov.mot.go.th/dataset/domestic-freight-classified-by-mode-of-transport>
- Opasanon, S. (2558). *Multi-criteria decision making for business and logistics management: Theory and practice* [Unpublished master's thesis]. Thammasat University.

- Paolo, M., & Leandro, P. (2016). *What is the appropriate sample size to run analytic hierarchy process in a survey-based research?* [Paper presentation]. International Symposium of the Analytic Hierarchy Process .
- Port Authority of Thailand (2560). *Land port development project*. <https://www.prd.go.th/th/file/get/file/202010019c0cb3cdc5ebb49b085abc4641221127115030.pdf>
- Russo, F., & Musolino, G. (2013). Geographic factors affecting the presence of transshipment services in regional maritime container markets. *Geographical Analysis*, 45(1), 90-102.
- Saaty, T. L. (1990). How to make a decision: The analytic hierarchy process. *European Journal of Operational Research*, 48(1), 9-26.
- Saaty, T. L. (2008). Decision making with the analytic hierarchy process. *International Journal of Services Sciences*, 1(1), 83-98.
- Srinual, N., Nongpha, A., Sinrat, S., Kumsook, W., & Yaklay, P. (2559). Application of the Analytic Hierarchy Process on Warehouse Location Selection Factors. *Business Review*, 8(2), 75-90.
- State Railway of Thailand. (2565). *State Railway of Thailand Enterprise Plan 2017 – 2022 and Development Plan Year 2022*. <https://railway.co.th>

กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรมในครอบครัวสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี

ปาริชาติ รัตนบรรณสกุล

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

จำเนียร ชุณหโสภาค

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

โยธิน แสงวงดี

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ ปาริชาติ รัตนบรรณสกุล มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

E-mail: parichart.ra@ssru.ac.th

วันที่รับบทความ: 14 กรกฎาคม 2566 วันที่แก้ไขบทความ: 21 พฤศจิกายน 2566 วันที่ตอบรับบทความ: 28 พฤศจิกายน 2566

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบในกระบวนการขัดเกลาสำหรับเด็ก และการใช้หนังสือนิทานในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมกับเด็กวัย 3-6 ปี **วิธีการวิจัย** โดยการสำรวจด้วยตัวอย่างนักเรียนวัย 3-6 ปี จำนวน 176 คน ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดชลบุรี และการสัมภาษณ์มารดาของนักเรียนที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 20 ครอบครัว ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องต่าง ๆ จากหนังสือให้เด็กฟัง **ผลการวิจัย** กระบวนการขัดเกลามีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัยสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี การใช้หนังสือนิทานพบว่า เป็นสื่อที่มีความสำคัญในการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรมในด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และความมีวินัย **นัยทางทฤษฎี/นโยบาย** กระบวนการขัดเกลาทางคุณธรรมและจริยธรรมควรนำไปใช้ให้เกิดผลต่อสถาบันครอบครัวไทย อีกทั้งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางจัดทำเป็นคู่มือสำหรับสถาบันครอบครัวในการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การขัดเกลาทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม

Socialization of morality and ethics in families for 3-6 years old children

Parichart Rattanabansakul

Ramkhamhaeng University Ramkhamhaeng Rd, Hua Mak, Bang Kapi, Bangkok 10240

Chamnian Chunhasopak

Ramkhamhaeng University Ramkhamhaeng Rd, Hua Mak, Bang Kapi, Bangkok 10240

Yothin Sawangdee

Institute for Population and Social Research Mahidol University Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom 73170

Correspondence concerning this article should be addressed to **Parichart Rattanabansakul**, Ramkhamhaeng University
Ramkhamhaeng Rd, Hua Mak, Bang Kapi, Bangkok 10240
E-mail: parichart.ra@ssru.ac.th

Received date: July 14, 2023 Revised date: November 21, 2023 Accepted date: November 28, 2023

Abstract

PURPOSES: To study the components and the effectiveness of socialization of morality and ethics among children using story books for three to six years old children. **METHODS:** It was a sample survey of 176 students aged 3-6 years in Bangkok and Chonburi by questionnaires, and in-depth interviews of 20 mothers of the research sample children who told stories from story books to their children. **RESULTS:** The socialization affected morality and ethics appropriately for three to six years old children with respect to gratitude, sincerity and discipline. Story books were the important media in the socialization in the three aspects for the children under study. **THEORETICAL/POLICY IMPLICATIONS:** The socialization for morality and ethics processes could be used for the benefits of the Thai family institution. It could also be used as guidelines for a manual for the family institution for socialization of children for morality and ethics by concerned agencies.

Keywords: Socialization, morality, ethics

บทนำ

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความดีงาม หากทุกคนทุกสังคมมีหลักคุณธรรมจริยธรรมนำชีวิต และสู่การปฏิบัติย่อมส่งผลให้สังคมน่าอยู่ สงบสุข ทั้งนี้สถาบันครอบครัวได้ชื่อว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่กลับมีพลังมากที่สุดในการมีส่วนช่วยให้สังคมมีคุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นได้ โดยเริ่มต้นจากการขัดเกลาบุตรหลานในฐานะสมาชิกของครอบครัวให้มีคุณธรรมจริยธรรมนำชีวิตจากสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนในสังคมไทยที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอ ส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการขัดเกลาของครอบครัว อาทิ

- เด็กติดเกมคลั่งทุบพังหน้าจอคอมพิวเตอร์ แม่-อาแม่ต้องเข้ามาระงับอารมณ์ก่อนตำหนิเพราะพฤติกรรมรุนแรงทำให้เด็กไปคว้ามิดีได้ก่อนพยายามไล่ทำร้ายผู้ปกครองต่อหน้ากล้อง (Sanook Reporter, 2562)

- กล้องหนาร์ถจับภาพชัดเยาวชนวัย 17 ปีก่อเหตุวิ่งราวทรัพย์เผยเลือกเหยื่อเฉพาะผู้หญิงสุดท้ายไม่รอดถูกตำรวจตามรวบตัวไว้ได้สารภาพหาเงินซื้อยาบ้าเสพ-เล่นเกม (Komchadluek Online, 2561)

จากตัวอย่างข้างต้นกล่าวนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครอบครัวควรตระหนักถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานด้วยความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเพื่อให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดี และประการสำคัญจะต้องขัดเกลาเด็กให้มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีเพื่อเป็นหลักยึด และปฏิบัติเกิดผลดีต่อตนเองและสังคม

กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ซึ่งความหมายของเขต

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษคือท้องถิ่นที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น เป็นพื้นที่ที่มีชื่อเสียงด้านแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ดังนั้นคำจำกัดความนี้จึงหมายถึงกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยาได้อย่างชัดเจน เพราะทั้ง 2 พื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ

ด้วยสภาพบริบทของกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาที่มีความเจริญรุดหน้าย่อมมีผลต่อการขัดเกลาในครอบครัวของทั้ง 2 พื้นที่พบว่า จากการสำรวจความคิดเห็นของพ่อแม่ที่มีลูกอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 6-22 ปี โดยศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (Bangkok University, 2558) เพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาของครอบครัวไทยในปัจจุบัน ผลการสำรวจด้านปริมาณครอบครัวที่ระบุว่ามีปัญหาอยู่ในปัจจุบันพบว่า กรุงเทพมหานครมีถึงร้อยละ 79.7 และจังหวัดชลบุรีมีถึงร้อยละ 76.8 ด้านปัญหาสำคัญที่ครอบครัวประสบอยู่ในปัจจุบันอันดับแรกได้แก่ ปัญหาการเงินมีร้อยละ 33.01 ปัญหาการไม่มีเวลาให้กันมีร้อยละ 17.5 ปัญหาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวมีร้อยละ 10.0 ปัญหาเรื่องความประพฤติของลูกมีร้อยละ 8.2 ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยมีร้อยละ 5.9 และปัญหาสุขภาพมีร้อยละ 5.2 ขณะที่ร้อยละ 20.2 ระบุว่าไม่มีปัญหาครอบครัว โดยเฉพาะปัญหาการเงินจำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่จะต้องดิ้นรนทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวไม่มีเวลาให้กันและกัน ส่งผลเสียต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว และความประพฤติของลูกในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในกระบวนการขัดเกลาสำหรับเด็ก 3-6 ปี ในครอบครัวเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่อาจมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัยสำหรับเด็ก 3-6 ปี ในครอบครัวเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

2. เพื่อใช้หนังสือนิทานเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็ก 3-6 ปี ในครอบครัวเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัยสำหรับเด็ก 3-6 ปี ในครอบครัวเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

การทบทวนวรรณกรรมและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำมาซึ่งการหล่อหลอมให้คน ๆ หนึ่งเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยครอบครัวถือเป็นหน่วยแรกสุดที่ต้องทำหน้าที่การขัดเกลาทางสังคม ในการบ่มเพาะสิ่งดีงามเชิงคุณธรรมจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัว เด็กจะเรียนรู้ค่านิยมทางศีลธรรมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ปัจจัยทางพันธุกรรม สังคม และวัฒนธรรม (Grusec, 2011) จึงกล่าวได้ว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการขัดเกลาทางสังคมของเด็ก โดยดูจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และคุณภาพการดำเนินชีวิตของครอบครัว การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว (Wang, & Chang, 1999)

แนวทางการอบรมเลี้ยงดู เป็นหน้าที่หลักที่พ่อแม่ต้องพึงปฏิบัติอย่างปฏิเสธไม่ได้

เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางสังคมหรือการขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์ วิธีการอบรมเลี้ยงดูมีหลายประเภท ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การใช้เหตุผล การลงโทษ การควบคุม และการให้พึ่งตนเองเร็ว โดยสรุปของการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจะมีผลทำให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมสูง มีสุขภาพจิตที่ดี ไม่ก้าวร้าว แต่ทั้งนี้ในภาวะเศรษฐกิจที่กดดันให้พ่อแม่ต้องทำงานหนักเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวจึงส่งผลให้เกิดความบกพร่องในการดูแลอบรมลูก ในบางครอบครัวต้องอาศัยความช่วยเหลือให้ญาติหรือพี่เลี้ยงดูแลเด็กหรือการให้วัตถุแก่เด็กเพื่อชดเชยเวลาที่พ่อแม่ไม่สามารถดูแลลูกได้ (ณ อยุธยา, 2545) อย่างไรก็ตามพ่อแม่คือบุคคลสำคัญในการอบรมบ่มนิสัย ควบคุมความประพฤติลูกให้อยู่ในขอบเขตขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม ให้เด็กเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ และมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย และจิตใจจนสามารถที่จะปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะช่วงต้นของชีวิต และวัยก่อนเรียน ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูเด็กในเบื้องต้นจึงเป็นการวางรากฐานการดำเนินชีวิตให้กับเด็ก และมีอิทธิพลต่อการสร้างบุคลิกภาพ และพฤติกรรมแก่เด็ก โดยที่เด็กจะเรียนรู้ค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ในสังคมจากการสั่งสอน และชี้แนะของพ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ไม่เหมาะสมย่อมทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือมีปัญหาได้

การใช้เวลาว่างของครอบครัวในการทำกิจกรรมร่วมกัน

การใช้เวลาว่างร่วมกันระหว่างพ่อ แม่ ลูก เป็นพื้นฐานสำคัญต่อพัฒนาการ และความอยู่ดีมีสุขของลูก อีกทั้งทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างลูกกับครอบครัวอย่างแน่นแฟ้น ลูกจะรักพ่อ แม่ และไม่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งเป็นเกราะป้องกันลูกที่ดีที่สุด โดยการใช้เวลาว่างของครอบครัวในการทำกิจกรรมร่วมกัน คือช่วงเวลาที่คุณแม่ได้แลกเปลี่ยน และถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อที่ดีงาม และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก กรณีการอ่านหนังสือร่วมกับลูก เป็นกิจกรรมที่จะช่วยกระตุ้นความสนใจในการอ่านของลูก และเป็นการใช้เวลาอย่างมีคุณภาพ ตัวอย่างเช่น การเล่านิทาน เป็นต้น

การนำหลักศาสนา มาปฏิบัติเพื่อการขัดเกลาคณธรรมจริยธรรม

ศาสนาเป็นส่วนสำคัญที่ครอบครัวนำมาใช้เพื่อการขัดเกลาคณธรรมจริยธรรมแก่บุตรหลาน ให้เป็นคนดี แยกแยะความถูกผิดว่าสิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำ โดยการพัฒนาคครอบครัวจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาสุขภาพอนามัยทั้งทางกาย สมอง สติปัญญา ควบคู่ไปกับการพัฒนาสุขภาพทางจิต และคุณธรรมจริยธรรม โดยนำหลักศาสนาเข้ามามีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวให้มีคุณภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม และทัศนคติที่ดี และศาสนาสามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพพึ่งตนเองได้ และเกื้อกูลผู้อื่นอันจะส่งผลถึงสังคมโดยรวมให้มีคุณภาพ และมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีต่อไป

การเป็นแบบอย่างของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

ลูกจะมองพ่อแม่เป็นครูคนแรกหรือครูต้นแบบที่เป็นตัวอย่าง ความรู้สึก ความคิดของพ่อแม่จึงมีอิทธิพลสูงมากไม่ว่าพ่อแม่จะมี

ความคิดเห็นอย่างไร ลูกก็จะคิดตาม ทำตาม ดังนั้นพ่อแม่ที่ต้องการให้ลูกลอกเลียนแบบตัวอย่างที่ดีงามจากตนนั้น จะต้องอุทิศเวลาอยู่ใกล้ชิดลูกเสมอ ๆ เพื่อสร้างสายใยรัก สร้างความรัก ความผูกพันที่มั่นคงระหว่างพ่อ แม่ ลูก (วรรณราชู, 2544)

การวางกฎระเบียบของครอบครัว

การที่พ่อแม่ได้กำหนดกฎระเบียบเพื่อให้ลูกปฏิบัติตามเป็นเรื่องที่กระทำโดยการใช้กฎเกณฑ์ในการปกครอง จำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่จะต้องรู้ว่าควรจะให้สิ่งเสริมแรงเมื่อใด ควรทำเป็นเพิกเฉยเมื่อใดหรือควรลงโทษเมื่อใด ทั้งนี้กฎเกณฑ์จะช่วยให้พ่อแม่มีความคงเส้นคงวาในการฝึกฝนอบรมลูก และเหนือสิ่งอื่นใดกฎเกณฑ์จะช่วยให้ลูกรู้ว่าตนเองต้องปฏิบัติตนอย่างไร (วสุวานิช, 2524)

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ตามแนวคิดของอ็อกุสต์ คอหม์ เป็นการอุปมาถึงโครงสร้างของสังคมเปรียบเสมือนร่างกายมนุษย์ที่ประกอบด้วยเซลล์ต่าง ๆ และเห็นว่าหน้าที่ของสังคมคือ การทำหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยแต่ละส่วนจะช่วยเหลือ และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อให้ระบบทั้งระบบมีชีวิตดำรงอยู่ได้ (ขุนทดโสภาค, 2553) จากทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่จึงกล่าวได้ว่า สถาบันครอบครัวมีหน้าที่ในตัวเอง และทำหน้าที่เพื่อให้สังคมโดยรวมดำรงอยู่ได้ สมาชิกในครอบครัวย่อมมีหน้าที่ และต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิก เช่น พ่อมีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว แม่มีหน้าที่ดูแลความสะอาดเรียบร้อยภายในบ้าน และการดูแลอบรมสั่งสอนลูก ลูกมีหน้าที่เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สามารถทำได้ หากทุกคนในครอบครัวทำหน้าที่ของตนเป็น

อย่างดี ครอบครัวก็จะสามารถดำรงต่อไปได้ และส่งผลดีต่อสังคมโดยรวม

ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรมและจริยธรรม

แนวคิดของลอเรนซ์ โคลเบอร์จ (Carlson, 1990) ได้แบ่งพัฒนาการทางคุณธรรมและจริยธรรมเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นหลบหนีการลงโทษ ในขั้นนี้เด็กจะเชื่อฟังผู้ที่มีอำนาจเพื่อหนีการลงโทษ
2. เป็นระดับคุณธรรมและจริยธรรมของพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมาว่าชอบ และไม่ชอบ มาเป็นตัวตัดสิน และในขั้นนี้เด็กจะแสวงหารางวัล และคำชมเชย ดังนั้นรางวัล และคำชมเชยจึงเป็นเหตุจูงใจให้เด็กประพฤติปฏิบัติตาม
3. เป็นขั้นที่เด็กต้องการได้รับการใส่ใจ และเป็นที่ยอมรับจากคนรอบข้าง เด็กจะประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามความคาดหวัง และถูกมองว่าเขาเป็นคนดี
4. ขั้นปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม เด็กจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
5. ขั้นทำตามสัญญาที่ตกลงไว้กับสังคม เด็กจะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มีความเข้าใจในสิทธิของบุคคล และมีหลักคุณธรรมประจำใจ รวมถึงการรู้จักปฏิบัติตนตามกฎระเบียบที่สังคมได้กำหนดไว้
6. ขั้นยึดปฏิบัติการณ์อุดมคติสากล เป็นขั้นคุณธรรมจริยธรรมสูงสุดที่เกิดขึ้นในวัยผู้ใหญ่ โดยจะมีหลักคุณธรรมประจำใจส่วนตน

คุณธรรมและจริยธรรม

ผู้วิจัยได้กำหนดคุณธรรม 3 ประการหลักในการวิจัยนี้ได้แก่ ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ด้วยเหตุผลที่ว่า ความกตัญญู เป็นคุณธรรมสำหรับเด็กที่ต้องปลูกฝังให้มีความรู้สำนึกในพระคุณพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่เลี้ยงดูแล ความซื่อสัตย์ เป็นคุณธรรมประการ

สำคัญบ่งบอกถึงความเป็นคนดีในการประพฤติปฏิบัติทั้งในความคิด การกระทำ และคำพูด หากฝึกความซื่อสัตย์แก่เด็กตั้งแต่วัยเยาว์เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพแก่สังคมและประเทศชาติ ความมีวินัย เป็นคุณธรรมอีกประการหนึ่งที่ควรปลูกฝังแก่เด็ก เพราะความมีวินัยจะเป็นแบบแผนชีวิตที่จะฝึกให้เด็กมีความเป็นระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตอย่างดีพร้อมสู่ความเป็นผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพ

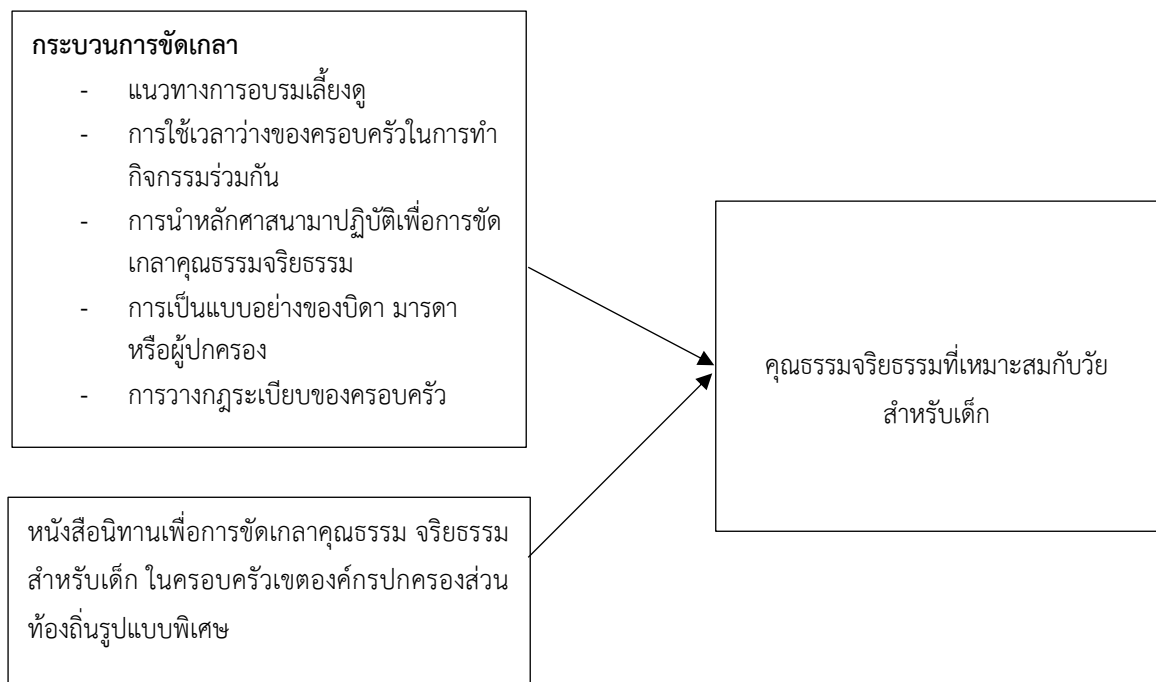
หนังสือนิทานสื่อเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรม

หนังสือนิทานเป็นสื่อที่ช่วยหล่อหลอมให้เด็กมีสมาธิ และขัดเกลาให้เด็กมีจิตใจที่อ่อนโยน เป็นเด็กมีเหตุมีผล และที่สำคัญคือการมีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจหรือที่เรียกว่าความฉลาดทางจริยธรรมหรือเอเอ็มคิว ความฉลาดทางจริยธรรม หมายถึง การมีคุณธรรมจริยธรรมก็คือ การพูดคุ้ย และการเล่านิทานให้เด็กฟังเป็นประจำ และช่วงเวลาของการเล่านิทานนี้จะทำให้เด็กรับรู้ถึงสายใยความรัก ความอบอุ่น ความห่วงใยที่พ่อแม่ได้ส่งผ่านมา เด็กที่ได้ฟังหรืออ่านนิทานเป็นประจำจะช่วยให้เด็กเป็นคนช่างคิด ช่างถาม และพร้อมที่จะเรียนรู้ในทุก ๆ เรื่อง และประการสำคัญ หนังสือนิทาน เป็นสื่อที่แฝงด้วยเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์เพื่อการอบรม สั่งสอนเด็ก

เป็นการบ่งชี้ให้เห็นชัดว่า วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ลูกอย่างง่ายที่สุดคือ การที่พ่อแม่เลือกหนังสือดีมีสาระอย่างหนังสือนิทานมาเป็นสื่อกลางที่จะเรียนรู้ไปพร้อมกับลูก จะยังเป็นการบ่มเพาะทัศนคติอันดีของเด็กได้จากภายในได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการขัดเกลาให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมด้วยหนังสือนิทาน จะทำให้ลูกเติบโตเป็นคนเก่ง คนดีของสังคม หนังสือนิทาน

จึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กให้พร้อมเติบโตอย่างมีคุณภาพที่ดี โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุ 3 - 6 ปี จะรู้สึกดีอย่างมากกับการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองได้อ่านนิทานให้เด็กฟังก่อนนอน เพราะนิทานนอกจากให้ความสนุกสนานแล้ว ยังเป็นการสานสายใยความรัก ถ่ายทอดความรู้สึกดี ๆ แก่เด็ก เด็กก็ได้รับความอบอุ่น

โดยหนังสือนิทานที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ได้แก่ 1) ลูกหมึกตัณยู 2) ดอกไม้ของลูกผู้ซื่อสัตย์ และ 3) ต้นมิวนิย โดยหลักเกณฑ์การเลือกหนังสือนิทาน พิจารณาจากเนื้อหาที่สื่อเข้าใจง่ายต่อเด็ก มีเนื้อหาที่เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยจากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงไว้ในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวความคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

วิธีการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ: ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างคือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 และเด็ก 3-6 ปี ของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 1-3 ของทั้ง 2 พื้นที่ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร โดยมี

โรงเรียนวัดบางบอน (พิมพ์ จันแต่อุบลัมภ์) เป็นตัวแทน และเมืองพัทยา โดยมีโรงเรียนอนุบาลบางละมุงเป็นตัวแทน ทั้งนี้ อายุของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลอยู่ในวัย 3-6 ปี

การเลือกขนาดตัวอย่าง

จากจำนวนเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 ทั้ง 2 โรงเรียนเมื่อนำมารวมกันได้ทั้งสิ้น 325 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างจากการคำนวณตามสูตรของ Krejcie and Morgan (1970) จึงได้ขนาดตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 176 คน โดยแบ่งสัดส่วนโรงเรียนวัดบางบอน (พิมพ์ จันแต่อุบลัมภ์) ได้เด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 จำนวน 88 คน และโรงเรียนอนุบาลบางละมุง ได้เด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 จำนวน 88 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ: ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามประเมินความคิดเห็นแบบ Likert's scale ให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 จำนวน 88 คน ของทั้ง 2 พื้นที่โดยคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

การรวบรวมข้อมูล

ด้วยการส่งแบบสอบถามโรงเรียนละจำนวน 88 ชุด มอบให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองของนักเรียนโดยคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ตอบ และทำการวิเคราะห์ผลข้อมูล

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ: ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างคือ แม่ของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 และเด็ก 3-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 1-3 ของทั้ง 2 พื้นที่ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร โดยมีโรงเรียนวัดบางบอน (พิมพ์ จันแต่อุบลัมภ์) และเมืองพัทยา โดยมีโรงเรียนอนุบาลบางละมุง ทั้งนี้แม่และเด็กเป็นครอบครัวเดียวกันเพื่อสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

การเลือกขนาดตัวอย่าง

จากการตอบแบบสอบถามของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 ทั้ง 2 พื้นที่ ผู้วิจัยได้ขอจิตอาสาจากครอบครัวของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1-3 พื้นที่ละ 10 ครอบครัว รวมทั้งสิ้น 20 ครอบครัว เพื่อการเก็บข้อมูลทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแม่เป็นจิตอาสาในการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดหนังสือนิทานจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ลูกหมึกตัณยู 2) ดอกไม้ของลูกผู้ซื่อสัตย์ และ 3) ต้นมิวินัย และแบบประเมินที่เน้นการวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็ก

การรวบรวมข้อมูล

ด้วยการใช้เครื่องมือหนังสือนิทาน จำนวน 3 เรื่อง ซึ่งมีเนื้อหาด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย โดยกำหนดแม่เป็นผู้เล่านิทานให้เด็กฟัง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินที่เน้นการวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กหลังจากฟังนิทาน และแบบประเมินการสัมภาษณ์แม่จากการที่ได้เล่านิทานให้เด็กฟัง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ผลข้อมูลโดยการเก็บข้อมูลในครอบครัว เขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษด้วยการผ่านโรงเรียนทั้ง 2 พื้นที่ เป็นแนวทางในการได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ และโดยบริบททั้ง 2 โรงเรียน มีความใกล้เคียงกันในจำนวนเด็กนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง 3

ผลการวิจัย

ครอบครัวซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีความคิดเห็นต่อแนวทางการอบรมเลี้ยงดูในภาพรวมในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นหน้าที่หลักสำคัญของพ่อแม่ที่ต้องเอาใจใส่ดูแลเด็ก นอกจากนี้ผู้ปกครองได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา มีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูรองจากพ่อแม่ จากครอบครัวกลุ่มตัวอย่างได้ใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมในด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยมีความเห็นว่าคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 3 ด้าน มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูอย่างมาก และการอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวจะช่วยให้ครอบครัวมีบรรยากาศความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจเกิดขึ้นระหว่างกันและกัน ทั้งนี้เรื่องเงิน เวลา

อาชีพ สิ่งแวดล้อมของที่พักอาศัยของครอบครัว

เป็นอุปสรรคต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กในระดับปาน

กลาง โดยสรุปจากตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวทางการอบรมเลี้ยงดูในกระบวนการขัดเกลาสำหรับเด็ก 3-6 ปี

แนวทางการอบรมเลี้ยงดู	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น
การใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมในการอบรมเลี้ยงดู			
ครอบครัวของท่านใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	4.18	0.72	มาก
ครอบครัวของท่านใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	4.15	0.94	มาก
ครอบครัวของท่านใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัยในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	4.11	0.69	มาก
ผู้รับบทบาทหลักในการอบรมเลี้ยงดู			
การอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นหน้าที่หลักของพ่อ แม่	4.38	0.92	มาก
ผู้ปกครองได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา มีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	3.71	1.13	มาก
ความคิดเห็นต่อความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมต่อการอบรมเลี้ยงดู			
คุณธรรมจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยมีความสำคัญต่อการอบรม	4.40	0.66	มาก
เงิน เวลา อาชีพ สิ่งแวดล้อมของที่พักอาศัยของครอบครัวเป็นอุปสรรคต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	3.32	1.14	ปานกลาง
แบบแผนการอบรมเลี้ยงดูมีลักษณะแบบรักสนับสนุน			
การอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวมีบรรยากาศความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจกัน	4.23	0.73	มาก
ภาพรวม	4.05	0.50	มาก

การใช้เวลาว่างของครอบครัวในการทำกิจกรรมร่วมกันมีความสำคัญต่อการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรม โดยกิจกรรมที่ครอบครัวใช้ในการขัดเกลาเด็กได้แก่ ด้านความกตัญญูคือ การสอนให้ไหว้ขอบพระคุณ การช่วยเหลืองานบ้าน เล็ก ๆ น้อย ๆ การเชื่อฟังพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ด้านความมีวินัยคือ การสอนให้มีระเบียบวินัย

เช่น เล่นของเล่นแล้วเก็บเป็นระเบียบ นอนเป็นเวลา ตื่นเช้าไม่งอแง และด้านความซื่อสัตย์คือการสอนให้ไม่พูดโกหก ให้ยอมรับเมื่อทำความผิด การไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ลักขโมย พบว่า คุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ความเห็นในระดับมากที่สุด โดยสรุปจากตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การใช้เวลาร่วมกันของครอบครัวในการทำกิจกรรมร่วมกัน สำหรับเด็ก 3-6 ปี

การใช้เวลาร่วมกันของครอบครัวในการทำกิจกรรมร่วมกัน	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น
ครอบครัวของท่านมีการใช้เวลาว่างของครอบครัวในการทำกิจกรรมร่วมกัน	3.84	0.81	มาก
การใช้เวลาร่วมกันของครอบครัวในการทำกิจกรรมร่วมกันมีความสำคัญต่อการขัดเกลาทางคุณธรรม	4.05	0.72	มาก
สอนให้ไหว้ขอพระคุณ การช่วยเหลืองานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ การเชื่อฟังพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง	4.40	0.69	มาก
สอนให้ไม่พูดโกหก ให้ยอมรับเมื่อทำความผิด การไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่ลักขโมย	4.51	0.66	มากที่สุด
สอนให้มีระเบียบวินัย เช่น เล่นของเล่นแล้วเก็บเป็นระเบียบ นอนเป็นเวลา ตื่นเช้าไม่งอแง	4.36	0.67	มาก
ภาพรวม	4.23	0.49	มาก

ครอบครัวกับการนำหลักศาสนาที่มีความศรัทธามาปฏิบัติเพื่อขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมแก่บุตร หลานอยู่ในระดับมาก โดยมีความเห็นว่ศาสนามีความสำคัญอย่างมากที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรม โดยมีการพาเด็กร่วมทำกิจกรรมใน

พิธีกรรมทางศาสนาตามที่ศรัทธา และยังพบว่าครอบครัวได้นำหลักศาสนาที่ยึดถือปฏิบัติมาสอนเด็กในด้านความซื่อสัตย์ และความมีวินัยอย่างมาก แต่ในด้านความกตัญญูครอบครัวให้ความสำคัญมากที่สุด โดยสรุปจากตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การนำหลักศาสนามาปฏิบัติเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับเด็ก 3-6 ปี

การนำหลักศาสนามาปฏิบัติเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรม	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น
ครอบครัวมีการนำหลักศาสนาปฏิบัติเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรม	3.84	0.74	มาก
หลักศาสนาที่ครอบครัวศรัทธามีความสำคัญในการให้เด็ก 3-6 ปี มีคุณธรรมและจริยธรรม	3.98	0.71	มาก
ครอบครัวของท่านมีการทำกิจกรรมในพิธีกรรมทางศาสนาที่ศรัทธา	3.76	0.78	มาก
ครอบครัวของท่านมีการนำหลักศาสนา มาสอนเด็ก 3-6 ปีในเรื่องความกตัญญู	3.81	0.81	มากที่สุด
ครอบครัวของท่านมีการนำหลักศาสนา มาสอนเด็ก 3-6 ปีในเรื่องความซื่อสัตย์	3.97	0.74	มาก
ครอบครัวของท่านมีการนำหลักศาสนา มาสอนเด็ก 3-6 ปีในเรื่องความมีวินัย	3.89	0.78	มาก
การนำหลักศาสนาที่ครอบครัวศรัทธามาปฏิบัติเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมมีผลต่อคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็ก 3-6 ปี	3.97	0.71	มาก
ภาพรวม	3.89	0.60	มาก

ความเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก โดยความเป็นแบบอย่างในคุณธรรมและจริยธรรมจะเน้นด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยในระดับมาก และมีความเห็นว่าการเป็นแบบอย่างของ

พ่อแม่หรือผู้ปกครองในด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยจะมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็ก 3-6 ปีมากที่สุด โดยสรุปจากตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเป็นแบบอย่างของพ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครอง สำหรับเด็ก 3-6 ปี

การเป็นแบบอย่างของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น
ครอบครัวของท่านไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่หรือผู้ปกครองเป็นแบบอย่างในเรื่องความกตัญญู	4.24	0.64	มาก
ครอบครัวของท่านไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่หรือผู้ปกครองเป็นแบบอย่างในเรื่องความซื่อสัตย์	4.34	0.65	มาก
ครอบครัวของท่านไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่หรือผู้ปกครองเป็นแบบอย่างในเรื่องความมีวินัย	4.20	0.68	มาก
การเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองในด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย จะมีผลต่อคุณธรรม	4.30	0.65	มากที่สุด
ภาพรวม	4.27	0.58	มาก
การวางกฎระเบียบอยู่ในระดับมาก โดยมีความเห็นว่า การวางกฎระเบียบด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยของครอบครัวจะมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรม	สำหรับเด็ก 3-6 ปี และครอบครัวจากกลุ่มตัวอย่างมีความใส่ใจในการวางกฎระเบียบแก่เด็กในเรื่องความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยเป็นอย่างมาก โดยสรุปจากตารางที่ 5		

ตารางที่ 5 การวางกฎระเบียบของครอบครัวสำหรับเด็ก 3-6 ปี

การวางกฎระเบียบของครอบครัว	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น
ครอบครัวของท่านมีการวางกฎระเบียบภายในครอบครัว	3.74	0.83	มาก
ครอบครัวของท่านมีการวางกฎระเบียบในเรื่องความกตัญญูแก่เด็ก	4.01	0.68	มาก
ครอบครัวของท่านมีการวางกฎระเบียบในเรื่องความซื่อสัตย์แก่เด็ก	4.07	0.71	มาก
ครอบครัวของท่านมีการวางกฎระเบียบในเรื่องความมีวินัยแก่เด็ก	3.97	0.71	มาก
การวางกฎระเบียบในครอบครัวด้านความกตัญญูความซื่อสัตย์ความมีวินัยจะมีผลดีต่อเด็ก 3-6 ปี	4.11	0.71	มาก
ภาพรวม	3.98	0.62	มาก

ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในภาพรวมถึงการใช้หนังสือนิทานเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมในระดับมาก โดยเห็นว่าหนังสือนิทานมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็ก 3-6 ปี และหนังสือนิทานที่มีเนื้อหาความ

กตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยจะมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กอย่างมาก ทั้งนี้พบว่าครอบครัวมีการอ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟังอยู่ในระดับปานกลาง โดยสรุปจากตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การใช้หนังสือนิทานเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็ก 3-6 ปี

หนังสือนิทาน	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น
ความคิดเห็นหนังสือนิทานมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรม			
หนังสือนิทานมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็ก 3-6 ปี	3.86	0.75	มาก
หนังสือนิทานที่มีเนื้อหาความกตัญญูจะมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กให้มีความกตัญญู	3.77	0.86	มาก
หนังสือนิทานที่มีเนื้อหาความซื่อสัตย์มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมต่อเด็กให้มีความซื่อสัตย์	4.00	0.74	มาก
หนังสือนิทานที่มีเนื้อหาความมีวินัยมีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กให้มีความมีวินัย	3.95	0.79	มาก
คุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัยสำหรับเด็ก 3-6 ปี มีผลจากการใช้หนังสือนิทานเล่าให้เด็กฟัง	3.92	0.76	มาก
การอ่านหนังสือนิทานของครอบครัวสำหรับเด็ก			
ครอบครัวของท่านมีการอ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟัง	3.04	1.01	ปานกลาง
ภาพรวม	3.76	0.65	มาก

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นถึงสถาบันครอบครัวกับกระบวนการขัดเกลา และการใช้หนังสือนิทานที่มีผลต่อคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็ก 3-6 ปี ในครอบครัวเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่สำคัญดังนี้

1. ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีทัศนคติที่มองเห็นว่าคุณธรรมและจริยธรรมด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

2. การให้ความสำคัญต่อเด็กในเรื่องของการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมร่วมกัน การนำหลักศาสนาปฏิบัติ ความเป็นแบบอย่างของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง การวางกฎระเบียบภายในครอบครัว โดยภาพรวมพ่อ แม่มีทัศนคติที่มองว่า ทั้ง 4 ด้าน มีผลต่อการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก

3. จากการใช้หนังสือนิทานเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็ก 3-6 ปี ในครอบครัวเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษได้ผลสรุปว่า

- จากแบบประเมินการสังเกตการใช้หนังสือนิทานสำหรับเป็นสื่อในการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กโดยสังเกตพฤติกรรมของลูกขณะฟังนิทาน สรุปได้ว่า จากการฟังนิทานในครั้งแรกเด็กสนใจยังไม่มาก มีเล่นไปด้วยฟังไปด้วย แต่เมื่อได้ฟังครั้งที่ 2 และ 3 เด็กเริ่มมีความสนใจมากยิ่งขึ้นในการฟังนิทานที่แม่เล่าให้ฟัง และมีการตั้งคำถามจากสิ่งที่สงสัยในเนื้อเรื่องนิทาน และพฤติกรรมของตัวละครว่าทำไมเป็นเช่นนั้นเช่นนี้ โดยแม่จะตอบข้อสงสัยของเด็ก เด็กมีความสนใจรูปภาพประกอบนิทาน เด็กบางคนจะอ่านนิทานตามแม่ และการเล่านิทานมีบรรยากาศการสนทนา

ระหว่างแม่กับเด็กที่ดีถือเป็นช่วงเวลาหนึ่งที่สำคัญในการที่แม่และลูกมีความสัมพันธ์ที่อบอุ่น ในขณะที่เล่า-ฟังนิทานเด็กบางคนสามารถเล่าเรื่องได้เมื่อฟังนิทานจบ

- จากแบบประเมินการสังเกตการใช้หนังสือนิทานสำหรับเป็นสื่อในการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กโดยสังเกตพฤติกรรมของลูกหลังจากฟังนิทานโดยผ่านกิจกรรมการขัดเกลาด้านความกตัญญูได้แก่ 1) ช่วยหยิบของให้พ่อ แม่หรือผู้ปกครอง 2) ยกมือไหว้ขอบคุณเมื่อพ่อ แม่หรือผู้ปกครองให้ของ 3) สอนลูกยกมือไหว้สวัสดีก่อนไปโรงเรียน และกลับจากโรงเรียน 4) ช่วยเหลืองานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สามารถทำได้ สรุปได้ว่า พฤติกรรมของเด็กหลังจากฟังนิทาน สังเกตเห็นได้ชัดว่าเด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นในความกตัญญูต่อพ่อ แม่ อาทิ การหยิบของตามที่พ่อ แม่ขอให้ช่วย เด็กมีความห่วงใยพ่อ แม่เวลากลับจากการทำงานด้วยการนำน้ำมาให้ดื่ม รู้จักถามว่าเหนื่อยไหม รู้จักช่วยเหลืองานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามที่ขอให้ช่วยอย่างเต็มใจซึ่งผิดไปจากเมื่อก่อนที่ใช้งานยากมาก ทั้งนี้เนื้อหาในหนังสือนิทานเรื่องลูกหมึกกตัญญูส่งผลให้เด็กบางคนจะเรียนรู้ความกตัญญูจากตัวละคร

- จากแบบประเมินการสังเกตการใช้หนังสือนิทานสำหรับเป็นสื่อในการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กโดยสังเกตพฤติกรรมของลูกหลังจากฟังนิทานโดยผ่านกิจกรรมการขัดเกลาด้านความซื่อสัตย์ได้แก่ 1) การสอนลูกให้พูดความจริง 2) การรอคอยในการทานขนม 3) การเก็บของได้แล้วส่งคืนเจ้าของ สรุปได้ว่า พฤติกรรมของเด็กหลังจากฟังนิทาน เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจเรื่องความซื่อสัตย์มากยิ่งขึ้นว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด กล่าวพูดความจริง และยอมรับความจริงในสิ่งที่ทำ จากกรณีที่พักให้เด็กรู้จักการรอคอยในการทานขนมหรือการรอคอยเรื่องใดก็ตามเด็กจะมีความซื่อสัตย์

ปฏิบัติตามผู้ใหญ่ เด็กมีความซื่อสัตย์เมื่อเจอของของผู้อื่นจะนำของสิ่งนั้นไปส่งคืนเจ้าของทันที

- จากแบบประเมินการสังเกตการใช้หนังสือนิทานสำหรับเป็นสื่อในการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กโดยสังเกตพฤติกรรมของลูกหลังจากฟังนิทานโดยผ่านกิจกรรมการขัดเกลาด้านความมีวินัยได้แก่ 1) เก็บของเล่นเมื่อเล่นเสร็จแล้ว 2) วางรองเท้าของตนเองอย่างเป็นระเบียบ 3) การรับประทานอาหารตรงเวลาทั้ง 3 มื้อ และนั่งทานอย่างเรียบร้อย 4) การนอนหลับเป็นเวลา สรุปได้ว่า พฤติกรรมของเด็กหลังจากฟังนิทานเด็กเรียนรู้ และปฏิบัติในการเก็บของเล่นและสิ่งของต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบโดยไม่ต้องรอให้ผู้ใหญ่สั่ง เด็กบางคนนอกจากจะเก็บวางรองเท้าของตนเองแล้วยังรู้จักเก็บให้พ่อ แม่ด้วย ในการรับประทานอาหารมีวินัยตรงเวลาทั้ง 3 มื้อ และนั่งทานอย่างเรียบร้อยซึ่งบางครั้งครบถ้วนได้ฝึกวินัยเรื่องนี้เป็นประจำอยู่แล้ว วินัยเรื่องการนอนหลับเด็กเกือบทั้งหมดจะนอนและตื่นเป็นเวลาที่ดี จากหนังสือนิทานเรื่องต้นไม้มีวินัยเป็นหนังสือนิทานต้นแบบที่ส่งผลให้เด็กบางคนได้เกิดการเรียนรู้ว่า ถ้าเล่นของเล่นแล้วไม่เก็บอาจจะทำให้ตนเองเกิดอุบัติเหตุลื่นล้ม และเจ็บตัวเหมือนต้นหรืออาจหาของเล่นไม่เจอเหมือนต้นในตัวละคร

- จากแบบประเมินการสัมภาษณ์แม่เพื่อการวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางคุณธรรมและจริยธรรมเรื่องความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยของลูกหลังจากการฟังนิทานโดยสามารถสรุปได้ว่า

1) หนังสือนิทานทั้ง 3 เรื่อง ได้แก่ ลูกหมึกกตัญญู / ดอกไม้ของลูกผู้ซื่อสัตย์ / ต้นมีวินัย ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในด้านความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัยแก่ลูกอย่างไร สรุปได้ว่า หนังสือนิทานทั้ง 3 เรื่องมีผลต่อการขัดเกลาคคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กในทางที่ดีขึ้น เด็กมีความกตัญญูต่อพ่อ แม่ รู้จักช่วยเหลือของให้พ่อ แม่ รู้จัก

การขอบคุณเมื่อได้รับของขวัญจากผู้ใหญ่ รู้จักการสวัสดีก่อนไปโรงเรียน และกลับจากโรงเรียน รู้จักช่วยเหลืองานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ในด้านความซื่อสัตย์ เด็กรู้จักที่จะพูดความจริง ไม่โกหก รู้จักการรอคอยอย่างซื่อสัตย์ เรียนรู้ และปฏิบัติในการนำสิ่งของคืนเจ้าของ ในด้านวินัยเด็กรู้จักเก็บของเล่นอย่างเป็นระเบียบทันที รู้จักวางรองเท้าของตนเองอย่างเป็นระเบียบ รู้จักทานอาหารตรงเวลาและครบ 3 มื้อ และทานอย่างเป็นระเบียบ มีวินัยในการหลับนอนเป็นเวลา

2) หลังจากที่ถูกได้ฟังนิทานทั้ง 3 เรื่อง ที่สอนเรื่องความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย คุณแม่คิดว่าคุณธรรมจริยธรรมในด้านใดของลูกเด่นชัดมากที่สุด สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัยเป็นคำตอบที่คุณแม่ตอบมากที่สุด จากพฤติกรรมที่เด็กได้รับการเปลี่ยนแปลงจากการฟังนิทานคือ ความเป็นระเบียบวินัยในการเก็บสิ่งของต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1) ผู้ปกครองควรตระหนักในเรื่องการเลี้ยงดูเด็กให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันในเวลาว่าง การนำหลักศาสนามาปฏิบัติเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรม การเป็นแบบอย่างของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง การวางกฎระเบียบของครอบครัว ควบคู่กับการใช้หนังสือนิทานก็จะเป็นการดีที่เกิดขึ้นต่อบุตรหลาน และครอบครัวนั่นเอง หนังสือนิทานเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพที่ควรส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวนำมาใช้ในการขัดเกลาให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรม

อีกทั้งหนังสือนิทานมีส่วนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการสอน พูดคุย และปลูกฝังในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

2) ระบบการศึกษาควรเสริมหลักสูตรด้านเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรมแทรกในรายวิชาเรียน โดยอาจเป็นเชิงนโยบายที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นำไปเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เด็กมีความรู้คู่คุณธรรมและจริยธรรมอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต อีกทั้งนำไปเป็นเชิงนโยบายของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการจัดทำคู่มือที่มีเนื้อหาด้านครอบครัวกับกระบวนการขัดเกลาที่มีส่วนเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กไทย

เด็กคือผ้าขาวและคืออนาคตของประเทศที่จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้า ด้วยเหตุนี้สถาบันครอบครัวที่ได้ชื่อว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุด แต่กลับมีพลังมากที่สุด จึงควรมีส่วนร่วมในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับเด็กในฐานะสมาชิกของครอบครัว และการสร้างชีวิตของเด็กให้ได้อย่างมีคุณภาพนั้น การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครอบครัวควรตระหนักถึง ทั้งนี้บทบาทหน้าที่ของพ่อ แม่หรือผู้ปกครองย่อมมีส่วนในการขัดเกลาบุตร หลานโดยเริ่มต้นจากรากฐานของการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาติ

References

- Bangkok University. (2558). *Cultivate morality and build mental immunity with mediation storybooks that mothers use*. [http://www. Happymom.in.th](http://www.Happymom.in.th).
- Carlson. N. R. (1990). *Psychology: The science of behavior*. Printed in the United States of America.
- Chunhasopak, J. (2553). *Model of community capacity building by participating in the sustainable tourism development of the lower central provinces*. [Unpublished research report]. Ramkhamhaeng University.
- Grusec J. (2011). *Socialization processes in the family: Social and emotional development*. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20731599>.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Komchadluek Online. (2561). *Youth arrested for snatching 6 victims' bags!!*. <https://www.komchadluek.ne>
- Na Ayudhya, S. (2545). *Family institutions and the strength of communities and society*. Fah Aphai Company Limited.
- Sanook reporter. (2562). *Social media is shocked: A child addicted to the game "loses and becomes crazy" gets angry and grabs a knife and threatens to kill his mother and grandmother*. <https://www.sanook.com>.
- Wang, Q., & Chang, L. (1999). The impact of family socialization practices on children's socialization in China. *The Journal of Genetic Psychology*, 174(3), 335–343.
- Wanrachoo, N. (2544). *Family: Parents are leaders*. Press Printing House.
- Wasuwanit, C. (2554). *Child behavior development, units 1-7*. Sukhothai Thammathirat Open University.

การยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการร้านค้าส่งและค้าปลีกผลิตภัณฑ์ผู้บริโภค เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

วีรพัฒน์ กฤตธนาทิพย์

สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ แขวงพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

อิทธิกร ข้าเดช

สถาบันนวัตกรรมและธุรกิจการค้าเสรี มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ แขวงพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

กรด สองเมือง

สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ แขวงพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

จุลชาติ ตันเจริญ

สถาบันนวัตกรรมและธุรกิจการค้าเสรี มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ แขวงพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

สุริยันตร์ ฉะอุ่ม

สถาบันนวัตกรรมและธุรกิจการค้าเสรี มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ แขวงพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ **สุริยันตร์ ฉะอุ่ม** สถาบันนวัตกรรมและธุรกิจการค้าเสรี มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ แขวงพัฒนาการ
เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

E-mail: suriyanc7@gmail.com

วันที่รับบทความ: 27 พฤศจิกายน 2566 วันที่แก้ไขบทความ: 15 ธันวาคม 2566 วันที่ตอบรับบทความ: 16 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อปรับปรุงและใช้เกณฑ์ประเมินคุณภาพในการยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการของธุรกิจค้าส่งและค้าปลีกผลิตภัณฑ์ผู้บริโภค **วิธีการวิจัย** การทบทวนและปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจค้าส่งและค้าปลีกในการกำหนดทิศทางและแผนกลยุทธ์ ใน 5 เกณฑ์ประเมินหลัก ตัวอย่างของการวิจัยประกอบด้วยธุรกิจค้าส่งและค้าปลีก 84 แห่ง ที่มีศักยภาพสูง จัดระดับคะแนนโดยใช้วิธี Ward's cluster analysis **ผลการวิจัย** เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจค้าส่งและค้าปลีกในการกำหนดทิศทางและแผนกลยุทธ์ฉบับปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน กิจกรรมค้าปลีกและค้าส่งที่มีความมุ่งมั่นดำเนินการปรับปรุงมีระดับคะแนนเพิ่มสูงขึ้นอย่างเด่นชัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืน **นัยทางทฤษฎี/นโยบาย** การใช้เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการของธุรกิจฉบับปรับปรุงในการขับเคลื่อนองค์กร ช่วยให้ธุรกิจมีความยั่งยืนและสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างมั่นคง สำหรับธุรกิจค้าส่ง-ค้าปลีก

คำสำคัญ: นโยบายเชิงยุทธศาสตร์ การบริหารความเสี่ยง การสร้างเครือข่ายพันธมิตร

Improvement of management standards in consumer-products of wholesale and retail enterprises toward long-term sustainability of businesses at the grass root

Veeraphat Kritthanathip

Department of Public Policy and Management, Kasem Bundit University, Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250

Ithikorn Khamdej

Innovation Free-trade and Business Institute, Kasem Bundit University, Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250

Krod Songmuang

Faculty of Business, Kasem Bundit University, Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250

Junrachart Tancharoen

Innovation Free-trade and Business Institute, Kasem Bundit University, Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250

Suriyan Cha-um

Innovation Free-trade and Business Institute, Kasem Bundit University, Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250

Correspondence concerning this article should be addressed to **Suriyan Cha-um**, Kasem Bundit University, Pattanakarn Rd., Suanluang, Bangkok 10250
E-mail: suriyanc7@gmail.com

Received date: November 27, 2023 Revised date: December 15, 2023 Accepted date: December 16, 2023

Abstract

PURPOSES: To improve and apply the business quality standardization criteria in consumer-products in retail and wholesale businesses. **METHODS:** Action research by a review of the 5 criteria of business quality standardization. The research sample consisted of 84 retail and wholesale entrepreneurs of Thailand. The Ward's cluster analysis was applied for ranking of the businesses. **RESULTS:** Criteria of strategic masterplan and policy was successfully improved and implemented. After implementation, an increase the score in each criterion of strategic masterplan and policy was evidently observed especially the enhancement of competitiveness and sustainability. **THEORETICAL/POLICY IMPLICATIONS:** Application of the improved criteria for business management could lead to better business competitiveness and sustainability among retail and wholesale businesses.

Keywords: Strategic policy, risk assessment, business partnership, net work

บทนำ

ในปัจจุบันกระแสการแข่งขันในระบบตลาดเสรี การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค การ implement เชิงนโยบายของภาครัฐ และบริบทของ disruption ต่าง ๆ เช่น การระบาดของโควิด 19 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการด้านการปรับตัว กระตุ้นยอดขาย ผลกำไร และการดำรงอยู่ของธุรกิจ รวมถึงการรักษาธุรกิจให้สามารถแข่งขันได้ภายใต้สภาวะความผันผวนดังกล่าว และการดำเนินธุรกิจให้มีความยั่งยืน เป็นมิตรต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม (Moosavi et al., 2022; Pujawan & Bah, 2022) การกำหนดทิศทางและแผนกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจถือเป็นหัวใจสำคัญในการปรับตัวของธุรกิจให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ (Zenny et al., 2020; Wang, 2022)

ในกลุ่มธุรกิจค้าส่งและค้าปลีก หรือโดยนิยามตามขนาดพื้นที่ขายไม่น้อยกว่า 300 ตารางเมตรหรือมียอดขายรวมไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท ต่อปี (Krittanathip et al., 2013a, 2013b, 2013c) ทั้งนี้มุ่งเน้นที่กลุ่มธุรกิจสายพันธุ์ไทย (Traditional trade) ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจคิดเป็นร้อยละ 16 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เป็นธุรกิจที่มีความสำคัญและเป็นรากฐานของเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น อีกทั้งเป็นธุรกิจที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภค เป็นช่องทางการกระจายสินค้าของผู้ผลิตสินค้าชุมชน วิสาหกิจรวมทั้งเป็นแหล่งสินค้าสำคัญของร้านค้าโชห่วย ในขณะที่การค้าส่งและค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern trade) นั้นถือเป็นคู่แข่งที่สำคัญ ทั้งในมิติของเงินทุนหมุนเวียน สาขาการจัดจำหน่าย (หน้าร้าน)

การสร้างสื่อโฆษณาสื่อสารในวงกว้าง อำนาจการต่อรองกับผู้จัดหาสิ่งของ (Supplier) และกลยุทธ์ด้านราคา ที่ถือเป็นตลาดการแข่งขันสีแดง (Red ocean marketing) (Christodoulou & Langley, 2020)

จากการดำเนินงานของคณะผู้วิจัยในการส่งเสริมกลุ่มธุรกิจค้าส่งและค้าปลีกสายพันธุ์ไทยอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่การปรับปรุงระบบการจัดการสินค้าคงคลัง การแก้ไขปัญหาสต็อกบวม การจัดลำดับสินค้าขายดี การจัดทำ simulation ของการเคลื่อนไหวของสินค้าในคลังสินค้าในด้านการจัดวางสินค้าในคลังสินค้าตามอัตราการเคลื่อนไหว เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดของเสีย เนื่องจากเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีวันหมดอายุที่ชัดเจน รวมถึงการจัดทำระบบ first-in/first-out เป็นต้น (Krittanathip et al., 2013c; Jerath et al., 2017; Hoseini-Shekarabi et al., 2019) รวมถึงการจัดทำแบบประเมินธุรกิจ ใน 9 หมวดสำคัญของการดำเนินการอย่างยั่งยืน เพื่อใช้ในการยกระดับ ปรับปรุงกระบวนการทางธุรกิจในทุกมิติให้สามารถแข่งขันได้ (Krittanathip et al., 2013b) นอกจากนี้ยังทำการ implement กระบวนการพัฒนาองค์กรธุรกิจค้าส่งและค้าปลีกให้มีความเข้มแข็งที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง มีการมอบรางวัลเกณฑ์คุณภาพดีเด่น (Best Quality Award) ในอันที่จะสร้างการรับรู้ในวงกว้าง กระตุ้นความต้องการพัฒนาองค์กร และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Krittanathip et al., 2013a)

อย่างไรก็ตาม การกำหนดทิศทางและแผนกลยุทธ์ของกลุ่มธุรกิจค้าส่งและค้าปลีกถือเป็นหัวใจสำคัญ ในการขับเคลื่อนองค์กรอย่างเป็นระบบภายใต้สภาวะความแปรปรวนของกระแส

ธุรกิจโลกที่มีความผันผวน ถูก disruption ด้วยภัยจากโรคระบาด โควิด 19 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงต่อธุรกิจ ผลักดันให้เกิดธุรกิจใหม่ที่สอดคล้องกับ New normal ที่ถือเป็นความท้าทายของผู้ประกอบธุรกิจในด้านการปรับตัวให้เท่าทัน (Chen et al., 2020; Zha et al., 2023) จากบริบทดังกล่าวการยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการของธุรกิจค้าส่งและค้าปลีกอย่างมีทิศทาง มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงและภาวะวิกฤต และมีเครือข่ายธุรกิจ ในอันที่จะสร้างประโยชน์ร่วมกันให้มีความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ ถือเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจค้าส่งและค้าปลีกในด้านการกำหนดทิศทางและแผนกลยุทธ์องค์กร
2. เพื่อใช้เกณฑ์มาตรฐานฯ ในการยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการร้านค้าส่งและค้าปลีกไทยด้านกำหนดทิศทางและแผนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการพัฒนาธุรกิจได้อย่างเป็นระบบ แข่งขันได้ และมีความยั่งยืน
2. หน่วยงานภาครัฐได้รับแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงประเด็นปัญหา และใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า
3. ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศธุรกิจสีเขียว มีความเป็นพันธมิตร เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีความยั่งยืน

วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กิจการค้าส่งค้าปลีกที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการร้านค้าส่งค้าปลีก ที่มีขนาดพื้นที่ขายไม่น้อยกว่า 300 ตารางเมตรหรือมียอดขายรวมไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาทต่อปี เป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ตัวอย่างมีร้านค้าที่เข้าร่วมเป็นตัวอย่งการวิจัย จำนวน 84 แห่ง (ในปี 2562 จำนวน 18 แห่ง ปี 2564 จำนวน 33 แห่ง และ ปี 2565 จำนวน 33 แห่ง) กระจายตัวในทุกภูมิภาคของประเทศ

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจค้าส่งค้าปลีก ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในยุค New normal โดยดำเนินการจัดส่งเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจค้าส่งค้าปลีก มุ่งเน้นในส่วนของการกำหนดทิศทางและการวางแผนกลยุทธ์ ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ กำหนดแนวทางในการจัดทำโมเดลธุรกิจ การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาส อุปสรรค จัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อทำการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานธุรกิจให้เป็นปัจจุบัน จนถึงปี 2565

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัยตามแผนปฏิบัติการ (Action plan) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนงาน 2) กำหนดขอบเขตแนวทางการดำเนินงานและการประเมินรายการกิจการก่อนการให้คำปรึกษาเชิงลึก 3) การให้คำปรึกษาหารือเชิงลึกและวางแผนปฏิบัติการรายการกิจการ 4) ติดตามและประเมินผลหลังการให้คำปรึกษา และ 5) วิเคราะห์ผลการยกระดับมาตรฐานธุรกิจ

ขั้นตอนที่ 3 การนำข้อมูลผลการยกระดับมาตรฐานธุรกิจรายการกิจการมาทำการจัด

กลุ่มประชากรเป็น 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มที่มีระดับคะแนนคงที่หรือเพิ่มขึ้นเล็กน้อย และ 2) กลุ่มที่มีระดับคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัด ด้วย Ward's cluster analysis

ผลการวิจัย

จัดประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อทบทวนเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจค้าส่งค้าปลีกมุ่งเน้นในส่วนของการกำหนดทิศทางและการวางแผนกลยุทธ์ ร่วมกันกับผู้แทนจากสมาคมการค้าส่ง-ปลีกไทย จำนวน 1 ท่าน

ผู้ประกอบการค้าส่งค้าปลีกทั้งที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์ในการใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจค้าส่งค้าปลีกจำนวน 4 ท่าน นักวิชาการที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจหรือที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน และผู้แทนจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 2 ท่าน ดำเนินการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานธุรกิจให้เป็นปัจจุบัน ปี 2565 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนและประเด็นในการประเมินหัวข้อการกำหนดทิศทางและแผนกลยุทธ์องค์กร

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ของธุรกิจ						เกณฑ์หลัก
1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของธุรกิจ						เกณฑ์ย่อย
ประเด็นพิจารณา	ระดับคะแนน					
	1	2	3	4	5	
■ มีการมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ มีการดำเนินงานต่างๆ เป็นไปตามวิสัยทัศน์พันธกิจที่ตั้งไว้ ■ กิจกรรม/เจ้าของธุรกิจหรือผู้บริหารระดับสูงมีเป้าหมาย-ตัวชี้วัด ที่ชัดเจน รวมทั้งมีการวิเคราะห์ผลและปรับปรุงกระบวนการทางธุรกิจอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยให้พนักงานมีส่วนร่วมในการจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัด						
คะแนนข้อ 1.1						
1.2 การสื่อสารภายในธุรกิจ						เกณฑ์ย่อย
ประเด็นพิจารณา	ระดับคะแนน					
	1	2	3	4	5	
■ มีกระบวนการหรือช่องทางสื่อสารต่าง ๆ ระหว่างเจ้าของธุรกิจ พนักงาน และส่วนงานต่าง ๆ เช่น ประชุม Morning Talk ไลน์กลุ่มร้านค้า อบรม ดัดป้ายประกาศ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริม ติดตามและประเมินเป้าหมาย-ตัวชี้วัด การทำงานให้มีประสิทธิภาพ						
คะแนนข้อ 1.2						

*Morning Talk หมายถึง การให้พนักงานได้มีการพูดคุย ประชุม หรือทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงเช้าก่อนที่จะเริ่มทำงานในแต่ละวัน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

2 การวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์ธุรกิจ						เกณฑ์หลัก
2.1 การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจ						เกณฑ์ย่อย
ประเด็นพิจารณา	ระดับคะแนน					
	1	2	3	4	5	
- มีการพิจารณาปัจจัยภายในและภายนอกที่กระทบต่อธุรกิจค้าส่งค้าปลีกของตนเอง เพื่อให้มีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของธุรกิจเช่น พฤติกรรมลูกค้า เทคโนโลยี การแข่งขัน คู่แข่ง สินค้าและบริการ ความเสี่ยง/ความท้าทายใหม่ๆ เป็นต้น - มีแผนกลยุทธ์ธุรกิจที่ครอบคลุมในชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ภายใต้สถานการณ์วิกฤตด้านสุขภาพหรือเศรษฐกิจ-สังคม						
คะแนนข้อ 2.1						
2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดของกลยุทธ์ธุรกิจ						เกณฑ์ย่อย
ประเด็นพิจารณา	ระดับคะแนน					
	1	2	3	4	5	
มีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และ ตัวชี้วัดของธุรกิจที่ชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับกลยุทธ์ธุรกิจ สภาพสังคม เศรษฐกิจและนโยบายภาครัฐ						
คะแนนข้อ 2.2						
2.3 การนำกลยุทธ์ธุรกิจไปปฏิบัติ						เกณฑ์ย่อย
ประเด็นพิจารณา	ระดับคะแนน					
	1	2	3	4	5	
มีกระบวนการหรือขั้นตอนดำเนินการ (Work Manual หรือ Procedure Manual)*ในการนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ มีผู้รับผิดชอบ มีการติดตาม ประเมินผลกิจกรรม โครงการ ตัวชี้วัดผลของกิจกรรม/โครงการ เป้าหมาย ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และงบประมาณ						
คะแนนข้อ 2.3						

*Work Manual หรือ Procedure Manual คือ สื่อที่ใช้อธิบายแนวทาง ขั้นตอน และวิธีการทำงานที่จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในปฏิบัติงาน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

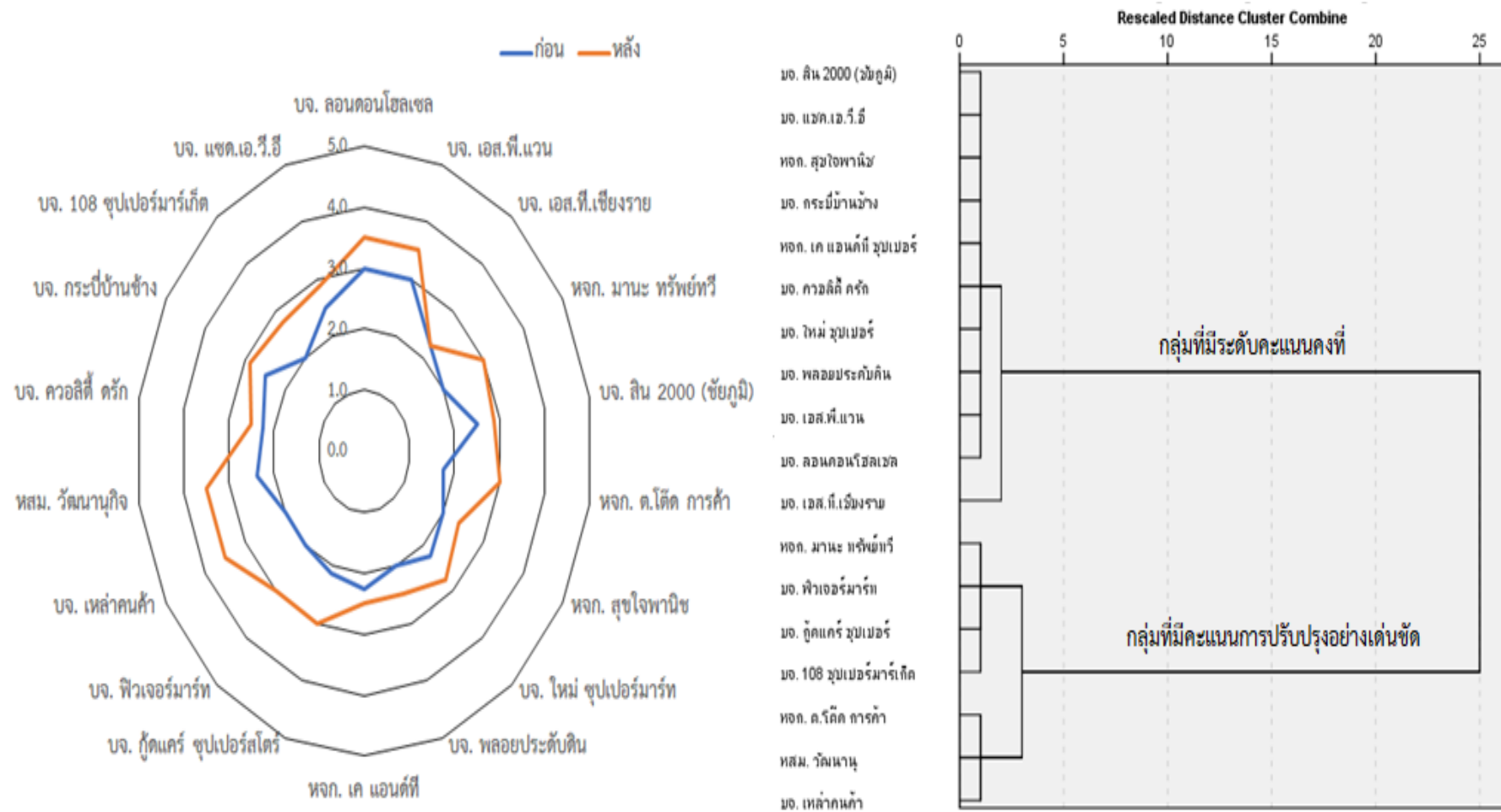
3 ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม		เกณฑ์หลัก				
3.1 ความรับผิดชอบต่อสังคม		เกณฑ์ย่อย				
ประเด็นพิจารณา		ระดับคะแนน				
		1	2	3	4	5
มีการดำเนินการที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพนักงานรับทราบนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการร้านค้าและปฏิบัติตาม เช่น สินค้าหน้าร้านมีคุณภาพ ตัดป้ายราคาชัดเจน ไม่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงวัน/เวลาที่กฎหมายกำหนด, ไม่จำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ หรือไม่จำหน่ายให้กับเยาวชนตามอายุที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น		คะแนนข้อ 3.1				
3.2 การทำประโยชน์และตอบแทนสังคม		เกณฑ์ย่อย				
ประเด็นพิจารณา		ระดับคะแนน				
		1	2	3	4	5
มีการดำเนินงานที่แสดงถึงการทำประโยชน์และตอบแทนสังคม โดยพนักงานรับทราบนโยบายและร่วมทำประโยชน์ให้สังคม เช่น คัดเลือกสินค้าชุมชน เข้ามาขายในร้านค้าให้โอกาสคนในชุมชนได้ร่วมงาน สนับสนุนหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนหรือหน่วยงานในชุมชน (บำรุงศาสนา การศึกษา เสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่คนในชุมชน) เป็นต้น		คะแนนข้อ 3.2				
3.3 ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม		เกณฑ์ย่อย				
ประเด็นพิจารณา		ระดับคะแนน				
		1	2	3	4	5
มีการดำเนินงานที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินการอยู่ พนักงานรับทราบนโยบายความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของร้านค้าและปฏิบัติตาม เช่น ประหยัดพลังงาน คัดแยกขยะ ลดการใช้พลาสติก สนับสนุนหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนเพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น		คะแนนข้อ 3.3				
4 การบริหารจัดการความเสี่ยงและภาวะวิกฤต		เกณฑ์หลัก				
4.1 การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง		เกณฑ์ย่อย				
ประเด็นพิจารณา		ระดับคะแนน				
		1	2	3	4	5
- มีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงที่สามารถรองรับปัญหาจากการดำเนินธุรกิจ ที่อาจจะผิดพลาด โดยมีการทบทวนและประเมินความเสี่ยง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง - มีการจัดทำแผนฉุกเฉินรองรับภัยธรรมชาติ เช่น ภัยพิบัติ อุทกภัย แผ่นดินไหว หรือภัยพิบัติจากมนุษย์ เช่น การชุมนุมประท้วง การก่อจลาจล เป็นต้น		คะแนนข้อ 4.1				

ตารางที่ 1 (ต่อ)

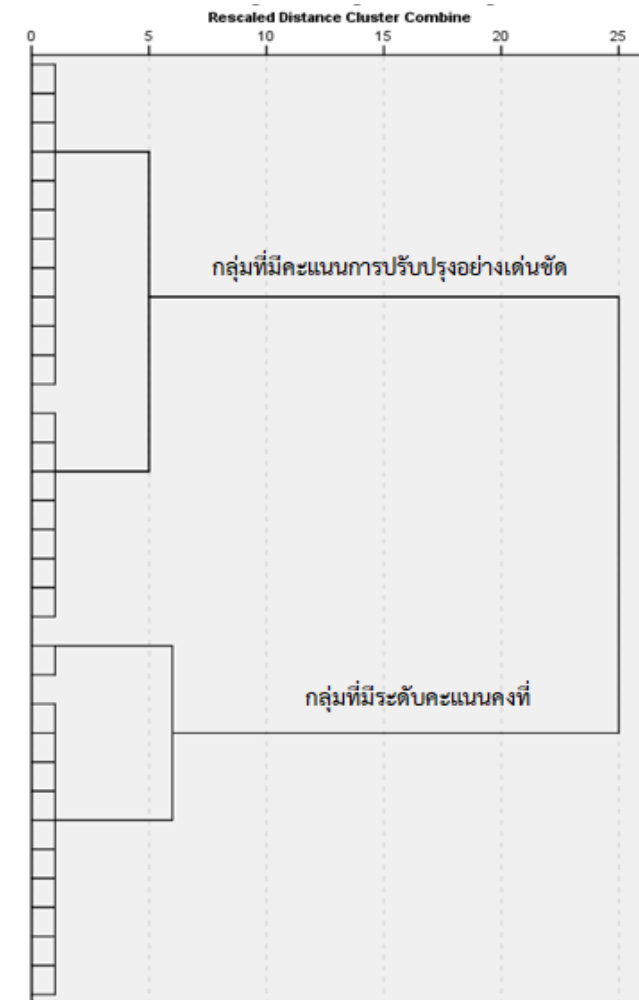
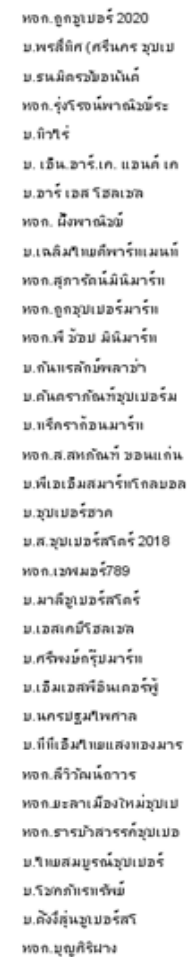
5 การสร้างเครือข่ายพันธมิตรธุรกิจ		เกณฑ์หลัก				
5.1 การสร้างเครือข่ายพันธมิตร		เกณฑ์ย่อย				
ประเด็นพิจารณา		ระดับคะแนน				
		1	2	3	4	5
- กิจการมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกหรือเข้าร่วมเครือข่ายพันธมิตรธุรกิจ เช่น เป็นเครือข่ายของสมาคมการค้าส่ง-ปลีกไทย Biz Club หอการค้า เป็นต้น - มีการดำเนินกิจกรรม ในการสร้างประโยชน์ร่วมกับพันธมิตรเครือข่าย เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูล การจัดกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดูงาน เป็นต้น		คะแนนข้อ 5.1				
หมายเหตุ:เกณฑ์การให้คะแนน						
1. มีแนวคิดแต่ยังไม่ได้ดำเนินการ						
2. นำแนวคิด/วิธีการ มาจัดทำเป็นแผนงานหรือเอกสารที่ระบุเป็นลายลักษณ์อักษร						
3. มีการนำแผน/แนวคิด/ วิธีการ ไปปฏิบัติ						
4. ตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานตามแผน/แนวคิด/วิธีการ						
5. มีการทบทวนและปรับปรุงผลการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น						

การยกระดับมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจค้าส่งค้าปลีกมุ่งเน้นในส่วนของการกำหนดทิศทางและการวางแผนกลยุทธ์ ผ่านกระบวนการพัฒนาฐานองค์ความรู้จากการบรรยายของผู้เชี่ยวชาญ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน ณ สถานประกอบการของร้านค้าส่งและค้าปลีกที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีมาตรฐานคุณภาพ และการให้คำปรึกษาหารือเชิงลึก ณ กิจการของผู้ประกอบการแต่ละราย จำนวน 3 ครั้ง และทำการเปรียบเทียบระดับคะแนนก่อนและหลังดำเนินการ implement แต่ละกิจการพบว่าในปี พ.ศ. 2562 มีกิจการจำนวน 7 รายที่มีระดับของคะแนนเพิ่มสูงขึ้นเกิน 1.0 จากฐานเดิม (39% ของประชากรตัวอย่าง) ซึ่งถูกจัดกลุ่มให้อยู่ในระดับมีศักยภาพสูงในการพัฒนา อย่างไรก็ตาม

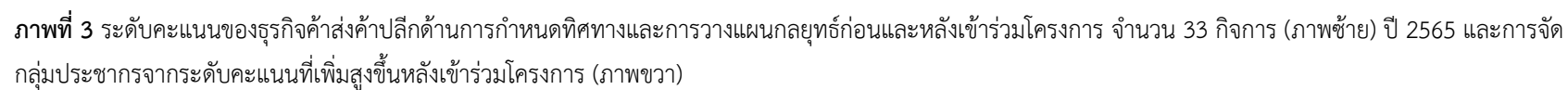
ในกลุ่มที่ระดับคะแนนคงที่มี 2 ประเด็นคือด้านความพร้อมของผู้บริหารที่ต้องการผลักดันมาตรฐานคุณภาพการบริหารจัดการธุรกิจค้าส่งค้าปลีก และบางกิจการมีระดับคะแนนค่อนข้างสูงถือเป็นการปรับปรุงทิศทางและแผนกลยุทธ์องค์กรส่งผลให้ระดับคะแนนคงที่ (ภาพที่ 2) ในปี 2564 ถือความสำเร็จอย่างมากที่สามารถผลักดันให้เกิดการเพิ่มสูงขึ้นของคะแนนผลประโยชน์ฯ ได้อย่างมีนัยสำคัญ สูงถึง 61% ของประชากรตัวอย่าง (หรือ 20 กิจการ จากทั้งหมด 33 กิจการ) (ภาพที่ 3) และในปี 2565 มีเพียง 5 กิจการ จากทั้งหมด 33 กิจการ (15% ของประชากรตัวอย่าง) ที่เข้าร่วมโครงการมีระดับของคะแนนเพิ่มสูงขึ้น จัดอยู่ในกลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาอย่างเด่นชัด (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ระดับคะแนนของธุรกิจค้าส่งค้าปลีกด้านการกำหนดทิศทางและการวางแผนกลยุทธ์ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ จำนวน 18 กิจการ (ภาพซ้าย) ปี 2562 และการจัดกลุ่มประชากรจากระดับคะแนนที่เพิ่มสูงขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการ (ภาพขวา)

ภาพที่ 2 ระดับคะแนนของธุรกิจค้าส่งค้าปลีกด้านการกำหนดทิศทางและการวางแผนกลยุทธ์ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ จำนวน 33 กิจการ (ภาพซ้าย) ปี 2564 และการจัดกลุ่มประชากรจากระดับคะแนนที่เพิ่มสูงขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการ (ภาพขวา)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การปรับปรุงเกณฑ์คุณภาพของธุรกิจค้าส่งค้าปลีกด้านการกำหนดทิศทางและการวางแผนกลยุทธ์ ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความทันสมัย รองรับบริบทของกระแสโลกาภิวัตน์ และ disruption ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Krittanathip et al., 2013a, 2013b) แม้ว่ากลุ่มธุรกิจค้าส่งค้าปลีกสายพันธุ์ไทย จะก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจคิดเป็นร้อยละ 16 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เป็นกลุ่มธุรกิจที่มีความสำคัญและเป็นรากฐานของเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น มีความใกล้ชิดกับชุมชนเป็น soft power มีระบบเกื้อกูลกับชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมมาอย่างยาวนาน ซึ่งต้องการการดูแลเชิงนโยบายจากภาครัฐ เพื่อให้ยังคงอยู่คู่สังคมไทย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำจากกลุ่มธุรกิจต่างชาติที่เข้ามาลงทุนและมีบทบาทในธุรกิจค้าส่งค้าปลีกสมัยใหม่ (Cheevapruk, 2012; Kessuvan et al., 2015; Pansantie & Boonchukham, 2022) จากการรุกไล่ของกลุ่มทุนต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนและแชร์ส่วนแบ่งการตลาดของธุรกิจค้าส่งค้าปลีก จึงได้เกิดการรวมกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการยกระดับการแข่งขัน รวมถึงได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานรัฐ อย่างต่อเนื่องยาวนาน (Krittanathip et al., 2013c) ให้สามารถยืนหยัดต่อสู้ในสนามการค้าที่เป็นทะเลสีเลือด และพยายามจะเปลี่ยนให้เป็นทะเลสีน้ำเงิน สร้างบรรยากาศแบบพันธมิตรมากกว่าศัตรูหรือคู่แข่ง เช่น การเปิดให้เข้าศึกษาดูงานของผู้ที่ได้รับโอกาสพัฒนา การสอนงาน การพัฒนาต่อ

ยอดระบบใหม่ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศการร่วมมือ และเครือข่ายถาวรในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ (Komulainen & Siltala, 2021; Christodoulou & Langley, 2020) การขยายผลจากการดำเนินการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องโดยนโยบายรัฐดังกล่าว ส่งผลให้ค่าการประเมินของระดับคะแนน ในหัวข้อการกำหนดทิศทางและการวางแผนกลยุทธ์ มีค่าเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัด ในหลายกิจการ และยังคงมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการยกระดับ และก้าวเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานทางธุรกิจ โดยพบว่ากิจการที่ก้าวเข้าสู่การพัฒนาในยุคแรกยังคงรักษาระดับของคะแนนให้สูงกว่า 4.5 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงมาก และมีศักยภาพการแข่งขันในด้านธุรกิจสูงเช่นเดียวกัน (Krittanathip et al., 2013b)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้ประกอบการยังคงต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในด้านแผนที่นำทางและแผนกลยุทธ์องค์กร รวมถึงการใช้เครื่องมือวิเคราะห์สุขภาพขององค์กร และแนวทางในการยกระดับการแข่งขันขององค์กร นอกจากนี้ข้อมูลจากงานวิจัยนี้ หน่วยงานรัฐ น่าจะนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายการสนับสนุนธุรกิจสายพันธุ์ไทยให้มีความเข้มแข็งแข่งขันได้ และมีความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ควรดำเนินวิจัยต่อเนื่อง โดยมีกรอบเวลาในการวิจัยที่มากกว่านี้

References

- Cheevapruk, S. (2012). The impact of foreign retail and wholesale stores on traditional wholesale stores in Nonthaburi province, *Thailand. Information Management and Business Review*, 4, 537-544.
- Chen, P., Zhao, R., Yan, Y., & Li, X. (2020). *Promotional pricing and online business model choice in the presence of retail competition*. Omega.
- Christodoulou, I., & Langley, P. A. (2020). A gaming simulation approach to understanding blue ocean strategy development as a transition from traditional competitive strategy. *Journal of Strategic Marketing*, 28, 727-752.
- Hoseini-Shekarabi, S. A., Gharaei, A., & Karimi, M. (2019). Modelling and optimal lot-sizing of integrated multi-level multi-wholesaler supply chains under the shortage and limited warehouse space: Generalised outer approximation. *International Journal of Systems Science: Operations & Logistics*, 6, 237-257.
- Jerath, K., Kim, S.H., & Swinney, R. (2017). Product quality in a distribution channel with inventory risk. *Marketing Science*, 36, 747-761.
- Kessuvan, A., Parthanadee, P., & Buddhakulsomsiri, J. (2015). The study of consumption behaviors and factors affecting decision to purchase fishery products of consumers in the North and Northeast of Thailand. *International Food Research Journal*, 22(6), 2670-2678.
- Komulainen, A., & Siltala, S. (2021). *Resistance to inequality as a competitive strategy?—The cases of the Finnish consumer co-ops Elanto and HOK 1905–2015*. Routledge.
- Krittanathip, V., Rakkarn, S., Cha-um, S., & Jindawattana, A. (2013a). Implementation of self-assessment evaluation for total quality management: A case study of wholesale sectors. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 88, 81-88.
- Krittanathip, V., Rakkarn, S., Cha-um, S., & Klamdej, I. (2013b). Development of weighting on self-assessment evaluation for total quality management: A case study of wholesale sectors. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 88, 49-60.
- Krittanathip, V., Cha-um, S., Suwandee, S., Rakkarn, S., & Ratanamaneichat, C. (2013c). The reduction of inventory and warehouse costs for Thai traditional wholesale businesses of consumer products. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 88, 142-148.
- Moosavi, J., Fathollahi-Fard, A. M., & Dulebenets, M. A. (2022). Supply chain disruption during the COVID-19 pandemic: Recognizing potential disruption management strategies. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 75, 1-34.

- Pansantie, C., & Boonchukham, P. (2022). Online marketing structural equation model affecting success of retail and wholesale business of processed food in the Eastern region of Thailand. *Rajabhat Chiang Mai Research Journal*, 23, 1-14.
- Pujawan, I.N., & Bah, A.U. (2022). Supply chains under COVID-19 disruptions: Literature review and research agenda. *Supply Chain Forum: An International Journal*, 23, 81-95.
- Wang, J., Shum, S., & Feng, G. (2022). Supplier's pricing strategy in the presence of consumer reviews. *European Journal of Operational Research*, 296, 570-586.
- Zenny, Y. (2020). Strategic contracting and hybrid use of agency and wholesale contracts in e-commerce platforms. *European Journal of Operational Research*, 281, 231-239.
- Zha, Y., Li, Q., Huang, T., & Yu, Y. (2023). Strategic information sharing of online platforms as resellers or marketplaces. *Marketing Science*, 42, 659-678.

ผลกระทบของวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมการบริโภคต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอนของผู้บริโภคใน Gen Z

ฉันทมัย เจียรกุล

สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ ฉันทมัย เจียรกุล สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250 E-mail: tchiarakul@gmail.com

วันที่รับบทความ: 23 พฤศจิกายน 2566 วันที่แก้ไขบทความ: 12 ธันวาคม 2566 วันที่ตอบรับบทความ: 16 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอนของผู้บริโภคใน Gen Z **วิธีการวิจัย** การวิจัยเชิงสำรวจจากตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริโภคใน Gen Z จำนวน 270 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ **ผลการวิจัย** ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ภาคกลาง เป็นเพศหญิง อายุ 15-20 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี และมีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท รูปแบบการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนและพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อสินค้าติดฉลากคาร์บอนอย่างมีนัยสำคัญ **นัยทางทฤษฎี/นโยบาย** ผู้ประกอบการสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอน ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคใน Gen Z ได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการบริโภค พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอน

Lifestyle and consumption behavior and their effect on Gen z's purchasing decision for carbon-labeled products

Tanyamai Chiarakul

Thai-Nichi Institute of Technology, Pattanakarn Rd., Suanlaung, Suanluang, Bangkok 10250

Correspondence concerning this article should be addressed to **Tanyamai Chiarakul**, Thai-Nichi Institute of Technology, Pattanakarn Rd., Suanlaung, Suanluang, Bangkok 10250
E-mail: tchiarakul@gmail.com

Received date: November 23, 2023 Revised date: December 12, 2023 Accepted date: December 16, 2023

Abstract

PURPOSES: To study lifestyle and consumption behavior and their effect on Gen Z's purchasing decision trend for carbon-labeled products. **METHODS:** Sample survey research of 270 accidentally selected consumers in Gen Z. **RESULTS:** It was found that the majority of respondents lived in the central region, were female, aged 15-20 years, received bachelor's degree, and income lower or equal to 10,000 baht. It was also found that lifestyle was related to global warming, and consumption behavior of environmentally friendly products affected purchase decision on carbon-labeled products significantly. **THEORETICAL/POLICY IMPLICATIONS:** Entrepreneurs could apply the findings as guidelines to develop carbon-labeled products to satisfy Gen Z consumers.

Keywords: Lifestyle, consumption behavior, purchase decision trend, carbon-labeled products

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 “ความยั่งยืน” เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับองค์กรทุกประเภท เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการเติบโตอย่างมีกำไรของบริษัท เช่นเดียวกับการรักษาคุณค่าทางสังคมและ ในบรรดาเสาหลักสามประการของความยั่งยืน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลอย่างมากต่ออุตสาหกรรมทั่วโลกและนโยบายของรัฐบาล การเคลื่อนไหวในเรื่องนี้เริ่มขึ้นในช่วงปลายทศวรรษที่ 1990 เมื่อมีการรับรู้และการให้ความสำคัญเกี่ยวกับ “คาร์บอนฟุตพริ้นท์” (Carbon foot print : CGP) และภาวะโลกร้อน พิธีสารเกียวโต ขอให้ลดก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศ และประมาณ 150 ประเทศให้สัตยาบันเพื่อรับรองพิธีสารนี้ในนโยบายอุตสาหกรรมของตน นอกจากนี้ รายงานการประเมินโดยคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พบว่าก๊าซเรือนกระจกส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของเรา มาตรการด้านกฎระเบียบและธุรกรรมต่าง ๆ เช่น ระบบการซื้อขายคาร์บอน และภาษีคาร์บอน ถูกกำหนดขึ้นโดยประเทศต่าง ๆ ในนโยบายความยั่งยืน องค์กรต่างให้ความสำคัญต่อเรื่องดังกล่าว และตอบสนองต่อการปล่อยคาร์บอนในโลกปัจจุบัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กร ในรายงานประจำปี Carbon Disclosure Project (2011) บริษัทต่าง ๆ เช่น Walmart, Pepsi, Coca-Cola, Volkswagen และ Ericsson สัญญาว่าจะมีการตั้ง “เป้าหมายคาร์บอน” บริษัทต่าง ๆ เริ่มใช้เครื่องจักรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยานพาหนะที่ก่อมลพิษน้อยลง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น กระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลด CFP ในสถานการณ์นี้ ลูกคามีบทบาทสำคัญ เมื่อพวกเขาสนใจแนวทางการบริโภคที่คำนึงถึงสังคม/สิ่งแวดล้อม ด้วยความกังวลที่เพิ่มขึ้น

เกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม และผลกระทบทางสังคม องค์กรต่าง ๆ จึงนำกลยุทธ์ที่ยั่งยืนมาใช้ นักวิจัยพบว่าการใช้กลยุทธ์ที่ยั่งยืนช่วยลดผลกระทบจากภาวะเรือนกระจกและการปล่อยคาร์บอนในสิ่งแวดล้อม การวิจัยส่วนมากได้กล่าวถึงประเด็นการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืน เช่น การจัดซื้อที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โลจิสติกส์ย้อนกลับ และการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในช่วงสองสามทศวรรษ การวิจัยจำนวนมากเกี่ยวกับ CFP ของการจัดการห่วงโซ่อุปทานได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความสำคัญที่เพิ่มขึ้นของต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมในกลยุทธ์ห่วงโซ่อุปทาน การศึกษาเหล่านี้พยายามที่จะสร้างความสำคัญของ CFP ในการจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน Hoffmann et al. (2019) พบว่าผู้บริโภคมักจะรู้สึกขัดแย้งในเป้าหมายของตนเอง เนื่องจากผู้บริโภคต้องแลกเปลี่ยนระหว่างเป้าหมายที่มีความต้องการของตนเองเป็นหลัก (รสชาติ ความสะดวก และการออม) และเป้าหมายด้านความยั่งยืน ดังนั้น การตัดสินใจในการบริโภคจึงไม่สอดคล้องและมักจะขัดแย้งกัน และเกิดความขัดแย้งกันระหว่างทัศนคติเชิงบวกกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง อัตราการยอมรับในผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืนยังอยู่ในระดับที่น้อย แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน เป็นกลุ่มเฉพาะและผู้บริโภคส่วนใหญ่ของตลาดหรือตลาด ผู้บริโภคกระแสหลักยังคงไม่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนมากนัก และเพื่อเพิ่มการยอมรับผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน ควรเน้นที่การศึกษาผู้บริโภคกระแสหลักดังกล่าว Axon (2017) รายงานว่ามีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำหรับผู้บริโภคจากรูปแบบการใช้ชีวิตแบบยั่งยืน เนื่องจากเป็นสิ่งที่จำเป็นในการออกแบบเพื่อจะก่อให้เกิดความยั่งยืน โดยสามารถลดอุปสรรคทั้งหลาย Delmonico et al. (2018)

กล่าวว่าเราจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงอุปสรรคสำหรับการบริโภคแบบยั่งยืน เนื่องจากการยอมรับการบริโภคแบบยั่งยืนยังต้องเผชิญกับความท้าทายมากมาย และการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นนี้ในประเทศกำลังพัฒนา มีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากความยั่งยืนสามารถสร้างผลกระทบทางสังคมในเชิงบวกได้

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา การตระหนักถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจอย่างมากจากนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงาน มีการวิจัยและปฏิบัติเพื่อความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ที่กับการปฏิบัติสำหรับธุรกิจ แนวปฏิบัติที่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมของบริษัทได้กลายเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของผลงานและชื่อเสียงของบริษัท ความคิดริเริ่มโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน การลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ และความพยายามอื่น ๆ ได้รับการยอมรับและชื่นชมจากประชาชนทั่วไป (Valet, 2019) ในระดับมหภาค ความพยายามขององค์กรเหล่านี้มีส่วนช่วยในการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก เมื่อองค์กรต่าง ๆ คำนึงถึงมาตรการด้านความยั่งยืนอย่างเหมาะสม จะเป็นการเปิดตลาดธุรกิจใหม่สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน ความพยายามด้านความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมช่วยให้บริษัทสามารถมุ่งเน้นไปที่นวัตกรรม เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ประหยัดต้นทุน นักวิจัยด้านความยั่งยืนส่วนใหญ่ มุ่งเน้นไปที่ความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงกับทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อความยั่งยืน (Basha & Lal, 2019; Hofenk et al., 2019) อย่างไรก็ตาม กลไกที่นำไปสู่ความตั้งใจซื้อเหล่านี้ยังไม่ได้สำรวจอย่างละเอียด การศึกษาในครั้งนี้ จึงสนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมของ Gen Z

การรับรู้โดยทั่วไปของกลุ่ม และความพยายามอย่างสม่ำเสมอของกลุ่มรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมได้กระตุ้นให้ผู้บริโภคนำพฤติกรรมบริโภคที่ยั่งยืนไปใช้ในชีวิตประจำวัน แม้กระทั่งบังคับให้องค์กรธุรกิจลงทุนในการผลิต การจัดจำหน่าย และการโฆษณาผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืนดังกล่าว ไม่ใช่แค่คนทั่วไปเท่านั้น แต่รวมถึงคนร่ำรวยในสังคมที่ครั้งหนึ่งเคยถูกวิจารณ์เรื่องทัศนคติที่ไม่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม ตอนนี้ก็ต้องเริ่มมองหาสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง (Ebbs, 2019) เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ปัญหาและหาข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมบริโภค ที่บริษัทต่าง ๆ ได้เริ่มใช้ฉลากสิ่งแวดล้อมเพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์ของตนแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ทั่วไปที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ฉลากสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ได้กลายเป็นเครื่องตรวจสอบคุณภาพสำหรับความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของการผลิตและการบริโภคผลิตภัณฑ์ ฉลากสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ยังมีอิทธิพลต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์เหล่านี้ในตลาด เนื่องจากผู้บริโภคบางส่วนมักจะชอบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการผลิต และการบริโภค ตามที่เคยคาดการณ์กันไว้ จำนวนผู้บริโภคที่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืนได้เพิ่มสูงขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของโฆษณาด้านสิ่งแวดล้อมโดยบริษัทต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มระดับการรับรู้ของผู้บริโภคซึ่งนำไปสู่การเพิ่มยอดขายของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว การศึกษาล่าสุดที่ตีพิมพ์ใน Forbes ระบุว่าร้อยละ 88 ของประชากรโลกชอบแบรนด์สินค้าที่ช่วยให้พวกเขาได้บริโภคอย่างยั่งยืนมากกว่า (Townsend, 2018) ดังนั้น การบริโภคอย่างยั่งยืนจึงกลายเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการดึงดูดผู้บริโภค การศึกษาเกี่ยวกับการบริโภคที่ยั่งยืนยังได้เสนอแนะว่า การโฆษณาที่สนับสนุนสิ่งแวดล้อม

ช่วยนำเสนอคุณลักษณะด้านความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์และบริการแก่ผู้บริโภค และประสบความสำเร็จในการสร้างจิตสำนึกทางสังคมเกี่ยวกับความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้บริโภค (Yoon et al., 2016)

จากการอภิปรายข้างต้น พบว่าแรงจูงใจในการพัฒนาการศึกษาในปัจจุบันมีสองประการ ประการแรก มีสาเหตุมาจากการขาดการวิจัยที่เพียงพอเกี่ยวกับบทบาทของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การโฆษณา และวัตถุนิยมกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ในการศึกษาก่อนหน้านี้ ได้ตรวจสอบความยั่งยืนและบทบาทของความยั่งยืนต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม การศึกษาในปัจจุบันใช้มุมมองของผู้บริโภคเพื่อตรวจสอบจุดเชื่อมโยงระหว่างทัศนคติของบุคคลที่มีต่อความยั่งยืน การโฆษณา และพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค ท่ามกลางกระแสวัตถุนิยม การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมผู้บริโภค และทัศนคติมีความสำคัญสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (ในที่นี้ คือผู้บริโภค) เพื่อพัฒนาภาพลักษณ์ที่ดีของผลิตภัณฑ์และบริการ อันจะชี้นำไปถึงแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์เชิงลึกของความสัมพันธ์ดังกล่าวจะให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าสำหรับนักการตลาดในการออกแบบกลยุทธ์การตลาดของตนตามนั้น ประการที่สอง การวิจัยก่อนหน้านี้เกี่ยวกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมบ่งชี้ว่า การวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การทำความเข้าใจตัวแปรระดับองค์กร เช่น ตัวบ่งชี้ด้านสิ่งแวดล้อม ประสิทธิภาพทางการเงิน และตัวบ่งชี้อื่น ๆ) ส่วนการศึกษาในระดับบุคคล การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในขององค์กรเหล่านี้ยังไม่ได้ถูกเน้นในการศึกษาเหล่านี้ และในปัจจุบัน ด้วยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ในประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชีย การบริโภคอย่างยั่งยืนจึงกลายเป็นงานวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคที่ทันสมัย (Quoquab et al., 2019) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอน ในระดับบุคคลของผู้บริโภคชาวไทย Gen Z ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีความกังวลในด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมาก (Wong, 2021)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน พฤติกรรมผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอนของผู้บริโภคใน Gen Z

ทฤษฎีและแนวความคิดในการวิจัย

ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต

นักวิจัยหลายคนสังเกตว่าผู้บริโภคที่ใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อมและมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า นอกจากนี้ จากการทำเหมืองข้อมูลของ Twitter ได้เปิดเผยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของลูกค้า แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างความประทับใจของลูกค้าที่มีต่อความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและความสำเร็จของสินค้าแฟชั่นสุดหรู การศึกษาก่อนหน้านี้ (Blasi et al., 2020; Sobuj et al., 2021) พบว่าความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อความตั้งใจในการซื้อของเยาวชนบังกลาเทศที่มีต่อเครื่องแต่งกายที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่การรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อความง่ายหรือความยากในการทำพฤติกรรมที่สนใจหรือ Perceived behavioral controls (PBC) ไม่เป็นเช่นนั้น (Sobuj et al.,

2021) เนื่องจากมีผลเชิงประจักษ์ที่ต่างกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างข้อกังวลด้านสิ่งแวดล้อมและ PBC เกี่ยวกับความตั้งใจซื้อ ซึ่งวัฒนธรรมและบริบทอาจมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์นี้

ทฤษฎีและแนวความคิดด้านพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและยั่งยืนได้รับการวิจัยในประเทศอุตสาหกรรมตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 (Nguyen, 2019) แม้ว่าการบริโภคสีเขียวจะไม่ได้ได้รับความสนใจทางวิชาการมากนักในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา (Munera et al., 2021) แต่แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาและการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าประเด็นดั้งเดิมในสังคมวิทยาและจิตวิทยาสิ่งแวดล้อม (Nguyen, 2019) การศึกษาล่าสุดแสดงให้เห็นว่าการบริโภคสีเขียวกำลังได้รับแรงผลักดัน การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและการบริโภคอย่างยั่งยืนยังได้รับความสนใจมากขึ้นจากนักวิชาการด้านการตลาด (Jaiswal & Kant, 2018) เป็นผลให้มีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมที่สนับสนุนสิ่งแวดล้อม (Kumar et al., 2020; Munera et al., 2021; Nguyen & Nguyen, 2020) หัวข้อที่ดึงดูดความสนใจของนักวิจัยจำนวนมากคือ ความสนใจในการศึกษาที่รวมเอาปัญหาความใส่ใจด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับการจัดซื้อที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การสำรวจปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคสีเขียวจึงเป็นขั้นตอนต่อไปที่จำเป็นสำหรับการศึกษาปัจจุบัน การบริโภคสีเขียวอาจถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมของลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและได้รับแรงจูงใจทั้งจากความต้องการที่จะตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลและความสนใจในสวัสดิการทางสังคม การบริโภคสีเขียวสะท้อนถึงพฤติกรรม การซื้อของ

ลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยั่งยืน ซึ่งนำมาใช้เคลและเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนหลีกเลี่ยงการซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวที่ส่งผลเสียต่อระบบนิเวศและสังคม (Jaiswal & Kant, 2018)

ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับแนวโน้มการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการตัดสินใจซื้อ (Buying decision process) ประกอบไปด้วย

1. การตระหนักถึงความต้องการ (Problem recognition) (Problem recognition) หมายถึง การที่ผู้บริโภคตระหนักถึงความต้องการของตนเอง โดยผู้บริโภครับรู้ถึงความแตกต่างระหว่างสถานะที่แท้จริงของตนเองจากสถานะที่ปรารถนา โดยความต้องการนั้นจะถูกกระตุ้นจากสิ่งกระตุ้นภายในและสิ่งกระตุ้นภายนอก

2. การค้นหาข้อมูล (Information search) เมื่อความต้องการของผู้บริโภคไม่ได้รับการตอบสนองผู้บริโภคจะเกิดความต้องการนั้นไว้ในความทรงจำและนำไปค้นหาข้อมูล (Information search) ที่สอดคล้องกับความต้องการนั้น โดยผู้บริโภคจะหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลได้แก่ แหล่งบุคคล แหล่งพาณิชย์ แหล่งสาธารณะ ซึ่งอิทธิพลของแหล่งข้อมูลเหล่านี้จะแตกต่างกันตามผลิตภัณฑ์และผู้ซื้อ ซึ่งโดยทั่วไปผู้บริโภคจะรับข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากแหล่งพาณิชย์มากที่สุด อย่างไรก็ตามแหล่งที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ แหล่งบุคคล

3. การประเมินทางเลือก (Evaluation of alternatives) หมายถึง วิธีการที่ผู้บริโภคใช้ข้อมูลที่มีนำมาประเมินแต่ละทางเลือก ซึ่งผู้บริโภคจะมีทัศนคติต่อสินค้าแต่ละทางเลือกที่แตกต่างกัน โดยผู้บริโภคจะพิจารณาอย่างรอบคอบและคิดอย่างมีเหตุผล แต่ในบางครั้งผู้บริโภคอาจจะไม่ประเมิน

ทางเลือก บางครั้งเกิดจากปัจจัยกระตุ้นหรือเป็นไปตามสัญชาตญาณของผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อเองหรือบางครั้งตัดสินใจซื้อตามคำแนะนำของเพื่อน เป็นต้น

4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) โดยปกติผู้บริโภคจะทำการตัดสินใจซื้อจากตราสินค้าที่ชอบที่สุด ในบางครั้งทัศนคติของผู้อื่นและปัจจัยทางสถานการณ์ที่คาดไม่ถึงก็ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อหรือการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

5. พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post purchase behavior) พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังของผู้บริโภคและการรับรู้ถึงผลการปฏิบัติงานของสินค้า ถ้าสินค้าปฏิบัติงานได้ต่ำกว่าความคาดหวัง ผู้บริโภคจะรู้สึกผิดหวัง ถ้าสินค้าปฏิบัติงานได้ตามความคาดหวัง ลูกค้าน่าจะเกิดความพอใจ ถ้าสินค้าสามารถปฏิบัติงานได้สูงกว่าความคาดหวังลูกค้าน่าจะรู้สึกประทับใจในสินค้านั้น และการสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าจะส่งผลต่อยอดขาย

ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับสินค้าติดฉลากคาร์บอน

ฉลากลดคาร์บอน หมายถึง ฉลากที่แสดงระดับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกหรือการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหน่วยสินค้าหรือบริการเพื่อเป็นข้อมูลอย่างง่ายสำหรับผู้บริโภคประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ผลการประเมินจะถูกเทียบเป็นปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (CO₂ equivalent) ต่อหน่วยผลิตภัณฑ์สินค้าที่ได้รับฉลากลดคาร์บอน หมายความว่าสินค้านั้นมาจากกระบวนการผลิตที่สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและมีความเป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ (สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2560) พัฒนกุล และ เจษฎาลักษณ์ (2559) ได้ศึกษาวิจัย พบว่าในด้านความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับการตั้งใจ

ซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในระดับสูง โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างรู้ว่าผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกในการร่วมรักษาสีเขียวของประชาชน เป็นผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าผลิตภัณฑ์ อื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัตถุดิบที่สามารถนำมาหมุนเวียนใช้ใหม่ได้ ปล่อยสารเคมีหรือพิษน้อยกว่าผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน และไม่ใช่สารประกอบ คลอโรฟลูออโรคาร์บอน (Chlorofluorocarbon: CFC) ที่ก่อให้เกิดภาวะเรือนกระจกในทุกกระบวนการผลิต

ผู้บริโภคเจนซี (Gen Z)

เจนซี (Generation Z) หมายถึงผู้ที่เกิดหลังปี 1995 หรือ เรียกอีกอย่างว่า iGeneration หรือยุคอินเทอร์เน็ตเนื่องจากมีความเข้าใจในเทคโนโลยีสูง (Zis et al., 2021) และเป็นรุ่นแรกที่ไร้เซเคิล (Firamadhina & Krisnani, 2021) คนรุ่นนี้เคยชินกับการเปลี่ยนแปลงเพราะอินเทอร์เน็ต มีข้อมูลที่ถือเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับการเปลี่ยนแปลงและวิถีชีวิตตามกระแสสังคมและแก้ปัญหา (Nasution & Kurnia, 2021) การใช้ชีวิตในยุคแห่งการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วส่งผลต่อความคิด และพฤติกรรมของ Gen Z (Helauddin et al., 2019) ลักษณะเฉพาะของ Gen Z คือการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นบ่อยครั้งผ่านโซเชียลมีเดีย คนรุ่นนี้ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จากข้อมูลของ Schlossberg (2016) Gen Z ดูเหมือนว่าจะมีพฤติกรรมแตกต่างจากรุ่นก่อนหน้า รวมถึงในด้านพฤติกรรมผู้บริโภคด้วย Gen Z เห็นว่าความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสิ่งสำคัญเมื่อซื้อผลิตภัณฑ์ (Wong, 2021)

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการบริโภค และความรู้ความเข้าใจ ที่มีผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่มีฉลากคาร์บอนของผู้บริโภค Gen Z ในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามผู้บริโภครุ่นชาวไทย Gen Z ประชากรที่ใช้ในการเก็บแบบสอบถามโดยใช้สูตรของ Cochran's ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 267 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยทำการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 270 ชุด ในช่วงเวลา พ.ศ. 2566 - มิ.ย. 2566 ใช้การเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) โดยผู้วิจัยใช้การกระจายแบบสอบถามแบบออนไลน์ไปยังผู้บริโภครุ่นชาวไทย Gen Z ที่มีความเต็มใจและสะดวกที่จะตอบแบบสอบถาม ผ่านทางเครือข่ายโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

โดยเกณฑ์การให้คะแนน ใช้การประมาณค่าตามวิธีวัดความคิดเห็น 5 ระดับ ตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยวัดระดับความคิดเห็นใช้มาตราวัดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) ซึ่งกำหนดการคิดค่าคะแนนจากแบบสอบถาม ดังนี้ ระดับความคิดเห็น ระดับคะแนน

มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

เมื่อรวบรวมข้อมูลแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยเพื่อแปลผล แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 270 คน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ภาคกลาง ร้อยละ 80 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.7 อายุ 15–20 ปี ร้อยละ 65.2 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 85.9 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 69.70 รายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 77.00

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน

รูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน		
	Mean	SD.
อุณหภูมิโลกสูงขึ้นมาก	4.41	0.768
ในอนาคตน้ำจะท่วมโลกเนื่องจากอุณหภูมิโลกที่สูงขึ้นทำให้น้ำแข็งบนขั้วโลกละลาย	4.15	0.795
ทุกคนบนโลกกำลังได้รับผลกระทบจากโลกร้อน	4.38	0.789
ภาวะโลกร้อนเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต	4.40	0.737
ท่านมีความกังวลกับภาวะโลกร้อน	4.21	0.823
รูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านกิจกรรมลดภาวะโลกร้อน		
ฉันมองหาผลิตภัณฑ์ที่มีสัญลักษณ์ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมก่อนซื้อ	3.16	1.013
ฉันลดการใช้ถุงพลาสติกเพราะย่อยสลายยาก	3.41	0.924
ถ้าเป็นไปได้ฉันจะเลือกผลิตภัณฑ์ชนิดเติม	3.68	1.028
ฉันเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรีไซเคิล	3.42	0.999
ฉันนำถุงจากการใส่ผลิตภัณฑ์ที่ซื้อามาใช้ซ้ำ	3.93	1.026
ฉันเลือกใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนถุงพลาสติก	3.67	1.048
ฉันใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด	3.50	1.086
รูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความสนใจเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน		
ฉันสนใจเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ปิดไฟ 1 ชั่วโมง เพื่อลดโลกร้อน	3.28	0.983
ฉันสนใจเป็นส่วนหนึ่งในการรณรงค์ให้ทุกคนหันมาปลูกต้นไม้	3.59	1.013
ฉันสนใจที่จะเผยแพร่ข้อมูลและแจ้งกิจกรรม รณรงค์ลดโลกร้อน	3.39	1.077
ฉันสนใจผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม	3.64	1.023

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 270 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ในระดับมากที่สุดโดยอันดับหนึ่งคือ อุณหภูมิโลกสูงขึ้นมาก อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.41, S.D.= 0.768) ภาวะโลกร้อนเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต (Mean = 4.40, S.D.= 0.737) และ ทุกคนบนโลกกำลังได้รับผลกระทบจากโลกร้อน (Mean = 4.38, S.D.= 0.789) ตามลำดับ และให้ระดับความคิดเห็น

เกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรมลดภาวะโลกร้อน ในระดับมาก โดยอันดับหนึ่งคือฉันนำถุงจากการใส่ผลิตภัณฑ์ที่ซื้อามาใช้ซ้ำ อยู่ในระดับมาก (Mean = 3.93, S.D.= 1.026) ถ้าเป็นไปได้ฉันจะเลือกผลิตภัณฑ์ชนิดเติม (Mean = 3.68, S.D.= 1.028) และ ฉันเลือกใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนถุงพลาสติก (Mean = 3.67, S.D.= 1.048) ตามลำดับ และให้ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านความสนใจเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ในระดับมาก โดยอันดับหนึ่งคือฉันสนใจผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากที่ช่วยรักษา

สิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก (Mean = 3.64, S.D.= 1.023) ฉันทสนใจเป็นส่วนหนึ่งในการรณรงค์ให้ทุกคนหันมาปลูกต้นไม้ (Mean = 3.59, S.D.= 1.013) และ ฉันทสนใจที่จะเผยแพร่ข้อมูลและแจ้งกิจกรรม รณรงค์ลดโลกร้อน (Mean = 3.39, S.D.= 1.077) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม	Mean	SD.
ถ้ามีโอกาสท่านจะแนะนำคนรอบข้างให้เลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.79	0.784
ท่านซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพราะคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	3.82	0.813
ผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถลดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการซื้อหรือใช้	3.86	0.775
ท่านซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากคำชักชวนของกลุ่มคนที่ท่านชื่นชอบ	3.56	0.978
ท่านอยากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.80	0.816
เมื่อแบรนด์มีความน่าเชื่อถือ	3.78	0.833

จากตารางที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในระดับมาก โดยอันดับหนึ่งคือ ผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถลดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการซื้อหรือใช้ อยู่ในระดับมาก (Mean = 3.86, S.D.=

0.775) ท่านซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพราะคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Mean = 3.82, S.D.= 0.813) และท่านอยากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Mean = 3.80, S.D.= 0.816) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุ ของตัวแปรพยากรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์แนวโน้มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอน

ปัจจัย	แนวโน้มพฤติกรรมซื้อ		Beta (β)	t	Sig.
	b	Std. Error			
(Constant)	1.688	0.296		5.701	0.000
รูปแบบการดำเนินชีวิต (X_1)	0.254	0.105	0.190	2.428	0.016
พฤติกรรมบริโภค (X_2)	0.255	0.087	0.229	2.932	0.004

R Square = 0.148 Adjusted R Square = 0.141

Std. Error of the Estimate = 0.69962

ตัวแปรตาม: แนวโน้มการตัดสินใจซื้อ

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผลการทดสอบสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุของปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมการบริโภคส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อสินค้าติดฉลากคาร์บอน พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมการบริโภค ส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อสินค้าติดฉลากคาร์บอนของผู้บริโภค Gen Z อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ (R Square) เท่ากับ ร้อยละ 14.8 และมีค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.69962 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิต และพฤติกรรมการบริโภคส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อสินค้าติดฉลากคาร์บอนของผู้บริโภค Gen Z ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิเคราะห์สามารถเขียนเป็นสมการเส้นตรงแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

แนวโน้มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอน = $1.688 + 0.254$ (รูปแบบการดำเนินชีวิต) + 0.255 (พฤติกรรมการบริโภค)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลวิจัยพบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอนของผู้บริโภค Gen Z สอดคล้องกับงานวิจัยของ Maichum et al. (2016) ที่พบว่าผู้บริโภคที่ใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อมและมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า และงานวิจัยของ Blasi et al. (2020) ที่พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของลูกค้านำแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างความประทับใจของลูกค้าที่มีต่อความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและความสำเร็จ

ของสินค้าแฟชั่นสุดหรู และ Sobuj et al. (2021) ที่พบว่า ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบบ่อยอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจในการซื้อของเยาวชนบังกลาเทศที่มีต่อเครื่องแต่งกายที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ Jaiswal and Kant (2018) ที่พบว่า การบริโภคสีเขียวสะท้อนถึงพฤติกรรมการซื้อของลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยั่งยืน ซึ่งนำมาใช้เคล และ เป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนหลีกเลี่ยงการซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวที่ส่งผลเสียต่อระบบนิเวศและสังคม

นอกจากนั้น ผลวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่าพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอนของผู้บริโภค Gen Z สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tan et al. (2019) ที่พบว่า จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมการบริโภคที่มีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ฉลากสิ่งแวดล้อม ราคา และการโฆษณา เป็นปัจจัยทำนายพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kumar et al. (2019) ที่พบว่า ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการรับรู้คุณค่า ในทางกลับกันคุณค่าที่รับรู้มีผลกระทบเชิงบวกโดยตรงต่อทัศนคติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งนำไปสู่ความตั้งใจในการซื้อที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการในประเทศไทย ดังนี้

1. รูปแบบการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อ

ผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอนของผู้บริโภค Gen Z ดังนั้น ผู้ประกอบการควรเน้นการสื่อสารให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าอุณหภูมิโลกสูงขึ้นมาก ภาวะโลกร้อนเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต และ ทุกคนบนโลกกำลังได้รับผลกระทบจากโลกร้อนให้ชัดเจนในการสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอน และสร้างกิจกรรมลดภาวะโลกร้อน โดยเน้นการนำบรรจุภัณฑ์มาใช้ซ้ำ และเน้นสร้างผลิตภัณฑ์ชนิดเติม (refill) ได้ และส่งเสริมให้ใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนถุงพลาสติก นอกจากนี้ ควรสร้างกิจกรรมที่กลุ่ม Gen Z ให้ความสนใจ อาทิ ผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากที่ช่วยรักษาสีสิ่งแวดล้อม การรณรงค์ให้ทุกคนหันมาปลูก

ต้นไม้ และ เผยแพร่ข้อมูลและแจ้งกิจกรรมรณรงค์ลดโลกร้อน อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ติดฉลากคาร์บอนของผู้บริโภค Gen Z ดังนั้น ผู้ประกอบการควรเน้นการสร้างจิตสำนึกและการสร้างพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภค Gen Z ในเรื่อง ผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถลดปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการซื้อหรือใช้ และการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

References

- Axon, S. (2017), Keeping the ball rolling: Addressing the enablers of and barriers to sustainable lifestyles, *Journal of Environmental Psychology*, 52, 11-25.
- Basha, M. B., & Lal, D. (2019), Indian consumers' attitudes towards purchasing organically produced foods: An empirical study, *Journal of Cleaner Production*, 215, 99-111.
- Blasi, S., Brigato, L., & Sedita, S. R. (2020). Eco-friendliness and fashion perceptual attributes of fashion brands: An analysis of consumers' perceptions based on twitter data mining, *Journal of Cleaner Production*, 24(4), 1-33.
- Carbon Disclosure Project. (2011), *Cdp global 500 report 2011: Accelerating low carbon growth*, <https://www.demant.com//media/demant/main/mediadocuments/responsibility/carbon-disclosure-project-2011.pdf>.
- Delmonico, D., Jabbour, C. J. C., Pereira, S. C. F., Jabbour, A. B. L. D. S., Renwick, D. W. S., & Thome, A. M. T. (2018), Unveiling barriers to sustainable public procurement in emerging economies: Evidence from a leading sustainable supply chain initiative in Latin America. *Resource Conservation and Recycling*, 134, 70-79.
- Ebbs, S. (2019). *5 of the biggest environmental and climate change stories over the last decade and what's changed*. <https://abcnews.go.com/US/biggest-environmentalclimate-change-stories-decade-whats-changed/story?id=566765643>.

- Firamadhina, F. I. R., & Krisnani, H. (2021), Perilaku generasi Z terhadap penggunaan media social tiktok: TikTok sebagai media edukasi dan aktivisme, *Share: Social Work Journal*, 10(2), 199. doi: 10.24198/share.v10i2.31443.
- Gonzalez, C., Korchia, M., Menuet, L., & Urbain, C. (2009). How do socially responsible consumers consider consumption? An approach with the free associations method. *Recherche et Applications en Marketing (English Edition)*, 24(3), 25-41.
- Helaluddin, H., Tulak, H., & Rante, S. V. N. (2019). Strategi pembelajaran bahasa bagi generasi Z: sebuah tinjauan sistematis. *Journal Pendidikan Edutama*, 6(2), 31-40.
- Hofenk, D., van Birgelen, M., Bloemer, J., & Semeijn, J. (2019). How and when retailers' sustainability efforts translate into positive consumer responses: The interplay between personal and social factors. *Journal of Business Ethics*, 156(2), 473-492.
- Hoffmann, S., Mai, R., Lasarov, W., Krause, W., & Schmdit, U. (2019). Hungry bellies have no ears: How and why hunger inhibits sustainable consumption. *Ecological Economics*, 160, 96-104.
- Jaiswal, D., & Kant, R. (2018). Green purchase behaviour: A conceptual framework and empirical investigation of Indian consumers. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 51, 60-69.
- Kumar, A., Prakash, G., & Kumar, G. (2020). Does environmentally responsible purchase intention matter for consumers? A predictive sustainable model developed through an empirical study. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 58(10), 10-20.
- Kumar, R., Saha, S., P. C., S., & Dahiya, R. (2019). Examining the role of external factors in influencing green behaviour among young Indian consumers. *Young Consumers*. 20(4), 380-398.
- Maichum, K., Parichatnon, S., & Peng, K. C. (2016). Application of the extended theory of planned behavior model to investigate purchase intention of green products among Thai consumers. *Sustainability*. 8(10), 1-20. <https://doi.org/10.3390/su8101077>
- Munerah, S., Koay, K. Y., & Thambiah, S. (2021). Factors influencing non-green consumers' purchase intention: A partial least squares structural equation modelling (PLS-SEM) approach, *Journal of Cleaner Production*, 280(1), 100-115.
- Nasution, E. Y., & Kurnia, E. (2021). Perilaku konsumen gen Y dan gen Z dalam pengambilan keputusan pembelian, *Studi Komparatif Japanese Food Dan American Food*, 21(1), 64-75.

- Nguyen, T. T. M. (2019). An investigation into the relationship between materialism and green purchase behavior in Vietnam and Taiwan. *Journal of Economics and Development*, 21(2), 247-258, doi: 10.1108/JED-10-2019-0044.
- Nguyen, Y. T. H., & Nguyen, H. V. (2020). An alternative view of the millennial green product purchase: The roles of online product review and self-image congruence. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 33(1), 231-249, doi: 10.1108/APJML-10-2019-0612.
- Patanadul, P., & Jadesadalug, V. (2559). Factors affecting purchase intention of eco-products among consumers in Pak Kret area, Nonthaburi province. *Veridian E-Journal, Silapakorn University*, 9(2), 857-872.
- Quoquab, F., Mohammad, J., & Sukari, N. N. (2019). A multiple-item scale for measuring 'sustainable consumption behaviour' construct: Development and psychometric evaluation. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 31(4), 791-816.
- Roser-Renouf, C., Atkinson, L., Maibach, E., & Leiserowitz, A. (2016). Climate and sustainability: The consumer as climate activist. *International Journal of Communication*, 10, 4759-4783.
- Schlossberg, M. (2016). *Teen generation Z is being called 'millennials on steroids'*. <http://uk.businessinsider.com/millennials-vs-gen-z-2016-2>.
- Sobuj, M. d., Khan, A. M., Habib, M. d. A., & Islam, M. d. M. (2021). Factors influencing eco-friendly apparel purchase behavior of Bangladeshi young consumers: A case study. *RJTA*. 25, 139-157. <https://doi.org/10.1108/RJTA-10-2019-0052>
- Tan, C. N. L, Ojo, A. O., & Thurasamy, R. (2019). Determinants of green product buying decision among young consumers in Malaysia. *Young consumers*, 20(2), 121-137.
- Thailand Environment Institute. (2560). *Guide to certification of reducing or avoiding greenhouse gas emissions*. <https://www.tei.or.th>.
- Townsend, S. (2018). *88% of consumers want you to help them make a difference*. <https://www.forbes.com/sites/solitairetownsend/2018/11/21/consumerswant-you-to-help-them-make-a-difference>.
- Valet, V. (2019). *The world's most reputable companies for corporate responsibility 2019*. <https://www.forbes.com/sites/vickyvalet/2019/09/17/the-worlds-most-reputable-companies-for-corporate-responsibility-2019/>.
- Wong, M. C. (2021). Does corporate social responsibility affect generation Z purchase intention in the food industry? *Asian Journal of Business Ethics*, 10(2), 391-407.

- Yoon, S., Kim, Y., & Baek, T. H. (2016). Effort investment in persuasiveness: A comparative study of environmental advertising in the United States and Korea. *International Journal of Advertising*, 35(1), 93-105.
- Zis, S. F., Effendi, N., & Roem, E. R. (2021), Perubahan perilaku komunikasi generasi milenial dan generasi Z di era digital. *Satwika: Kajian Ilmu Budaya Dan Perubahan Sosial*, 5(1), 69-87.

บทวิจารณ์บทความ

Ziglar, L. (2017). Interpreting multiple regression results: β weights and structure coefficients. *General Linear Model Journal*, 43(2), 13-22.

ณัฐพล ชันธไชย

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

E-mail: nkhanthachai@gmail.com

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ **ณัฐพล ชันธไชย** มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ถนนพัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

E-mail: nkhanthachai@gmail.com

วันที่รับบทความ: 29 พฤศจิกายน 2564 วันที่แก้ไขบทความ: 11 มกราคม 2565 วันที่ตอบรับบทความ: 8 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่ออธิบายสำหรับสถิติการถดถอยและสำหรับสถิติโครงสร้างเพื่อสนับสนุนการประยุกต์ในการนำสถิติทั้งสองประเภทไปประยุกต์และเพื่อการแปลความหมายผลการวิจัยให้ถูกต้องยิ่งขึ้น **วิธีการ** การวิจัยเอกสารและการวิจารณ์เชิงวิพากษ์ **ผลการวิจัย** ในการวิเคราะห์การถดถอยทั้ง สำหรับสถิติ β และสำหรับสถิติโครงสร้างควรนำมาประยุกต์อย่างรอบคอบในการแปลความหมายผลการวิจัย เพราะสำหรับสถิติ β แสดงถึงสหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวพยากรณ์แต่ละตัวกับตัวแปรผลลัพธ์ **นัยทางทฤษฎี/นโยบาย** บทความที่นำมาวิจารณ์มีคุณค่าควรอ่านเป็นความรู้ทางทฤษฎีและเทคนิคการวิเคราะห์ที่มีประโยชน์ในการประยุกต์ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์

คำสำคัญ: การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ สำหรับสถิติเบต้า สำหรับสถิติโครงสร้าง

Article review

Ziglar, L. (2017). Interpreting multiple regression results: β weights and structure coefficients. *General Linear Model Journal*, 43(2), 13-22.

Nathabhol Khanthachai

Kasem Bundit University, Pattanakarn Road, Suan Luang, Bangkok 10250

E-mail: nkhanthachai@gmail.com

Correspondence concerning this article should be addressed to **Nathabhol Khanthachai**,

Kasem Bundit University, Pattanakarn Road, SuanLuang, Bangkok 10250

E-mail: nkhanthachai@gmail.com

Received date: November 29, 2021 Revised date: January 11, 2022 Accepted date: March 8, 2022

Abstract

PURPOSES: To explain both the regression coefficient and the structure coefficient to support the view that the inclusion of these two coefficients will augment the interpretation of results. **METHODS:** Documentary research and critique review. **RESULTS:** In regression studies, both β weights and structure coefficients need to be consulted for interpretation. In interpreting the results, β weights are the credits given to each predictor for creating the predictive score, whereas structure coefficients are the bivariate correlation between each predictor and the effect observed. **THEORY/ POLICY IMPLICATIONS:** The article reviewed is worth theoretical reading and the analytical techniques are useful for application in research in social sciences.

Keywords: Multiple regression analysis, β coefficient, structure coefficient

I

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์เชิงปริมาณของความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear relationship) ระหว่างตัวแปรเกณฑ์หรือตัวแปรตาม (Criterion or Dependent variable) หรือ Y กับตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ (Predictors or independent variables) หรือ X มากกว่าหนึ่งตัวหรือหลายตัว (Multiple predictors or

independent variables) โดยมีฐานคติ (Assumption) ว่าตัวแปรเกณฑ์หรือตัวแปรตามสามารถพยากรณ์ได้ด้วยตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ โดยตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระต่าง ๆ ทำให้เกิดผลโดยรวม (Additive effect) ต่อการแปรผัน (Variance) ของค่าตัวแปรตาม ซึ่งแสดงได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ (Coefficient of determination) หรือ R^2 ด้วยสมการ

$$y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n + e \dots \dots \dots (1)$$

เมื่อ y และ $X_1, X_2, \dots, X_n$ มีค่าตามที่เป็นจริง (Actual values) และ

$$y' = \beta_1X'_1 + \beta_2X'_2 + \dots + \beta_nX'_n + e' \dots \dots \dots (2)$$

เมื่อ y' และ $X'_1, X'_2, \dots, X'_n$ มีค่าปรับมาตรฐาน (Standardized values) ให้ Mean = 0 และ SD = 1.0 เหมือนกันทุกตัว

ค่าของสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression coefficient หรือ b) และ ค่าของสัมประสิทธิ์การถดถอยปรับมาตรฐาน (Standardized regression coefficient หรือ β) แสดงค่าความสำคัญของตัวพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระ ในความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญหรือไม่ (Significances) ทิศทาง (Direction) เป็นบวกหรือลบ ระดับ (Level) ของความสัมพันธ์สูงหรือ

ต่ำ และธรรมชาติ (Nature) ของความสัมพันธ์เป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง β มีความสำคัญที่ทำให้สามารถเปรียบเทียบว่าตัวพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระมีความสำคัญต่อตัวแปรต้นหรือตัวแปรตาม มากหรือน้อยกว่ากันเพียงใดด้วย เพราะมีหน่วยในการวัด SD อย่างเดียวกัน (Meier et al., 2009)

II

Leily Ziglari ผู้เขียนบทความเรื่อง Interpreting multiple regression results : β weights and structure coefficients นำเสนอบทความนี้โดยมีคำถามของการวิจัย คือ
 มุมเหตุจูงใจสำคัญของการนำเสนอบทความนี้ ในทัศนะของ Ziglari คือ นักวิจัยมักจะ

1. What are β weights and how are they interpreted?
 2. What are structure coefficients and how are they interpreted?
- แปลความหมายที่ไม่ถูกต้องในการวิเคราะห์การถดถอย และไม่ได้นำเสนอสัมประสิทธิ์โครงสร้าง

(Structure coefficients) มาพิจารณาการรวมกับสัมประสิทธิ์การถดถอย (β)

Ziglarl แสดงวิธีการคำนวณสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) และสัมประสิทธิ์โครงสร้าง (r_s)

ด้วยข้อมูลสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร Y (ตัวแปรตาม) กับ X_1 , X_2 , และ X_3 (ตัวแปรอิสระ) ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

	Y	X_1	X_2
Y	1.000		
X_1	0.500	1.000	
X_2	0.000	0.300	1.000
X_3	0.250	0.250	0.250

$$\beta_1 = [r_{yx1} - \{(r_{yx2})(r_{x1x2})\}] / [1 - r_{x1x2}^2] \dots \dots \dots (1)$$

$$\beta_1 = [0.500 - \{(0.000)(0.300)\}] / [1 - 0.300^2]$$

$$\beta_1 = 0.517$$

สำหรับค่า r_s คำนวณจากสูตร

$$r_s = r/R \dots \dots \dots (2)$$

ตารางที่ 2 การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้าง สำหรับ x_1 , x_2 , และ x_3

X_1	X_2	X_3
$r_s = r_{yx1}/R$	$r_s = r_{yx2}/R$	$r_s = r_{yx3}/R$
$r_s = 0.500/0.548$	$r_s = 0/0.548$	$r_s = 0.250/0.548$
$r_s = 0.912$	$r_s = 0.000$	$r_s = 0.456$
$r_s^2 = 0.831$	$r_s^2 = 0.000$	$r_s^2 = 0.207$

หมายเหตุ : $R = 0.548$, $R^2 = 0.301$

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (y คือตัวแปรตาม)

ตัวแปรตาม	β	r_s	r_s^2	r	R^2	Unique	Common
X ₁	0.517	0.911	0.830	0.500	0.250	0.234	0.016
X ₂	-0.198	0.000	0.000	0.000	0.000	0.034	-0.034
X ₃	0.170	0.455	0.207	0.250	0.063	0.026	0.037

หมายเหตุ : $R^2 = 0.301$, Unique = สัดส่วนของการแปรผันของตัวแปรเกณฑ์อธิบายโดยเฉพาะโดยตัวพยากรณ์ ซึ่งอธิบายด้วยตัวพยากรณ์อื่นด้วย

R^2 คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$R^2 = \beta_1(r_{yx1}) + \beta_2(r_{yx2}) + \dots + \beta_n(r_{yxn}) \dots (3)$$

$$R^2 = \beta_1(r_{yx1}) + \beta_2(r_{yx2}) + \beta_3(r_{yx3})$$

$$R^2 = 0.517(0.500) + -0.198(0.000) + 0.170(0.250)$$

$$R^2 = 0.2585 + 0.000 + 0.420$$

$$R^2 = 0.301$$

III

การแปลผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เมื่อนำทั้งค่า β และ r_s ทั้ง 2 ค่ามาพิจารณาร่วมกันจะทำให้แปลความหมายผลการวิเคราะห์ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น จากตารางที่ 3 ถ้าพิจารณาเฉพาะค่า β แสดงว่า X₁, X₂, และ X₃ มีความสำคัญต่อ y อันดับ 1 2 และ 3 ตามลำดับ แต่ถ้าพิจารณา r_s ร่วมด้วย แสดงว่า X₁ มีอำนาจพยากรณ์สูงสุด โดยพิจารณาทั้งค่า β และ r_s โดย X₃ มีอำนาจการพยากรณ์เป็นอันดับสองโดยมีค่า $r_s = 0.455$ ซึ่งสามารถ

อธิบายได้ 20.7% (หรือ 0.455^2) ของการแปรผันในตัวแปรตาม (หรือ $R^2 = 0.301$ หรือ 30.1%) สำหรับ X₂ มีค่า $r_{yx2} = 0.000$ และ $r_s = 0.000$ ($r_{yx}/R = 0.000/0.548$) แต่มีอำนาจพยากรณ์ (β_2) = -0.198 ซึ่งแสดงว่า X₂ เป็นตัวแปรกด (suppressor variable) และมีความสำคัญเป็นอันดับที่สามในสมการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

IV

บทความของ Leily Ziglari เรื่อง Interpreting multiple regression results : β Weights and structure coefficients เป็น

บทความที่เพิ่มองค์ความรู้ในเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำสัมประสิทธิ์โครงสร้าง (r_s) มาประยุกต์ร่วมกับ

สัมประสิทธิ์การถดถอยปรับมาตรฐาน (β) ซึ่ง
โดยทั่วไปนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้ตระหนัก
ถึงบทบาทและความสำคัญในการแปล
ความหมายผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ
ดังนั้นจึงเป็นบทความที่นักวิจัยทางสังคมศาสตร์

เชิงปริมาณควรพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง และควร
นำมาประยุกต์ในการวิเคราะห์และการแปล
ความหมายในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุใน
การวิเคราะห์ผลการวิจัยทางสังคมศาสตร์

References

- Meier, K.J., Brudney, J.L., & Bohte, J. (2009). *Applied statistics for public and nonprofit administration*. (7th ed.). Thomson-Wadsworth.
- Ziglar, L. (2017). Interpreting multiple regression results: β weights and structure coefficients. *General Linear Model Journal*, 43(2), 13-22.

**แบบฟอร์มนำส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่ใน
วารสารเกษมบัณฑิต**
(ส่งพร้อมกับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

ชื่อหน่วยงาน/สถาบันที่ทำงาน.....

ขอส่ง ☐ บทความจากงานวิจัย ☐ บทความวิชาการ
☐ บทความปริทัศน์ (review article) ☐ บทวิจารณ์หนังสือ (book review)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

คำสำคัญ (ภาษาไทย)

Keyword (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว (ไม่ต้องกรอกแบบ JKBU-2)
- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในบทความ (กรอกแบบ JKBU-2 ด้วย)

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำส่งไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต

ลงนาม.....
(.....)

ข้อมูลผู้ร่วมเขียนบทความ
(ส่งแนบพร้อมกับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ)

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 1

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร..... E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความ
จากงานวิจัย (กรณีที่เป็นบทความจากงานวิจัย)
- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 2

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้

- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความ
จากงานวิจัย (กรณีที่เป็นบทความจากงานวิจัย)
- ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

หมายเหตุ : ถ้ามีผู้เขียนบทความมากกว่า 2 ท่าน กรุณากรอกรายละเอียดของผู้เขียนบทความร่วม
ท่าน อื่น ๆ ด้วย

รูปแบบการพิมพ์และการนำเสนอบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ

1. การพิมพ์

พิมพ์ต้นฉบับบทความ/บทวิจารณ์หนังสือด้วย ThsarabanPSK พิมพ์บนกระดาษขนาด A4 ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นฉบับจนจบบทความ ยกเว้นหน้าแรกโดยจัดพิมพ์เป็น 2 คอลัมน์ สำหรับสาระของบทความ ยกเว้นบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นแบบคอลัมน์

2. การนำเสนอบทความ

2.1 บทความทุกประเภททั้งที่เป็นบทความจากงานวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ (Article review) มีความยาวประมาณ 12 – 15 หน้า A4 (รวมบทคัดย่อ)

2.2 ชื่อบทความให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 ให้ระบุชื่อของผู้เขียนบทความ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้ชื่อบทความ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงาน สถานที่ทำงานและที่อยู่เบอร์โทรศัพท์ และe-mail ของผู้เขียนตามรูปแบบ

2.4 การนำเสนอบทความให้นำเสนอ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

- **บทคัดย่อ** ต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยแต่ละบทคัดย่อมีความยาวไม่เกิน 1/3 ของกระดาษ A4 (ประมาณ 18 บรรทัด หรือไม่เกิน 250 คำ) และให้ระบุคำสำคัญ (Keywords) ในบรรทัดสุดท้ายของบทคัดย่อทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- **1 : บทนำ** ระบุปัญหา/ความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา/ประเด็นที่จะนำเสนอในบทความ และวัตถุประสงค์ในการวิจัย/การเสนอบทความ
- **2 : เนื้อหาสาระ** นำเสนอประเด็นเนื้อหาต่าง ๆ ซึ่งอาจประกอบด้วยหลายย่อหน้า และในกรณีของบทความจากงานวิจัย การนำเสนอในส่วนนี้ควรมีส่วนประกอบ ดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) ขอบเขตของการวิจัย แนวคิดทฤษฎี และกรอบความคิดในการวิจัย การทบทวนเอกสาร วิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย
- **3 : สรุป** สรุปผลการวิจัย/บทความและข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)
- **4 : เอกสารอ้างอิง** ให้นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ (**เรียงลำดับอักษร**) โดยนำเสนอตามตัวอย่าง 3
- **ภาคผนวก** (ถ้ามี)

(ตัวอย่าง 1)

การนำเสนอบทความจากงานวิจัย (Research Article)

ชื่อเรื่อง.....

ชื่อผู้เขียน

ที่อยู่.....

ชื่อผู้เขียน

ที่อยู่.....

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ ชื่อผู้เขียน ที่อยู่.....

Email: aaaaaaa@aaaaaa.aaaa

วันที่รับบทความ: aaaaaaaaaaaaaa วันที่แก้ไขบทความ: aaaaaaaaaaaaaa วันที่ตอบรับบทความ: aaaaaaaaaaaaaa

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์

วิธีการ.....

ผลการวิจัย

นัยทาง

ทฤษฎี/นโยบาย.....

คำสำคัญ :

Title:.....

Name.....

Address.....

Name.....

Address.....

Correspondence concerning this article should be addressed to **Name**, Address.....

E-mail: aaaaaaa@aaaaa.aaa

Received date: aaaaaaaaaa Revised date: aaaaaaaaaa Accepted date: aaaaaaaaaa

Abstract

PURPOSES:

.....

.....

METHODS:

.....

..... RESULTS:

..... THEORY/POLICY

IMPLICATIONS:

.....

.....

.....

Keywords:

บทนำ (ส่วนที่1ของบทความ) ระบุประเด็นปัญหาของการวิจัยให้ชัดเจนและปรากฏการณ์โดยสังเขป
ในส่วนท้ายของบทนำให้ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย(เฉพาะการนำเสนอเป็นบทความวิจัยมิใช่ใน
วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา (ส่วนที่ 2 ของบทความ)

- การทบทวนเอกสาร/งานวิจัย (โดยสังเขป)
- แนวคิดทฤษฎี/งานวิจัย กรอบความคิดในการวิจัย และสมมติฐาน (ถ้ามี)
- คำจำกัดความของศัพท์/ตัวแปร
- ระเบียบวิธีวิจัย (ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/วิธีการสร้างเครื่องมือ/วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล)
- ผลการวิจัย
 - ข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางที่นำเสนออย่างกะทัดรัด (Concise)
- ผู้เขียนอาจปรับข้อหัวข้อในเนื้อหาสาระของการนำเสนอได้ตามความเหมาะสม เมื่อขึ้นย่อหน้าใหม่ ไม่ควรเขียนเป็นข้อ ๆ

สรุปและเสนอแนะ (ส่วนที่ 3 ของบทความ)

References (เอกสารอ้างอิง) (ส่วนที่ 4 ของบทความ)

(เขียนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด).....

.....

.....

ภาคผนวก (ถ้ามี)

.....

.....

(ตัวอย่าง 2)

การนำเสนอบทความทางวิชาการ (Academic Article) /บทความปริทรรศน์ (Article Review)

บทนำ (ระบุประเด็นสำคัญ ความเป็นมา และวัตถุประสงค์ของการนำเสนอ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา (สรุปสาระสำคัญแต่ละบท/ตอน โดยนำเสนอเป็นย่อหน้าได้มากกว่า 1 ย่อหน้า)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปและเสนอแนะ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

References (เอกสารอ้างอิง) (กรณีเป็นบทความปริทรรศน์ ควรมีเอกสารอ้างอิงตามสมควร)

(เขียนเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด).....

.....

.....

ภาคผนวก (ถ้ามี)

.....

(ตัวอย่าง 3)

การอ้างอิง (References) ตามระบบ American Psychological Association.

1. ตัวอย่างการอ้างอิงในตัวบทความ (In-Text Citation)

ภาษาไทย

Mullanc (2006) รายงานว่า.....

ประสิทธิผล หมายความว่า ความสามารถดำเนินการให้บรรลุ (Mullane).

ผลการวิจัยได้พบว่า..... (Smith, 2000, 2004)

Khanthachai (2000) รายงานว่า.....

ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชันธไชย (2000) และธรรมาวาส (2001) ซึ่งสรุปว่า

....

ภาษาอังกฤษ

Mullane (2006) conducted research into the effect of ...

The research conclusively proved a correlation between the results (Mullane & Goldberg, 2006).

Mullance (2006) referred to this condition as statistical anomaly.

Jones (as cited in Smith, 2009) agreed that...

Copstead and Banasik (2005) stated that...

It is stated that...(Copstead&Banasik, 2005).

2. การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

- รายการเอกสารอ้างอิง (Reference list) ควรแยกตีพิมพ์ บนหน้าต่างหากท้ายบทความ
- รายการอ้างอิงในตัวบทความต้องอยู่ในรายการอ้างอิงท้ายเล่มเสมอ รายการอ้างอิงเรียงตามลำดับตัวอักษร โดยใช้ ชื่อสกุล (Surname) นำหน้าชื่อรองซึ่งควรเป็นอักษรย่อ
- จัดทำรายการเอกสารอ้างอิง (References) เป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด ตามระเบียบของ Asian Citation Index (ACI)
- ใช้ References ไม่ใช่ บรรณานุกรม (Bibliography) เพราะระบุเฉพาะรายการเอกสารที่มีการอ้างอิงในตัวบทความ (In-Text Citation) เท่านั้น
- รายการเอกสารอ้างอิงแต่ละรายการ ควรตีพิมพ์ Double spaced และย่อหน้าประมาณ 1.3 ซม. หรือ 5 spaces ถ้าต้องขึ้นบรรทัดใหม่
- ใช้อักษรตัวเอียง (Italics) สำหรับชื่อหนังสือ วารสาร และวิดีโอ เลขลำดับ (Volume numbers) ของวารสารใช้ตัวเอน แต่ไม่ใช่สำหรับฉบับของวารสาร (Issue number)

3. การใช้อักษรตัวใหญ่ (Capitalization)

- อักษรตัวแรกของชื่อหนังสือ (Book title) และอักษรตัวแรกหลังเครื่องหมาย colon (:) เช่น
 - Ageing and aged care in Australia
 - Brave new brain : Conquering mental illness in the era of the genome

- อักษรตัวแรกของชื่อ บทความ (Article) บท (Chapter) หรือตอน (Section) และ
อักษรตัวแรกหลังเครื่องหมาย colon (:)
- สรรพนาม (Pronouns) นามแฝง (Acronyms) และอักษรย่อ (Abbreviations) ควร
นำหน้าด้วยตัวใหญ่ (Capital letter)

ตัวอย่างการจัดทำรายการเอกสารอ้างอิง

References

1 book

- Andreasen, N. C. (2001). *Brave new brain: Conquering mental illness in the era of the genome*. Oxford University Press.
- Copstead, L., & Banasik, J. (2005). *Pathophysiology* (3rd ed.). Saunders.
- De vaus, D.A. (2014). *Surveys in social research*. Allen & Unwin.

2 Article in Journal

- Potente, S., Anderson, C., & Karim, M. (2011). Environmental sun protection and supportive policies and practices: An audit of outdoor recreational settings in NSE coastal towns. *Health Promotion Journal of Australia*, 22(1), 97-101.
- Woolley, T., & Raasch, B. (2005). Predictors of sunburn in North Queensland recreational boat users. *Health Promotion Journal of Australia*, 16(1), 26-31.

3 Article in Journal from website

- Wheeler, D. P., & Bragin, M. (2007). Bringing it all back home: Social work and the challenge of returning veterans. *Health and Social Work*, 32, 297-300. <http://www.naswpressonline.org>.

4 Article in e-journal doi

- Cheung, J. M. Y., Bartlett, D. J., Armour, C. L., Laba, T. L., & Saini, B. (2018). To drug or not to drug: A Qualitative study of patients' decision-making processes for managing insomnia. *Behavioral Sleep Medicine*, 16(1), 1-26. doi: 10.1080/15402002.2016.1163702
- Gilbert, D. G., McClernon, J. F., Rabinovich, N. E., Sugai, C., Plath, L. C., Asgaard, G., ...Botros, N. (2004). Effects of Quitting smoking on EEG activation and attention last for more than 31 days and are more severe with stress, dependence, DRD2 A1 allele, and depressive traits. *Nicotine and Tobacco Research*, 6, 249-267. doi:10.1080/14622200410001676305

Jackson, D., Firtko, A., & Edenborough, M. (2007). Personal resilience as a strategy for surviving and thriving in the face of workplace adversity: A literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 60(1), 1-9. doi:10.1111/j.1365-2648.2007.04412.x

van Heugten, K. (2013). Resilience as an underexplored outcome of workplace bullying. *Qualitative Health Research*, 23(3), 291-301. doi: 10.1177/1049732312468251

5 Newspaper from internet

Atkin, M. (Reporter). (2008, November 13). Bermagui forest disputed turf. *The Hack Half Hour*.
<http://www.abc.net.au/triplej/hack/notes/>

6 TV. Programme

Hall, B. (Writer), & Bender, J.(director). (1991). The rules of the game [Television series episode]. In J. Sander (producer), *I'll fly away*. New York Broadcasting Company.

7 Thesis

Fayahd, K.H. (2015). The legal regulation of assisted produretive technology in lag: Lenoms form the Australian approach. [Unpublished master thesis]
[http:// www.edu.au: 801/1957.7/uws:32383](http://www.edu.au:801/1957.7/uws:32383)

3. การเขียนบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

3.1 ต้องระบุข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้

- ชื่อหนังสือ
- ชื่อผู้เขียน/ผู้แต่ง
- ปีที่พิมพ์
- สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์
- จำนวนหน้า

3.2 การนำเสนอบทวิจารณ์หนังสือควรมีส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป ในทำนองเดียวกับการนำเสนอบทความ (โปรดพิจารณาตัวอย่างที่ 2)

3.3 การนำเสนอสาระสำคัญในแต่ละบทโดยสรุปและวิจารณ์แยกแต่ละบทหรือแต่ละบทความ (กรณีเป็นหนังสือที่รวบรวมบทความ)

3.4 ความเห็นโดยสรุป (Concluding remarks)

4. การนำเสนอตารางและภาพประกอบ

ในกรณีที่มีตารางและภาพประกอบในบทความ ให้นำเสนอดังนี้

1. การนำเสนอตาราง

(ตัวอย่าง)

ตารางที่..... :(ชื่อตาราง).....

ที่มา : (แหล่งที่มา และปี).....

2. การนำเสนอภาพประกอบ

ภาพกราฟ หรือแผนภูมิต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ตาราง ให้เรียกว่า ภาพประกอบ โดยเขียนกำกับได้ ภาพประกอบและเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

(ตัวอย่าง)

รูปภาพ

Figure..... :(Title).....

Source :(Reference)

**การพิจารณาคัดเลือกบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่
ในวารสารเกษมบัณฑิต**

1. บรรณาธิการจะมีหนังสือแจ้งให้ทราบว่าได้รับบทความเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์
2. บรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองบทความ/บทวิจารณ์หนังสือว่ามีรูปแบบการนำเสนอเป็นไปตามรูปแบบ แบบ JKBU-3 หรือไม่ และสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ ที่การนำเสนอไม่เป็นไปตามรูปแบบ JKBU-3 (โดยไม่ส่งคืนต้นฉบับให้แก่ผู้เขียน)
3. บรรณาธิการจะนำบทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่ผู้เขียนส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ โดยใช้เวลาประมาณ 20-30 วัน โดยมีเงินสมนาคุณผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน บทความละ 8,000.- บาท (สำหรับผู้เขียนที่มีได้เป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต)
4. บทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่จะได้พิมพ์เผยแพร่ในวารสารเกษมบัณฑิต จะต้องได้รับการประเมินให้พิมพ์เผยแพร่ได้จากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชา
5. ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงหรือแก้ไขก่อนพิมพ์เผยแพร่ ผู้เขียนจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ และส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปยังบรรณาธิการวารสารฯ ภายใน 15 วัน (หรือตามที่บรรณาธิการกำหนด) นับจากวันที่ได้รับทราบผลการประเมิน ในกรณีท่านส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือฉบับแก้ไขช้ากว่ากำหนด บรรณาธิการจะนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับต่อไป (โดยผู้เขียนจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบว่าประสงค์จะส่งซ้ำ)
6. บทความภาษาอังกฤษ จะมีค่าตรวจสอบความถูกต้องทางด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ จากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านภาษาอังกฤษ เรื่องละ 3,000.- (บทความไม่เกิน 10 หน้า).

การส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเกษมบัณฑิต

1. กรอกข้อมูลในแบบฟอร์มนำส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือฯ (แบบ JKBU-1)
2. กรณีมีผู้เขียนมากกว่า 1 คน ให้ระบุข้อมูลของผู้ร่วมเขียนทุกคนเพิ่มเติมในแบบ JKBU-2
3. การส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือ กระทำได้ 2 วิธีดังนี้
 - วิธีที่ 1 : ส่งผ่านระบบ online : www.tci-thaijo.org/index.php/jkbu
 - วิธีที่ 2 : ส่งผ่าน E-mail journal@kbu.ac.th

บรรณาธิการวารสารเกษมบัณฑิต สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต เลขที่ 1761 ถนนพัฒนาการ แขวง/เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
--

เมื่อส่งบทความ/บทวิจารณ์หนังสือด้วยวิธีที่ 2 กรุณาโทรศัพท์แจ้งให้บรรณาธิการทราบด้วย
วาจา โดยโทรศัพท์ไปที่ 02-3202777 ต่อ 1129